

KOKEMÄKI, Paistila, Perävainoonmäki
Unto Salo 1969-1971

Kokemäki, Paistila, Perävainoonmäki (Kielokallio)

Kertomus muinaistieteellisistä tutkimuksista vv. 1969-71.

Yllä mainittuina vuosina allekirjoittanut Unto Salo kaivoi Satakunnan Museon tutkimusohjelman mukaisesti Kokemäen Paistilan kylän Kylä-Köönikän talon Rn:o 135 Perävainoonmäen kalmiston. Kaivaukset tapahtuivat Satakunnan Museon ja Kokemäen kunnan myöntämällä varoilla, työvoimana oli kymmenisen koulupoikaa ja -tyttöä. Kaivausten apulaisvalvojina toimi v. 1969 Huk Mikko Ryömä, vv. 1970-71 Huk Jukka Luoto. Kaivauksissa tutkittiin 7 kiviröykkiöhautaa sekä muutamia ajaltaan tuntemattomia kiveyksiä tai muita muinaisjäännöksiä. Useiden kiviröykkiöhautojen alla todettiin ohut kivikautinen kulttuurikerros, joka vahvempana paljastui ja osaksi tutkittiin raunioiden 8-9 ja 6 välisen pellon pohjakerroksessa ja alapuolella. Runsaat kaivauslöydöt luetteloidtiin Satakunnan Museossa numerolla 17 824:1-820. Kaivauksissa otettiin 160 valokuvaa, SatM⁶⁵⁷⁶¹⁻⁷²³ 61462:1-3 sekä 9 diaa, SatM²⁵²²⁻²⁵³⁰ 2522-2530. Kaivauskertomukseen liittyy lisäksi 29 karttaa.

Kalmiston sijainti. Perävainoonmäeksi (Perävainion-) l. Seljamäeksi Kylä-Köönikän isäntä, mv. Lauri Mäkitalo kutsui metsäistä kallioista laidunta, joka sijaitsee talon maalla Kolsin voimalaitokselle johtavan tien länsipuolella, voimalaitoksesta n. 700 m kaakkoon, Kokemäenjoesta 100-150 m itäkoilliseen: nimi johtuu peltoalueesta, joka rajoittaa mäkeä joen puolelta; joelle avautuen kalmistosta rinnepellon yli kaunis näköala, josta tuntija saattaa vastarannalta erottaa Maamieskoulun, Astalan-Pusson kalmistojen paikat. Rautakautisia muistoja sisältää myös kalmistoalueelta etelään aukeava näkymä: kalmiston yli eteläkaakkoon suuntautuva korkeaajännitelinja ylittää etäällä Ylistaron Leikkimäen ja kalmistosta n. 700 m kaakkoon kohoaa Köönikänmäen mäntykruunu. Suoraan etelään päin saattaa joenmutkan takaa nähdä Piispa Henrikin saarnahuoneen puiston.

Kalmiston miljö. Kalmisto ja sen ympäristömäki on laidunta, joelle Kolsin tieltä poikkeava peruskartan lehdellä 1134 12 merkitty kaksihaarainen viljelystie, ks. yleiskarttaa. Rauniot sijaitsevat yhtä lukuun ottamatta eteläisen tien varressa, n. 70 m x 50 m laajalla länteen ja etelään laskevalla alueella, jonka pinnasta paljas kallio kohoaa näkyviin kolmesta-neljästä kohdin. Eteläisen peltotien varteen sen eteläpuolelle on joskus raivattu vähäinen pelto, joka jää raunioiden 1, 9 ja 8 pohjoispuolelle sekä raunio 6 eteläpuolelle; sen kaakkoispäästä alkaa toinen, alemmalle tasolle raivattu pelto, joka muodoltaan pitkänomaisena ulottuu raunio 8:n itäpuolitse kalmiston eteläpuolelle. "Pohjoispelto" puolestaan kiertää varsinaista Perävainoota sivuten numeroilla 2 ja 3 merkittyjen muinaisjäännösten länsipuolitse etelään päin; raunioiden 1, 9 ja 8 ympäristö on siten aikoinaan lähes joka puolelta raivattu; vanhukset muistavat vielä, että näissä peltotilkuissa on aikoinaan viljelty perunaa. Ne ovat kuitenkin jääneet jo vuosikymmenet sitten viljelyksestä ja alkaneet metsittyä ja pensastua. Niillä kasvaa joitakin pihlajia ja koivuja ja etenkin leppiä, jotka suureksi osaksi peittävät myös rauniota; muutoin oli valtapuuna kuusi.

Raunioiden 4, 5 ja 6 eteläpuolella, raunioiden 1, 9 ja 8 ympäristöllä on maaperä kasvillisuudesta päätellen varsin hedelmällistä: lämpöisillä humuksen peittämällä kallioilla ja niiden vierustoilla totesin selja- ja taikinamarjapensaita sekä vaateliaita ruohokasveja, mm. keto-orvokkeja, kieloja, mäkitervakkoja, kaljuja pölkkynuohoja ja leveälehtisiä maksaruohoja. Mäen laella, raunioiden 5 ja 6 pohjoispuolella maaperä on karumpaa ja kasvaa ruohoa ja sananjalkaa.

Raunioiden keskinäinen sijainti käy ilmi Jukka Luodon laatimasta yleiskartasta. Muinaisjäännökset 1-9 muodostavat n. 70 m x 50 m laajan ryhmän, jonka tie ja sen viereinen peltotilku jakavat kahteen osaan. Tien pohjoispuolella sijaitsevat rauniot 4, 5 ja 6 sekä 5:n ja 6:n välillä tutkittu matala, epämääräinen kiveys. Eteläiseen ryhmään kuuluvat rivinä muinaisjäännökset 3 ja 2, jotka lienevät pikkupeltoa raivattaessa kasattuja kivikkoja, sekä rauniot 1, 9 ja 8; n:o 7 lienee raivauslatomus.

Rauniot sijaitsevat 5-25 m:n päässä toisistaan. Niistä erillään, rauniosta 8 n. 100 m eteläkaakkoon sijaitsee raunio 14 peltojen ympäröimällä Ø:ltaan lähes 50-metrisellä Kielokalliolla. Kasvillisuuden puolesta Kielokallio, jonka laki kohoaa paljaana näkyviin, vastaa Perävainoonmäkeä: sekin kasvaa seljaa, tuomea, taikinanmarjaa, kieloa ja muita vaateliaita kasveja.

Tutkimisjärjestys. Vuonna 1969 kaivettiin rauniot 5, 6 ja 9 sekä osaksi raunio 8, joka saatiin kokonaan tutkituksi kesällä 1970. Tällöin kaivettiin myös raunio 4 sekä suurimmaksi osaksi raunio 1. Viimeksi mainitun osalta työ päätettiin v. 1971, jolloin myös kaivettiin raunio 14, kiveykset 8 B ja 11 sekä osa "Pohjoispellon" alaista kulttuurikerrosta. Lisäksi Huk Jukka Luoto kartoitti alueen ja otti näytesarjan fosfaattipitoisuuksien määrittelyä varten.

Kaivausmetodi. Kaivaus tapahtui kaikkien raunioiden osalta pääasiassa samalla tavalla: aluksi rauniot raivattiin, sen jälkeen ne puhdistettiin turpeesta ja humuksesta. Kartoittamista varten raunio jaettiin neljään sektoriin; halkaisijat määrättiin ilmansuuntien mukaan. Kartoitus tapahtui kartoituskehikkojen avulla. Kustakin rauniosta piirrettiin ensin pintakartta, minkä jälkeen ylin kiveys poistettiin. Sen jälkeen paljastettiin seuraava kiveys, joka poistettiin kartoittamatta, ellei siinä havaittu rakenteellisia erityispiirteitä tai ellei se ollut pohjakiveys. Näin jatkettiin pohjakiveykseen asti, joka kartoitettiin. Löydöt merkittiin tavallisesti pohjakarttaan, runsaat löydöt erityiseen löydöskarttaan. Rakenteellisista detaljeista tai tiheistä löydöskeskittymistä piirrettiin erilliskarttoja. Raunioista piirrettiin myös profiilit, joko ääriviivaisina tai yksityiskohtaisesti kartoittaen; mikäli raunio sisälsi runsaasti maata, kuten rauniot 1 ja 14, niihin jätettiin kapeat profiili-kaistat, jotka tutkittiin viimeiseksi; niukasti maata sisältävissä raunioissa ei tällaisia kaistoja kannattanut jättää. Mikäli rauniossa todettiin kehä, kehäkivet jätettiin koskematta. Kaikki kaivausvaiheet pyrittiin valokuvaamaan sekä mustavalko-että osaksi värikuvin. Kuvat otettiin osaksi maanpinnasta,

osaksi yläviistosta kuvaustikkailta. Kaivauksen jälkeen rauniot entistettiin.

Raunio 1.

Raunio 1 sijaitsi loivasti kohoavalla sileäpintaisella kallionnyppylällä, josta oli tavallaan tehty raunion osa: kallionkolot oli tasoitettu maalla ja kivillä ja kallion pinta peitetty matalalla maansekaisella kiveyksellä, josta se kuitenkin paikoin näkyi paljaana. Alkukesästä raunion rinteitä punasi mäkitervakko ja lakea kaunisti kukkiva tuomi, ks. kuvat 6-9.

Pintaturpeen poistamisen jälkeen raunio erottui hyvin ympäristöstään, joskaan sen raja ei ollut lounaassa aivan selvä. Se oli muodoltaan pyöreä, \emptyset 11-12 m:n laajuinen ja alareunastaan mitaten n. 135 cm:n korkuinen. Näin suuri korkeus oli kuitenkin näennäistä, kallionnyppylästä johtuvaa; varsinaisen raunion vahvuus oli keskellä vain n. 35 cm, lukuun ottamatta täytettyjä kallionkoloja. Eteläpuoliskon täyte oli leikkaajan kohdalla vain 5-25 cm:n paksuista. Raunio oli rakennettu erikokoisista kivistä ja maasta; suurehkojen kivien välejä sekä kallionkoloja täytti pienempien kivien ja maan muodostama pakkaus; erityisesti pohjoispuolisko oli maalla ja pikkukivillä siloteltu; ks. kuvat 10-13. Luoteissektorin reunassa oli pari kookasta kiintokiveä. Lounais- ja etenkin kaakkoissektorin alueella näkyi paljas kallionpinta, ks. kuvat 10, 12; syvemmälle kaivettaessa kallio paljastui näkyviin jokseenkin koko raunion alueelta, ks. kuvat 18-20, 22-23, 28-29.

Rauniosta erottui paikoin selvänä muuta kiveystä suuremmista, enimmäkseen 50-75 cm:n kivistä rakennettu kehä, ks. kuvat 10-13, 24. Se ulottui ehyenä kaarena idästä pohjoiseen, mutta puuttui tai oli epäselvä luoteessa. Lounaissektorissa sen sijaan oli - sisempänä - jälleen selvä latomus, mutta kaakossa, mistä raunion kiveys suurelta osalta puuttui, kehää ei voitu todeta; voimakkaasti viettävässä rinteessä se lienee ollut liian paljaana säilyäkseen, mikäli sitä on tälle kohdin ollenkaan ladottu. Jos lounaissektorin latomus kuuluu samaan rakennelmaan, kehä on ollut soikea, \emptyset 7-8 m laaja. Toisin kuin kalmiston muissa

kehäraunioissa se ei ollut raunion rajana, sillä raunion kiveys ulottui koillisessa metrin, lounaassa jopa lähes 3 m kehän ulkopuolelle; tämä lievekiveys näkyy kuvissa 10-13. Lievekiveys oli maansekasta kuten kehän sisäpuolella oleva, mutta tätä hiukan epätasaisempaa; kun sen ylin kivikerros oli poistettu, jäi jäljelle runsaasti maata ja jonkinverran pikkukiviä sisältävä kerros. Raunion keskellä, mistä kallie paikoin näkyi, oli pienenköjä kiviä ja maata vain 1-2 kerrosta, mutta alempana reunoilta kiveys oli vanhempaa ja pohjalla olevat kivet suurempia, ks. kuvat 16, 18-23.

Hautaukset: Rauniosta paljastui kaikkiaan ainakin 8 poltettuja luita sisältävää aluetta sekä polttamattomia luita kahdesta kohdasta. Poltetut luut sijaitsivat pääasiassa kaakkoissektorissa; muiden sektorien alueilla niitä oli niukemmin. Luualueet I-III sijaitsivat kaakkoissektorin keskiosissa, leikkaajan NS ja paljaan kallion välisessä kerroksessa, paikalla olleessa kallionkolossa ja sen ympäröstössä.

Luualue I tuli näkyviin ylimmän kivikerroksen alta. Se oli n. 2 m:n pituinen, 0,5-1 m:n levyinen. Luiden joukosta löydettiin joukko esineitä: puukko (l. 15/1970), raudanmurunen (l. 16/1970), lapiojalkasolki ja vyönsolki (l. 18/1970), sormus (l. 19/1970), puukko (l. 20/1970), rautaa (l. 21/1970), pronssi-esine (l. 24/1970) ja metallihitussia (l. 25/1970). Ei ole varmaa, ovatko kyseessä yhden ja saman haudan antimet, mutta puukko (15/1970), lapiojalkasolki ja vyönsolki (18) ja pronssiesine (l. 24) sekä raudanmurunen (l. 16/1970) olivat halkaisijaltaan vain puolisen metriä laajalla alueella, minkä vuoksi ne todennäköisesti ovat peräisin samasta hautauksesta. Luualueeseen tuntuu kuuluvan myös helmi (l. 3), joka sijaitsi luualueen itäreunassa, sekä mahdollisesti kaksi rautaesineen kappaletta (l. 26/1970), jotka sijaitsivat luualueesta n. 25 cm länteen.

Luualue II paljastui jo haudan ylimmästä kerroksesta, jossa sektorien leikkauskohdan lähellä todettiin poltettuja luita n. 0,5 m halkaisijaltaan laajalla alueella. Syvemmällä luualue ulottui suppeampana kauemmas etelään, ja sen pohjaosista, suunnilleen 20 cm:n syvyydestä tuli näkyviin keramiikkaa.

Luualue III, jonka pituus oli 1-1,75 m, leveys n. 1,5 m, sijaitsi luualueesta I vain puolisen metriä etelään, samassa kallionkolossa ja sen lähialueilla. Se oli löydötön, mutta siitä n. 20 cm länteen löydettiin sormus (l. 35/1970), joka kenties kuuluu samaan hautaukseen.

Luualue IV, jonka halkaisija oli vain n. 20 cm, sijaitsi lounaissektorissa, luualueesta II n. 25 cm luoteeseen; se ei ehkä merkitse itsenäistä hautausta. Luualueelta löydettiin mahdollisesti veitsen terä, rautaesine (l. 29).

Luualue V sijaitsi niin ikään lounaissektorissa, edellisestä n. 140 cm länteen. Se oli n. 25 cm pitkä, löydötön.

Luualue VI sijaitsi luoteissektorissa, edellisestä parisen metriä pohjoiseen. Tämä n. 60 cm pitkä, 25 cm leveä alue oli löydötön.

Luualue VII sijaitsi koillissektorissa paljaan kallionpinnan vieressä, edellisestä n. 125 cm itään alue oli löydötön.

Luualue VIII sijaitsi kaakkoissektorin reunassa paljaan kallionpinnan itäpuolella: mahdollisesti kyseessä ovat samalla kohtaa ylempänä sijainneesta luualue I:stä alas soluneet luunsirut.

Ruumishautaus I: Lounaissektorista olevasta kallionkolosta ja sen vierestä löydettiin polttamattomia luita (l. 14) ja hiukan syvemmältä melkein samasta kohdasta, leukaluun jäännös, mm. hampaita (l. 22/1970). Hampaiden alapuolelta löytyi viikinkiaikainen hevosenkenkäsolkki (l. 7/1971), joka osoittaa, että kyseessä on sekundaarihautaus. Luiden ja soljen sijainnista piirrettiin erityiskartta. Paikalla olleeseen etelälounaissauntaiseen, suoraan ja pitkään kallionkoloon oli siis haudattu polttamaton vainaja. Luut olivat pienenpuoleisia ja sijaitsivat hyvin epätasaisella, kivikkoisella alustalla, 15-25 cm raunion pinnan alapuolella. Luiden alapuolella kallionkolossa oli vielä paksusti maata ja kiviä. Hampaat näkyvät heikosti kuvassa 17 viivoittimen oikealla puolella sijaitsevalla pikkukivellä.

Muut löydöt. Rauniosta löydettiin joitakin metalliesineitä, joita ei voi varmuudella yhdistää mihinkään luualueeseen. Näitä ovat lounaissektorissa rautanaula (l. 7) ja keihäänkärki (l. 31), kaakkoissektorissa veitsi (l. 27). Keramiikkaa löydettiin

luoteissektorista; löydöt 5, 10 sekä 33. Rautakauteen ajoittu-
nee lisäksi luoteissektorin käärmeen kärjäkivi (l. 4) ja 2 kuo-
nanpalaa. Keramiikka saattaa kuulua kulttuurikerrokseen, jota
näyttää sekaantuneen haudan täytteeseen, sillä rauniosta löydet-
tiin myös nähtävästi kivikautista esineistöä: luoteissektorista
iskukivi (l. 8/1970), koillissektorista kovasin (l. 11) (onko
sittenkin rautakautinen?), lounaissektorista kolme hiottua kiveä
(l. 12, 13 ja 28), "kivi" (l. 30) sekä kivikirveen kappale (l. 36).
Rauniosta löydettiin myös kvartsi-iskoksia? Rautakautisia tai
myöhempiä lienevät rauniosta löydettyt polttamattomat luut: koil-
lissektorissa löydöt 1 ja 2 ja lounaissektorissa löytö 37.

Löydöt, joiden numerot viittaavat kaivauskarttoihin, ovat
seuraavat:

<u>n:o</u>	<u>löytö</u>	<u>sektori</u>	<u>pl.</u>	<u>huom.</u>
1/1970	polttamaton putkiluu (17 824:1)	NOE		
2/1970	6 luuta (17 824:2)	NOE		
3/1970	helmi (17 824:3)	SOE	090	
4/1970	käärmeen kärjäkivi (17 824:4)	NOW	134	
5/1970	palanutta savea (17 824:5)	NOW		
6/1970	kuonaa(?) (17 824:6)	SOW		
7/1970	rautanaula (17 824:7)	SOW		
8/1970	iskukivi (17 824:9)	NOW	153	
9/1970	palanutta savea (17 824:10)	SOW		
10/1970	keramiikkaa (17 824:11)	NOW		
11/1970	hioinkiven kappale (17 824:12)	NOE		
12/1970	hioinkiven kappale (17 824:13a)	SOW		
13/1970	hioinkiven kappale (17 824:13b)	SOW		
14:1/1970	putkiluu (17 824:14)	SOW	114	
14:2/1970	" (17 824:15)	SOW	114	
14:3/1970	" (17 824:16)	SOW	112	
14:4/1970	" (17 824:17)	SOW	114	
14:5/1970	" (17 824:18)	SOW	122	
14:6/1970	" (17 824:19)	SOW	127	
15/1970	veitsen katkelma (17 824:20)	SOE	083	
16/1970	raudanmurunen (17 824:21)	SOE	080	
17/1970	" (17 824:22)	SOE		Ei kartalla
18/1970	lapiojalkasolki (17 824:23)	SOE	084	

vyönsolki ja hela (17 824:24)		löydetty yhd. lapiojal- kasoljen kanssa.
19/1970 spiraalisormus (17 824:25)	SOE	095
20/1970 veitsen katkelma (17 824:26)	SOE	095
21/1970 ruodon katkelma (17 824:8=27)	SOE	103
22/1970 leukaluun jäännöksiä ja hampaita (17 824:28)	SOW	118
23/1970 veitsen teränkappale (17 824:29)	SOE	081
24/1970 A. pronssineulan katkelma ja B. pronssiketjua (17 824:30A,B)	SOE	094
25/1970 raudanmuruja (17 824:31)	SOE	117
26/1970 2 rautaesineen palasta (17 824:32)	SOE	086
27/1970 veitsi (17 824:33)	SOE	119
28/1970 2 hiekkakiven liuskaa (17 824:40)	SOW	237
29/1970 rautaesineen katkelma (17 824:34)	SOE	087
30/1970 hiekkakiven lohkare (17 824:35)	SOW	118
31/1970 keihäänkärjen putki ja kaulaosa (17 824:36)	SOW	225
32/1970 savitiivisteen pala (17 824:37)	SOW	224
33/1970 saviastian murusia (17 824:41)	NOW	143
34/1970 " (17 824:38)	NOE	129
35/1970 spiraalisormus (17 824:39)	SOE	142
36/1970 kiviesineen sirpale (17 824:42)	SOW	
37/1970 polttamaton nikama (17 824:43)	SOW	197
1/1971 kourutaltta (17 824:44a)	NOE	122
kvarstsilevy (17 824:44b)	NOE	122
2/1971 putkiluun kappale (17 824:45)	SOW	173
3/1971 polttamaton putkiluu (17 824:46)	SOW	163
4/1971 " (17 824:47)	SOW	168
5/1971 kuonankappale (17 824:48)	SOE	080
6/1971 polttamaton syömähampaas ja luunpalasia (17 824:667)	SOW	profiilista
7/1971 hevosenkenkäsolki (17 824:49)	SOW	125
8/1971 syömähampaan kuori (17 824:50)	SOW	löytöä ei merk. karttaan. Löyd. läh. 1.7-15
9/1971 polttamaton luu (17 824:51)	SOW	120
10/1971 syömähampaan siru (17 824:52)	SOW	127

11/1971	hampaankuoren siru? (17 824:53)	SOW	130
12/1971	syömähammas (17 824:54)	SOW	125
13/1971	kaksi hampaan kappa- letta (17 824:55)	SOW	126
14/1971	4-5 hampaan sirua (17 824:56)	SOW	126
15/1971	leukaluun jäännöksiä ja 6 hammasta (17 824:57)	SOW	126
16/1971	polttamatonta luuta (17 824:58)	SOW	173
17/1971	" (17 824:59)	SOW	176
18/1971	" (17 824:60)	SOW	172
	polttettuja luita (17 824:61)	SOE	luualue 1
	" (17 824:62)	SOE	"
	" (17 824:63)	SOE	"
	" (17 824:64)	SOE	hauta III
	" (17 824:65)	SOE	löytö 3:n läheltä
	" (17 824:66)	SOW	löytö 9:n läheltä
	" (17 824:67)	SOW	löytö 14:n läheltä
	" (17 824:68)	SOE	origosta 1 m itään, 80 cm etelään
	2 kvartsi-iskosta ja kvartsikeratofyyri-iskos (17 824:69)	SOE	löydetty kuten n:o 68
	polttettuja luita (17 824:70)	SOE	origon läheltä
	" (17 824:71)	NOW	kallion reunan alta
	" (17 824:72)	NOW	kallion reun. eteläp.
	" (17 824:73)	SOE	kallion eteläp.
	" (17 824:74)	SOE	
	" (17 824:75)	SOE	
	" (17 824:76)	NOE	origosta 220 cm etelään 350 cm itään
	" (17 824:77)	SOE	kallion kolosta
	" (17 824:78)		
	" (17 824:79)	SOW	origon läheltä
	" (17 824:80)	SOE	origosta n. 2 m etelään
	" (17 824:81)	SOE	origosta 170 cm itään, 70 cm etelään
	kvartsi-iskos (17 824:82)	SOE	löydetty kuten n:o 81

	polttettuja luita (17 824:83)	SOE	
	" (17 824:84)	SOE	origosta 60 cm itään
	" (17 824:85)	SOW	kallion eteläp., aivan kallion vierestä
	" (17 824:86)		löydetty prof.kaistaosasta SOW-SOE
20/1971	polttamaton luu (17 824:87)	SOE	117
	polttettuja luita (17 824:88)		löydetty l. 4/1970 ympäriltä
	" (17 824:89)	SOW	
	" (17 824:90)	SOW	n. 2 m origosta etelään
	" (17 824:91)		löytöpaikka?
	" (17 824:92)		löydetty pihlajan juurelta
	kvartsi-iskos (17 824:93)		löydetty kuten n:o 92
	polttettuja luita (17 824:94)	NOW	n. 2 m origosta
	" (17 824:95)	SOE	kallion kolosta
	saviastianmurusia (17 824:96)	NOE	
	kvartsi-iskoksia ja kvartsisäle (17 824:97)	NOE	löydetty kuten 96
	saviastianpaloja (17 824:98)		löydetty raunion pohjakerroksesta
	kvartsi-iskos (17 824:99)		löydetty kuten 98
	saviastianpaloja (17 824:100)	NOE	läheltä origoa
	saviastianmurusia (17 824:101)	SOW	löytöjen 28-36 lähistöltä
	saviastianpaloja (17 824:102)		
	saviastianmurusia (17 824:103)	NOW	leikkauksen vierestä
	saviastianpalasia (17 824:105)	NOW	löytö n:o 4/1970 löytökohdasta
	" (17 824:106)	NOW	pohjakerroksesta
	kvartsi-iskoksia (17 824:107)		löydetty kuten 106
	" (17 824:108)	NOE	
	" (17 824:109)	NOE	
	kvartsitalltta (17 824:110)	SOE	
	kvartsi-iskoksia (17 824:111)	SOE	
	" (17 824:112)	SOW	
	saviastianpaloja (17 824:113)	SOW	
	kuonaa (17 824:114)	SOW	

poltettuja luita (17 824:115)	SOW	ks-linjalta, kallionkolosta
saviastianmurusia (17 824:116)	löydetty	kuten 115
kvartsi-keratofyyri- iskos (17 824:117)	löydetty	kuten 115
saviastianpaloja (17 824:118)	SOW	pohjakerroksesta
kvartsi-iskoksia (17 824:119)	SOW	pohjakerroksesta
kvartsi-kaavin (17 824:120)	SOW	
kvartsi-iskoksia (17 824:121)	SOW	
kvartsi-keratofyyri- iskoksia (17 824:122)	SOW	
kvartsi-iskoksia (17 824:123)	SOW	pohjakerroksesta, kallionkolosta
saviastianpala (17 824:124)	löydetty	kuten 123
kvartsi-keratofyyri-iskos ja liuskeenpala (17 824:125)	löydetty	kuten 123
hiekkakivenlaaka (17 824:126)	SOW	
kvartsi-terä? (17 824:127)	NOW	
kvartsi-iskoksia (17 824:128)	NOW	
kvartsi-keratofyyri- iskoksia (17 824:129)	NOW	
hiilenmurunen (17 824:130)	NOW	
hiekkakivenlaaka (17 824:131)		kivikehän kivien välistä
kuonaa (17 824:132)	NOW	
kvartsi-iskos (17 824:133)		kiveyksestä pihlajan alta
poltettuja luita (17 824:665)	SOW	
" (17 824:666)	SOE	luualue 1

Tiivistelmä: Raunio oli matala, sisäkehäinen maansekainen kiveys, jonka kumpumainen muoto johtuu kallioalustasta. Se on sisältänyt yhden tai useampia polttohautauksia, joiden palaneet luut on pyritty sijoittamaan kallionkoloihin. Runsaat antimet sijaitsivat osaksi näiden ulkopuolella. Antimissa, joita ei ole tahallisesti rikottu(?), ei ole palopatinaa. Vanhin ajoitettava polttohautaus kuuluu kansainvaellusaikaan, johon muutkin ajoitettavat polttohautojen antimet kuuluvat(?). Viikinkiajalla on rauniossa olevaan kallionkoloon lisäksi kätkeyty polttamaton vainaja. Raunio lienee rakennettu ohuen kivikautisen kulttuurikerroksen päälle.

Dokumentointi: Rauniosta piirrettiin pinta- ja pohjakartta, erillinen löydöskartta sekä detaljikartat luualue II:n solkien sijainnista sekä ruumishautauksen luista ja löydöistä. Rauniosta otettiin 25 valokuvaa (6-29 b, SatM), diaa, (SatM). Löytöjä saatiin 135 numeroa, SatM 17 824:1-133, 665-66.

Raunio 4.

Raunio 4 sijaitsi harvinaisen viettävässä paljaassa kallionrinteessä: länsireuna oli itäreunaan n. 1,5 m, eteläreuna pohjoisreunaa n. 1,3 m alempana, ks. karttaa ja kuvia 30-31. Luonnontilassa raunio näytti matalalta kallionmyötäiseltä kivikolta, joka alkoi n. puolen metrin päässä kallion yläreunasta.

Paljastettuna raunio, ks. kuvat 32-33, todettiin n. 11 m:n pituiseksi, 7 m:n levyiseksi, muodoltaan epämääräiseksi. Se koostui varsin pienistä kivistä, jopa säpäleistä, sekä vahvasti humuksensekaisesta sorasta, jotka keskustassa muodostivat 20-25 cm vahvan, reunoille ohenevan kerroksen, ks. kuva 37. Tästä kohosi n. puolen metrin korkeuteen joukko kiviä eri puolilla rauniota, kuvat 30 ja 33. Ne eivät kuitenkaan muodostaneet säännöllisiä rakenteita, jollaisia rauniossa ei havaittu. Tiheintä kiveys oli keski- ja eteläosissa, pohjoisessa se oli melko harvaa.

Osa raunion kivistä ja maasta on kenties aikojen kuluessa valunut tai vierinyt rinnettä alas. Mutta alunperinkin raunion muoto näyttää olleen epäsäännöllinen: raunio rajoittui pohjoisessa pystyyn, matalaan kallionseinään, jonka reunan tasalle se oli täytetty. Samanlainen kallionkolo oli rajana myös luoteessa; näiden väliin jäävä osa oli siksi pohjoispäästään muuta rauniota kapeampi. Lännessä raunio rajoittui muutamiin suurehkoihin kiviin, nähtävästi luotaiseen kivikkoon, joka raunion alapuolella jatkui kallion juurelle; selvää rajaa ei rauniolla eikä kivikolla ollut.

Pohjoispuoliskosta paljastui pohjalta melko tiheä kerros päänkokoisia tai hiukan suurempia kiviä, ks. kuvat 37-38. Koillisestektorista löytyi laajalta alalta poltettuja luita; tähän avoimeen polttohautaukseen kuului antimina spiraalipäisen

pronssiesineen katkelma (l. 8 ?), pari pronssinpalasta (l. 5 ja 6), ja rautanaula (l. 9 tai 10). Lisäksi raunion eri puolilta löykeramiikkaa (l. 1-4, 7, 11, 12), joka saattaa olla rautakautta vanhempaa.

Dokumentointi: Rauniosta piirrettiin pintakartta ja profiilileikkaukset, otettiin 9 valokuvaa (30-38, SatM) ja diaa (SatM). Löydöt SatM 17 824:134-62.

Johtopäätökset: Struktuuriton, muodoltaan epäsäännöllinen maansekainen latomus, sijoitettu jyrkkään kallionrinteeseen osaksi kallionkolojen rajoittamalle alueelle. Raunio sisälsi yhden (?) avoimen polttohautauksen, jonka antimissa ei ole palopatinaa.

Raunio 5.

Raunio 5 tutkittiin v. 1969, kartoittajina Pekka Kröger, Jukka Mikkola, Rauno Peltonen ja Matti Rajalahti. Raunio sijaitti loivassa sileässä rinteessä maapohjalla. Ennen raivausta siitä näkyi ainoastaan varsin epätasainen, harmaan jäkälän peittämä keskiosa, jossa oli kaksi kuoppaa, nähtävästi kivenajon jäljiltä; ks. ääriiviivakartta ja kuvat 39-40. Reunaosiltaan raunio oli turpeen peitossa ja osoittautui puhdistettuna otaksuttua huomattavasti laajemmaksi, ks. kuvat 41-45. Raunio oli muodoltaan pitkänomainen, jonkin verran kahdeksikkoa muistuttava, pohjois-eteläsuuntainen, lähes 13 m pitkä, leveimmältä kohdalta n. 9 m:n, eteläosastaan n. 6,5 m:n levyinen, ks. pintakiveyskartta sekä kuvat 41-45. Korkeutta rauniolla ei ollut juuri yli 50 cm:n ja monin paikoin paljon vähemmän: raunio oli jokseenkin maantasainen, keskiosastaan loivaan kuoppaan ladottu; mataluus voi osaksi myös johtua kivenajosta.

Rauniossa ei havaittu säännöllisiä rakenteita. Sen pinta, joka oli reunaosiltaan maansekainen, koostui melko pienistä tiheään ladotuista kivistä, joiden joukossa oli myös suuria järkäleitä ja kiintokiviä, ks. pintakiveyskartta sekä kuvat 41, 43-44. Suuria kiviä oli varsinkin kuopanteissa ja niiden vierillä, kuva 44, mikä johtunee siitä, että kuopanteissa oli järeämpi

pohjakiveys paljastunut. Raunion kahdeksikkomainen muoto saattaa osaksi johtua siitä, että luoteissektorin reunaosissa oli joukko kookkaita kiintokiviä, jotka luonnostaan lavensivat tällä kohdalla rauniota.

Pintakiveyksen alta paljastui järeämpi harvanpuoleinen pohjakiveys, ks. pohjakiveyskartta sekä kuvat 46-48 ja 51; raunion koskemattomissa osissa se oli melko säännöllistä. Eri-tyisen kookkaita kiviä oli raunion reunaosissa. Kivien välejä täytti maan ja pienten kivien muodostama pakkaus.

Raunion keskustasta, suurten kivien keskeltä, maan- ja kivensekaisesta pakkauksesta paljastui n. 30 cm laaja poltettu luita sisältävä noeton kerros, kuvat 47-48 sekä erityiskartta. Syvemmällä luita sisältävä, n. 18 cm:n vahvuinen maa-kerros, laajeni n. metrin mittaiseksi, kun sitä peittäneet kivenmukulat oli poistettu. Sen yläosasta löydettiin tulen vioittama kolmia katkaistu kääntöjalkasolki, (l. 12-14), syvemmältä, suunnilleen luiden pohjan tasolta 2. rautaesinettä, (l. 16-17).

Luualueen alta löydettiin keramiikkaa (l. 15), joka kuitenkin kuuluneen haudan pohjaan sekaantuneeseen, hautaa vanhempaan kulttuurikerrokseen. Raunion eteläpäästä, haudasta selvästi erillään saatiin talteen selviä todisteita asuinpaikasta: hioinkivi (l. 9), keramiikkaa (l. 3-5, 7), jossa mm. kampaleimakoristetta (l. 3), sekä palanutta savea (l. 2, 6). Rauniosta löydettiin lisäksi hevosenkenkä, lasin- tai kristallinkappale sekä numerolla 16 varustettu pyöreä messinkilevy.

Löydöt, joiden numerot viittaavat karttoihin 2-4, ovat seuraavat:

n:o	<u>löytö</u>	<u>sektori</u>	<u>pl.</u>	<u>kartta</u>	<u>huom.</u>
1.	luu (17824:163)	E3SE4	209	k.2	
2.	palanutta (?) savea (17 824: 164)	W3SW4	198	k.2	
3.	kampaleimaista keramiikkaa (17 824:165)	W4S	219	k.2	
4.	saviastianpaloja (17 824:166-67)	W3SW4	199	k.2	

	(kvartsi-iskos)			
5.	saviastianpaloja (17 824:168)	W3SW4	198	k.2
6.	palanutta (?) savea (17 824:169)	W4S	220	k.2
7.	saviastianpaloja (17 824:170)	W2SW4	193	k.2
8.	lasinpala (17 824:171)	W4S	227	k.2
9.	hioinkivi (17 824:172)	W2SW3	188	k.2
10.	palaneita luita (17 824:173)	W1ASW2	pinta 178,	pohja 196 k.3
11.	kääntöjalkasolki (?) (17 824: 174)	W2SW1A	183	k.4
12.	soljen spiraali (17 824:175)	W2SW1A	183	k.4
13.	soljenkappale (17 824:176)	"	"	"
14.	" (17 824:177)	"	"	"
15.	saviastianpaloja (17 824:178)	"	198	"
16.	rautaesine (17 824:179)	"	185	"
17.	" (17 824:180a)	"	?	"

Tiivistelmä: Hiukan epäsäännöllinen soikeahko maan- ja kivensekainen, maapohjalle koottu struktuuriton latomus, joka sisälsi yhden avoimen kansainvaellusaikaisen polttohautauksen. Raunio lienee kivenajossa jonkin verran turmeltunut.

Dokumentointi: Rauniosta piirrettiin ääriviiva-, pinta- ja pohjakartta, profiilit ja hautauksesta erityiskartta sekä otettiin 13 valokuvaa (39-51, SatM) ja diaa (SatM). Löydöt SatM 17 824:163-93.

Raunio 6.

Raunio 6 tutkittiin v. 1969, kartoittajina Helena Wuolijoki ja Wenke Olsen. Se sijaitsi loivassa rinteessä maapohjalla kalmiston poikki vievän tien pohjoispuolella. Luonnon-tilassa raunio kasvoi tiheää lepikkoa ja katajikkoo, josta erottui mahtava silmäkivi sekä jonkin verran muuta kiveystä. Tämä oli niin louhikkoista, ettei aluksi voitu olla täysin varmoja siitä, onko kyseessä ollenkaan hauta: kivet olisi voinut kerätä raunion alapuolisesta peltotilkusta.

Raivauksen jälkeen maastosta erottui n. 2,5 m x 3,5 m laajan pyradimaisen silmäkiven ympärille koottu pyöreähkö

raunio, jolla ei ollut joka suuntaan täysin selviä rajoja, kuvat 52-55. Raunion halkaisija oli n. 12 m, korkeus silmäkiveä lukuun ottamatta n. 50-80 cm, paikoin kuitenkin jopa 1 m; silmäkivi oli suunnilleen 2 m:n korkuinen.

Raunio oli vailla säännöllisiä rakenteita. Se oli koottu kookkaista, jopa metrisistä kivistä, kuvat 52-55. Pinnaltaan se oli varsin epätasainen, mikä osaksi johtuu rakentamistraditiosta, osaksi siitä, että rauniosta oli joskus ajettu kiviä, silmäkiven lounaispuolelta lähes pohjaan asti. Kiviä oli ajettu myös kaakkoissektorista, N-S halkaisijan lähistöltä sekä reunasta. Silmäkiven luoteispuolella, kuva 59, sen sijaan oli muuta rauniota korkeampi, ilmeisesti kivenajolta säästynyt kohta, joka käsitti luoteissektorin keskeiset osat. Raunion karkeassa pintaosassa, sikäli kuin se ei ollut turpeen peitossa, oli kivien väleissä ylhäältä solunutta roskaa, kuvat 60-61, syvemmillä pienempiä kiviä. Yhden-kahden kivikerroksen alta paljastui kiintokiviä sisältävä, huolellisemmin ladottu pohjaosa, kuva 68, jossa suurten kivien välejä täyttivät pikkukivet ja maa, kuvat 62, 65-66. Pohjamaa oli tummahkoa ja sisälsi mm. kvartseja ja hiotinkiviä: luultavasti kyseessä oli aikaisemman asutusvaiheen kulttuurikerros.

Hautaus I. Silmäkiven itäpuolelta, paikasta, jossa kiven seinä kallistuu sisäänpäin, tuli suurten ja pienten kivien alta näkyviin polttamattomia luuta (l. 15-30, 32, 56-57, 80), mm. melko hyvin säilyneitä raajan ja kallonluuta sekä hampaita, ks. kuva 60; luualueen laajuus oli noin 130 cm x 80 cm. Luut eivät olleet säännöllisessä järjestyksessä eivätkä samalla tasolla, mikä johtuu niiden alustan epätasaisuudesta; ne eivät näet sijainneet haudan pohjalla, vaan kivitäytteessä, mistä ilmenee, että kyseessä on sekundaarihautaus. Vainajan asentoa ei voitu määritellä, mutta hautauksen suunnan on sanellut silmäkiven tasainen kaakko-luodesuuntainen kylki; vainaja lienee maannut pää kaakkoon päin. Viimeksi mainittu ajatus perustuu siihen, että löytöryhmän kaakkoispäässä, samalla kohtaa sijainneiden luiden alapuolella oli päällekkäin soikea kupurasolki, kupera ulkopuoli alaspäin, ja sen alla tasavartinen solki, kuva 65 (l. 54-55); ei ole kuitenkaan

varmaa, että esineet ovat hautaan pantaessa olleet vainajan puvussa; ne on voitu myös panna vainajan mukaan erillisinä. Tämänkaltainen ajatus sopisi myös 24 (?) helmeen, jotka löydettiin jokseenkin kaikki luista erillään, 1-1,7 m:n päässä soljista, n. 1,4 m:n pituiselta, 0,8 m:n levyiseltä alueelta (l. 12-14, 33, 39-40, 45, 49, 51-53, 58-62, 66-68, 72, 75, 91-92, 95). Vaikka helmet olivat suureksi osaksi luista erillään, niitä täytynee pitää saman haudan antimina. Sama ajatus sopii ehkä myös rautaveitseen (l. 11) ja pronssihylsyyn (l. 89), vaikka ensin mainittu oli lähimmistä luista n. 1,8 m:n, jälkimmäinen lähes 3 m:n päässä; muita hautauksia, joihin niiden olisi voinut otaksua kuuluvan, ei lähettyvillä ollut.

Kupurasoljista ja helmistä päätellen hautaus yksi on sisältänyt naispuolisen vainajan, jonka antimiin sopii luonnollisesti myös puukko. Hauta ajoittuu viikinkiajalle.

Hautaus II. Kaakkoissektorista paljastui toinenkin hautaus; ^{se} joka sisälsi poltettuja luita. Näitä todettiin raunion pohjalla nokea sisältävällä, 1,3 m:n pituisella, 0,3-0,5 m:n levyisellä alueella pohjakivien väleissä; luita sisältävän maakerroksen vahvuus oli ainakin 13 cm. Lounais-koillissuuntaisen luualueen lounaispää ulottui ruumishautauksen kohdalle, mutta sijaitti sen alapuolella, mikä osoittaa polttohautauksen ruumishautausta vanhemmaksi; ilmeisesti kyseessä on raunion primaarihauta, jonka antimiin leveäruotoinen veitsi l. 11 ehkä kuuluu.

Muut löydöt: Hautalöydöt keskittyivät silmäkiven viereen ja lähialueille, kaakkois- ja koillissektoriin. Raunion eri puolilta löydettiin joukko asuinpaikkaan viittaavia esineitä, mistä päätellen raunio on rakennettu varhaisemman kulttuurikerroksen päälle. Tällaisia löytöjä olivat diskus (l. kuva 61), 5 hioinkiveä (l. 1, 7, 44, 50), kvartsiesineet ja -iskokset (35-36, 65, 67, 69, 71, 74, 76-79, 82-83, 85-88, 90, 94), hiottu ? liuskeempala (l. 64). Osaksi kivikautista, osaksi rautakautista lienee keramiikka (l. 4, 31, 43, 48, 63, 73, 93,). Rauniosta löytyi myös 3 pähkinänpalaa (?) (l. 46), kuonaa (l. 47), savitiivis-tettä (81, 84 ?) ja rautaesine, mahdollisesti veitsi (l. 42).

Löytöluettelo, jonka numero viittaa pintakiveyskarttaan sekä erityiskarttaan, on numerojärjestyksessä seuraava:

<u>n:o</u>	<u>löytö</u>	<u>sektori</u>	<u>pl.</u>	<u>kartta</u>	<u>huom.</u>
1.	diskus (17 824:194)	NOW	153	k.1	
2.	polttamaton (?) luu (17 824:195)	NOW	167	k.1	
3.	polttamattomia luita = 25-27 (17 824:196)	SOE	195	k.1	
4.	saviastianpala (17 824:197)		181	puuttuu kar- talta	
5.	2 luunsirua + hiiltä (17 824:198)	NOE	156	k.1	
6.	polttamaton (?) luu (17 824:199)	NOE	185	k.1	
7.	hioinkiven kappale (17 824:200)	NOE	158	k.1	
8.	puulevy (heitetty pois, jätetty merkitsemättä kartaan)				
9.	kallonluita (polttamattomia) (17 824:201)	NOW		k.1	
10.	polttamattomia luita = 15-17 (17 824:202a)	SOE	191	k.1	
11.	rautainen veitsi (17 824:202b)	NOE	176	k.1	
12.	helmi (17 824:203)	SOE	193	k.1	
13.	helmi (17 824:204)	SOE	196	k.1	
14.	helmi (17 824:205)		196	k.2	
15.	polttamaton luu (17 824:206)	SOE	195	k.2	
16.	" (17 824:207)	SOE	200	k.2	
17.	" (17 824:208)	SOE	200	k.2	
18.	" (17 824:209)	SOE	198	k.2	
19.	" (17 824:210)		186	k.2	
20.	" (17 824:211)	SOE	186	k.2	ei kar- talla
21.	" (17 824:212)	SOE	186	k.2	"
22.	" (17 824:213)	SOE	186	k.2	
23.	" (17 824:214)	SOE	189	k.2	
24.	" (17 824:215)	SOE	200	k.2	
25.	" (17 824:216)	SOE	200	k.2	
26.	" (17 824:217)	SOE	200	k.2	
27.	" (17 824:218)	SOE	200	k.2	
28.	" (17 824:219)	SOE	204	k.2	
29.	" (17 824:220)	NOE	193	k.2	
30.	" (17 824:221)	NOE	200	k.2	
31.	saviastianpaloja (17 824:222)	NOE			
32.	hammas (17 824:223)	NOE	198	k.2	

33. helmi (17 824:224)	NOW (?)	160	k.2
34. polttamaton (?) luu (17 824:225)	NOW	180	k.1
35. kvartsi-iskos (?) (17 824:226)	NOW	203	k.1
36. " (17 824:227)	NOW	201	k.1
37. polttamaton (?) luu (17 824:228)		181	puuttuu kartalta
38. hiottu hiekkakivi (17 824:229)	NOW	181	k.2
39. helmi (17 824:230)		200	k.2
40. kaksoishelmi (17 824:231)	SOE	198	k.2
41. polttamaton (?) luu (17 824:232)	SOE	203	puuttuu kartalta
42. veitsi? (17 824:234)	NOW	216	k.1
43. saviastianpaloja (17 824:233)	SOE		k.2
44. 2 hioinkivenpalaa? (17 824:235)	SOW	258	k.1
45. kaksoishelmi (17 824:236)		199	k.2
46. 3 pähkinänpalaa (?) (17 824:237)		199	puuttuu kartalta
47. kuonaa (?) (17 824:238)	NOW	202	k.1
48. saviastianpaloja (17 824:239)		182	puuttuu kartalta 1.
49. helmi (17 824:240)		196	k.2
50. hioinkivenpala (17 824:241)	SOE	237	k.1
51. helmi (17 824:242)	SOE	202	k.2
52. " (17 824:243)	SOE		k.2
53. kaksoishelmi (17 824:244)	SOE		k.2
54. soikea kupurasolki (17 824:245)	SOE	210	k.2
55. tasavartinen solki (17 824:246)	SOE	210	k.2
56. 3 polttamatonta luuta (17 824:247)	SOE	207	k.2
57. 2 polttamatonta luuta (17 824:248)	SOE	215	k.2
58. helmi (17 824:249)	SOE		k.2
59. " (17 824:250)			ei ole kartalla, mutta on löydetty helmialueelta.
60. " (17 824:250)			ei merkitty karttaan, kuulunee yhteen edellisen kanssa.
61. " (17 824:250)			"
62. " (17 824:251)	SOE		k.2
63. saviastianpalasia (?) (17 824:252)	SOE		helmien löytökohdasta, ei kartalla.
64. liuskeenpala (17 824:254)	NOE	203	k.2

65. kvartsi-iskos (?) (17 824:255)	SOE	241	k.1
66. helmi (17 824:256)	NOW (?)	184	k.2
67. lasinpaloja, kvartsi-iskos (?) (17 824:257)	NOW	184	k.2 merk. hel- meksi.
68. helmi (17 824:258)	NOW (?)	186	k.2
69. kvartsi-iskos (17 824:259)	SOE	232	k.1
70. palanutta luuta (17 824:260 + 61)	SOE	225-281-241	k.2
71. kvartsi-iskos (17 824:262)	SOW	258	k.1 läh.sekt. rajaa.
72. helmi (17 824:263)	NOW (?)	191	k.2
73. saviastianpaloja (?) (17 824:264)	NOE	190	k.2
74. kvartsikaavin (17 824:265)	NOE (?)	194	k.2
75. helmi (17 824:266)	NOW	196	k.2
76. kvartsi-iskos (?) (17 824:267)	SOE	251	k.1
77. kvartsi-iskos (17 824:268)	NOW (?)	194	paikka?
78. kvartsi-iskos (?) (17 824:269)	SOW	259	k.1
79. kvartsi-iskos (?) (17 824:270)	SOW	269	k.1
80. polttamatonta luuta (?) (17 824:271)	SOE	200	k.2
81. palanutta savea (?) (17 824:273)	SOE	183	k.1
82. kvartsi-iskos (?) (17 824:272)	SOE	267	k.1
83. kvartsi-iskos (?) (17 824:274)	SOE	266	k.1
84. palanutta (?) savea (17 824:275)	SOW	257	k.1
85. kvartsi-iskos (?) (17 824:276)	SOE	259	k.1
86. kvartsi-iskos (?) (17 824:277)	SOW	250	k.1
87. " (17 824:278)	SOW	262	k.1
88. " (17 824:279)	NOW	206	k.1
89. pronssihylsy (17 824:280)	NOW	194	k.2
90. kvartsi-iskoksia (?) + savias- tianpala, jonka löytöpaikka epävarma (17 824:281)	NOE	184	k.1
91. kaksoishelmi (17 824:282)	SOE	210	k.2
92. helmenpuolikas (17 824:283)	SOE	sama löytöpaikka kuin 92	
93. saviastianpaloja (17 824:284)	NOE	184	k.1
94. 2 kvartsi-iskosta (?) (17 824:285)	SOE	232	k.1

Dokumentointi: Rauniosta piirrettiin pinta- ja pohjakartta

ja profiilit sekä hautaus 1:stä ja sen lähialueesta erityiskartta; rauniosta otettiin 18 valokuvaa (52-69)(SatM), diaa (SatM). Löydöt SatM 17 824:194-291.

Johtopäätökset: Silmäkiven ympärille rakennettu pyöreä struktuuriton, pohjaosistaan maansekainen raunio, joka sisälsi primaarihautauksena avoimen nokisen polttohautauksen sekä sekundaarihautauksena viikinkiaikaisen naisenhautauksen. Raunio oli rakennettu maapohjalle, paikalla ilmeisesti olleen kivikautisen kulttuurikerroksen päälle.

Raunio 8.

Raunio 8 tutkittiin vv. 1969-70, kartoittajina Reijo Auvinen, Jukka Mikkola ja Matti Rajalahti. Se sijaitsi kaakkoon viettävässä kalliorinteessä, sen loivaan notkelmaan niin ladottuna, että raunio kaakossa, etelässä, lounaassa ja lännessä rajoittui mataliin seinämiin, kalliopainanteen luontaisiin rajoihin. Rauniota ei ollut siis sijoitettu kallion laelle, joka kivettömänä kohosi raunion yläpuolelle, vaan sijaintipaikaksi oli etsitty kalliorinteen notkelma; ks. kuvat 70-72; rinesijainnista johtuu, että itäreuna oli suunnilleen metrin länsireunaa, eteläreuna puoli metriä pohjoisreunaa alempana.

Raunio oli alaltaan epäsäännöllinen, halkaisijaltaan 8-11 m laaja kallionmyötäinen kiveys. Sen keskelle oli valettu Kolsin voimalaitokselta lähtevän korkeajännitelinjan ns. A-pylvään betonijalusta, jonka kohdalta ja lähistöltä raunio oli mullistettu, ks. kuvat 70-75, 80 ja 86. Rauniota oli lisäksi rikottu upottamalla linjan suuntaan kulkeva maadoitusjohto kallioon kaakkois-, lounais- ja luoteissektorissa ja peittämällä se kivillä; näitä oli ilmeisesti otettu raunion kyseisistä kohdista, eniten kuitenkin rauniosta 9; peitekiveys näkyy mm. kuvan 71 oikeassa reunassa. Muilta osin raunio lienee ollut jokseenkin kpskematon.

Luonnontilassa, kuvat 70-72, raunion kiveyksen peitti suurimmaksi osaksi turvekerros, josta kohosi näkyviin suurehkoja kiviä; muinaisjäännös muistutti melko tavalla luonnonkivikkoa. Pintaturpeen poiston ja raunion puhdistamisen jälkeen raunion

rakenne paljastui selvänä, ks. kuvat 73-74: raunio oli rakennettu erikokoisista kivistä ja maasta. Kivistä osa oli suuria, mm. kiintokiviä, mutta varsinaista silmäkiveä ei rauniossa ollut. Suurten kivien välejä täytti pienempien kivien ja maan muodostama pakkaus, ks. kuvat 79-80, joka muodosti lounais- ja etenkin luoteissektorin reunaan leveän vyöhykkeen. Kun ylin kivikerros ja siihen kuuluva maa oli poistettu, kuva 75, jäi jäljelle runsaasti humusta sisältävä maakerros, josta paljastui uusi kivikerros, kuvat 79-80. Sen suurista kivistä koostuva keskiosa oli ladottu paljaalle tai lähes paljaalle kalliolle, mutta syvänteissä ohuelle, vahvasti humuspitoiselle maakerrokselle, jonka alta paljastui koskematon savi; kuvassa 85 hum. kand. Jukka Luoto osoittaa saven ylärajaa. Kivien alainen humus sisälsi joi-takin kvartsi-iskoksia ja kiviesineitä, mm. terä pystyssä olevan kivikirveen, kuva 83, mistä päätellen raunio on rakennettu ohuelle kulttuurikerrokselle. On mahdollista, että pieni osa raunion poltetuista luista kuuluu kulttuurikerroksen löytöihin.

Kehä rakenteita ei rauniossa havaittu. Tosin muutamat mukulakivet näyttivät muodostavan lounaissektorin reunaan epätasais-ta seinämää, mutta se ei ollut varmaksi ladelmaksi riittävän säännöllistä. Saman sektorin länsiosassa todettiin ylimmän ki-vikerroksen alla suuren kiintokiven vieressä järeärakenteinen arkku, jonka länsiseinä oli em. kiintokivi, itäseinänä lyhyempiä, sisäpuolelta sileitä pystykiviä, jollaiset myös seisovivat pää-tyinä, ks. kuvat 86-88 sekä erityiskartat. Arkkua täyttivät laattakivet, joista ylin, pitkänomainen ehdittiin poistaa, ennen-kuin rakennelma muilta osiltaan paljastui. Sen alla oli laatto-ja ja maata useassa kerroksessa, ks. em. kuvia ja karttoja. Täy-tekerroksesta löytyi ainakin 20-30 cm:n vahvuudella poltettuja luita (luualue IX; muutoin arkku oli löydötön. Arkku oli melko tarkkaan kaakko-luodesuuntainen, sisäpuolelta n. 1,5 m:n pitui-nen, n. 60 cm:n levyinen; siihen olisi siis ilmeisesti mahtunut polttamatta haudattu vainaja, jollaista ei kuitenkaan todettu merkkejä. Keskustan ulkopuolella sijaitsevana arkku on ymmär-rettävä sekundaarirakennelmaksi, jonka rakentaminen ilmeisesti selittää, miksi pintakerroksen kivet, ks. pintakarttaa, olivat tällä kohdalla poikkeuksellisen suuria.

Luualueet ja niiden löydöt. Rauniossa havaittiin sen eri puolilla 14 poltettujen luiden muodostamaa aluetta, jotka ovat ilmeisesti peräisin useasta polttohautauksesta:

Luualue I. Raunion pohjoisreunasta, jo pintakiveyksestä paljastui vahvasti nokea sisältävä maa- ja mukulakivikerros, laajuudeltaan n. 1 x 0,5 m; se ulottui n. 30 cm:n vahvuisena kallioon asti laajeten lähes 2,5 m:n mittaiseksi ja 2 m:n leveyiseksi. Siitä poimittiin poltettuja luita: kyseessä on siis avoin, runsaasti rovion nokea sisältävä polttohautaus. Luualueelta löydettiin kolme rautaesineen katkelmaa, joista yksi kolminkerroin taivutettu, kaikki luultavasti saman sirpin osia, ja sen vierestä pohjoispuolelta hautaan pantaessa nähtävästi eheän, sittemmin rikkoutuneen saviastian jäännökset; astia on ymmärrettävä hauta-antimeksi. Hauta ajoittune viikinkiaikaan - merovinkiaikana ei hautoihin vielä pantu astioita - ja sirpistä, ehkäpä myös aseiden puuttumisesta päätellen kyseessä lienee naisenhauta:

3 rautaesineen katkelmaa; a) kolminkerroin taivutettu, osaksi palopatinnan peittämä kaarevaselkäinen terä; terä käsittää katkelman koko pituuden, joka oikaistuna on n. 24-25 cm. L. 15/1969, pl. 182. SatM 17 824:309. b) rautaesineen teränkatkelma, jossa hamara melko vahva, ilmeisesti muu terä korroosion ohentama. Pi. 36,1 mm. L. 6/1970, pl. 174. SatM 17 824:319. c) rautaesineen katkelma, leveä, lattea, päähän kapeneva ja päästä kohtisuoraksi käyristetty, ilmeisesti sirpin ruoto. Pi. 45 mm. L. 3/1970, pl. 162. SatM 17 824:316. Sirpin pituus lienee ollut 25-27 cm.

Saviastianpalasia, n. 210 kpl ja murusta, hienopintaista, tiivistä savea, ohutseinäisestä astiasta, luultavasti matalasta maljasta, joka lienee pantu hautaan antimena. L. 1 ja 7/1969, pl. 183-87, SatM 17 824:292-95, 301, 357.

Poltetut luut. Poltettuja luita poimittiin yhteensä n. 730 g. Luuanalyysin mukaan niihin sisältyy nuoren aikuisen luita, mutta myös eläimenluita, mm. sian. SatM 17 824:307, 333, 346.

Luualue II. Raunion länsireunassa, osaksi lounais-, osaksi luoteissektorin puolella oli poltettuja luita hiukan hajanaisella 2,5 x 1,5 m laajalla alueella kiviarkun ulkopuolella: kyseessä

on luuanalyysin mukaan ainakin kaksi avointa polttohautausta; raunion reunassa sijaitsevana ne ovat sekundaareja. Luualueelta löytyi 1 pronssiesine:

Pronssirengas, pieni, avoin, toisesta päästä paksu, toisesta ohut. Ha. 12,6 mm. L. 15/1970, pl. 151. SatM 17 824:328.

Poltettuja luita poimittiin yhteensä 636 g (SatM 17 824:308, 334-35, 338, 344). Luuanalyysi: nuori aikuinen nainen + lapsi; lisäksi kalan- ja linnunluita.

Luualue 2:een saattavat lisäksi kuulua ne poltetut luut, jotka poimittiin hiukan luualueen eteläpuolelta seuraavien esineiden ympäriltä:

Pronssivartaan kappale, tasakapea, poikkileikkaukseltaan paksun segmentin muotoinen: ilmeisesti oikaistu rannerengas tai rannerenkaan kappale. Pi. 17 mm. L. 1/1970, pl. 172. SatM 17 824:314.

Rautaesineen katkelma, lattea, leveähkö, suora, luultavasti veitsen ruoto. Pi. 48,1 mm. L.2/1970, pl. 168.

Kysessä lienevät naisenhaudan antimet.

Poltetut luut, 22 g (SatM 17 824:336) kuuluvat luuanalyysin mukaan nuorelle aikuiselle, johon ikäryhmään kuuluvan naisen luita sisältyi myös luualueeseen 2; on siis mahdollista, että kyseessä ei ole erillinen hautaus.

Luualue III: Lounaissektorin lounaisreunasta, osaksi raunion kiveyksen ulkopuolelta löydettiin poltettuja luita n. 2,5 x 1,5 m laajalta alueelta: kyseessä on avoin polttohautaus, joko erillinen tai mahdollisesti luualueeseen 2 liittyvä. Raunion reunassa sijaitsevana se on rauniossa sekundaari. Luut olivat pohjakivien välialueilla. Luualueelta, aivan kallion rajasta löytyi 1 pronssiesine:

Pronssinappi, joka koostuu etu- ja takalevystä sekä näitä toisiinsa yhdistävästä vahvasta varresta. Etulevy, jonka reunat ovat lohkeilleet, on loivan kartiomainen, koristettu tiheillä samankeskisillä viivoilla; sen keskellä, kartion kärjessä on loiva kuoppa. Takalevy on pieni ja koristeeton. Etulevyn ha 18,1 mm, napin ko 16 mm. L. 8/1970, pl. 199. Löytösuhteet antavat mahdollisuuden otaksua, että nappi on rauniota vanhempi, mutta eivät aivan sitovasti tätä todista. Napin ja luiden yhdenaikaisuus on kuitenkin epätodennäköinen. SatM 17 824:317.

ks. erillistä metallianalyysin 28.5.91

Poltetut luut, yhteensä 24 g (SatM 17 824:337) ovat luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen kuten osa luualue 2:n luista, joten on mahdollista, ettei kyseessä ole erillinen hautaus.

Luualue IV. Kaakkoissektorin eteläreunasta, vain niukasti kiviä - kivenmukuloita - sisältävästä, n. 2 x 1 m:n laajuisesta alueesta paljastui poltettuja luita ja joukko esineitä. Kyseessä on avoin polttohauteus, sijainnistaan päätellen sekundaari. Antimet, joista ainakin yhdessä on tulen jälkiä, osoittavat, että kyseessä on merovinkiajan naisenhauta. Hauta-antimet:

Tasavartinen solki, merovinkiajan yleistä tyyppiä. Kapea ja siro, suhteellisen pitkä esine, jonka päitä reunustaa poikittainen kohovyö. Loivanpuoleisen kaaren ja päiden rajassa on kolme poikittaista kohovyötä tai uurretta, kaaren keskiosan molemmin puolin kaksi. Kaaren koristelu on kulunut, mutta keskellä näkyy kuitenkin heikosti tyyppille ominainen pitkittäissyvennys ja sen molemmin puolin pitkittäisiä viivakoristeita. Neula on irtautunut. Pi. 18,2 mm, le 9,1 mm. L. 7/1970, pl. 224. SatM 17 824:230.

Rautainen neulankatkelma, johon liittyy U:n muotoinen jänne: edellä kuvatun soljen neula. Pi. 18,2 cm. L. 13/1970, pl. 220. SatM 17 824:326.

Pronssiesine, pahoin sulanut, alkuperäistä muotoa ei voi määrittää. Kyseessä saattaisi olla pyöreä, puhkonainen riipus tai solki. Pi. 27,4 mm. L. 13/1970, pl. 220. SatM 17 824:326.

5 lasihelmeä, joista yksi pahasti rikkonainen. Pinnastaan harmaata, sisältä tiilenpunaista massaa. Kaksi helmistä epämuotoisia, soikeaksi litistyneitä. Ha 10-12^{mm}. L. 8-11, 14/1970, pl. 220-30. SatM 17 824:321-24, 327.

Luualue V. Kaakkoissektorin itäreunasta, niukasti kiveytyltä n. 75 x 25 cm laajuiselta alueelta löydettiin 21 g poltettuja luita (SatM 17 824:340), luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen; muita löytöjä ei alueella ollut. Kyseessä oli joko erillinen avoin polttohauteus tai mahdollisesti seuraavaan hauteukseen kuuluva erillinen luualue.

Luualue VI. Sähköpylvään betonijalan ympäriltä, edellisestä n. 25 cm länteen, poimittiin n. 1,25 x 1,25 m:n laajuiselta alueelta 130 g poltettuja luita (SatM 17 824:341),

jotka merkitsevät kenties yhdessä luualueen 5 kanssa avointa polttohautaus; tähän ajatukseen sopii myös luuanalyysin tulos, jonka mukaan luut ovat nuoren aikuisen. Sijainnista päätellen kyseessä lienee raunion primaarihautaus, vaikkakin on otettava huomioon, että kyseessä oleva raunion kohta oli sähköpylvään vuoksi turmeltu. Sekundaari lienee luualueelta löydetty rautanaula, kahtia katkennut. L. 16/1970, pl. 215. SatM 17 824:332.

Luualue VII. Lounaissektorin keskiosista löydettiin pol-
tettuja luita 34 g (SatM 17 824:303), luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen. Ne sijaitsivat lähellä pintaa n. 40 cm laajalla alueella. On epävarmaa, merkitsevätkö ne erillistä polttohautaus, koska ne on voitu lapioida löytöpaikalleen sähköpylvästä pystytettäessä. Samoista syistä ei myöskään n. 75 cm idempänä sijainneita pol-
tettuja luita (SatM 17 824:304) voitane pitää erillisen hautauksen todisteina.

Luualue VIII. sijaitsi lounaissektorissa arkun sisäpuolella, n. 1,25 x 0,50 m:n laajuisella alueella, mistä pol-
tettuja luita poimittiin yhteensä 170 g (SatM 17 824:345). Koska luut täyttivät arkun keskiosan varsin tarkkaan, ne on täytynyt sirotella arkkuun sen ollessa kokonaan avoimena. On silti epävarmaa, että arkku olisi tehty juuri polttohautaus varten. Sijainti osoittaa hautauksen sekundaariksi. Luuanalyysin mukaan vainaja on ollut nuori aikuinen.

Rauniosta löydettiin lisäksi seuraavat esineet, jotka ovat hautausten ajalta, mutta joita ei silti voida yhdistää mihinkään luualueeseen:

Veitsi, hiukan taipunut, suureksi osaksi palopatinnan peittäjä. Terän ja ruodon välillä kummallakin puolella kapeat, jyrkät olkapäät. Pi 11,9 cm. L. 12/1969. SatM 17824:306.

Helmi, keltaista lasimassaa, ha 9,4 mm. L. 5/1970. SatM 17 824:318. Raunion pohjassa, koskemattoman saven päällä sijainnut humuskerros on löydöistään päätellen aikaisemman asutusvaiheen aikana muodostunut kulttuurikerros, jonka löytöihin kuuluvat varmasti tai todennäköisesti seuraavat löydöt:

2 koristeetonta saviastianpalasta (SatM 17 824:300).

Hiottu kiviesineen, luultavasti rombimaisen reikäkiven kappale, jossa kaksi toisiaan vastaan vinoa hiottua pintaa ja niiden välissä taitteen tekevä fasetti. Tiivistä, hienorakeista

kiveä. Pi 36,1 mm. L. 16/1970. SatM 17 824:329.

Kivikirves, lattea, nelisivuinen, heikosti poikkiteräinen. Toisen lappeen reunassa on kapea fasetti. Alkuperäinen terä leveä, käytössä tylpäksi kulunut. Kantaan hiaistu sekundaari, ääri-riiivaltaan kaareva terä. Esine on hienoa liusketta, ja sen lappeilla ja kyljissä näkyvät lohkeamispinnat. Pi 12,4 mm., le 63,2 mm. Esine oli kulttuurikerroksessa terä pystyssä. L. 8/1970. SatM 17 824:331.

Pii-iskos, tummaa, läpikuultavaa piitä, ilmeisesti skandi-naavista, pinnassa kalkkikuoren kappale. L.8:2/1969. SatM 17 824:296.

60 kvartsi-iskosta, joukossa mahdollisesti kvartsitaltta. SatM 17 824:359, 362-67, 369-70.

4 kvartsikeratofyyri-iskosta. SatM 17 824:311-12, 360.

Tiivistelmä ja johtopäätökset. Kallionmyötäiseen rinteseen ladottu matala maansekainen raunio, jota paikoin rajoittivat matalat kallioseinämät. Raunio oli struktuuriton, muodoltaan epäsäännöllinen; ainoana erityisrakenteenaan oli luoteis-sektorin länsiosaan rakennettu kaakko-luodesuuntainen arkku. Raunio sisälsi 8 enemmän tai vähemmän yhtenäistä luualuetta, jotka merkitsevät ainakin viittä avointa polttohautausta. Näistä yksi sijaitsi em. arkussa, sen laattakivi- ja maatäytteessä; ei ole ratkaistavissa, onko arkku rakennettu polttohautausta varten - mikä tuntuu tosin hiukan epätodennäköiseltä - vai onko siihen alunperin sijoitettu polttamaton vainaja. Polttohautaukset olivat noettomia, lukuun ottamatta hautausta 1, jonka hautakerros oli sysimusta, vahvasti noensekainen. Useissa antimissa oli palopatinaa tai sulamisjälkiä, ja eräitä oli turmeltu: rannerengas oikaistu, veitsi taivutettu, solki rikottu, sirpin-terä taivutettu kolminkerroin. Antimia oli haudoissa niukasti, ja useista ne puuttuivat kokonaan. Rauniosta saatiin talteen 1 solki, 6 lasihelmeä, 1 rannerengas (?), 1 tulessa sulanut pronssiesine, mahdollisesti rasiainen solki, 1 pronssirengas, 1 veitsi ja 1 veitsen ruoto, 1 sirppi, 1 rautanaula ja 1 saviastia. Antimien koostumuksen kannalta on merkittävää aseiden puuttuminen sekä luualueelta 1 löydetty rikkoutunut saviastia. Varjoja miehenhautoja ei rauniossa voi antimien nojalla todeta;

naisenhaudaksi on helmien ja soljen vuoksi tulkittava luualue 4, ja sellaiseksi sopii ajatella myös sirpin sisältänyttä luualuetta 1.

Primaarihautauksena on pidettävä luualuetta 6, johon myös luualueet 5 ja 7 saattavat liittyä. Luualueelta löydetty rautanauula ei ajoita hautausta, mutta tämän täytyy kuulua viimeistään merovinkiaikaan, sillä varhaisin ajoitettava jälkihautaus, luualue 4, sisälsi merovinkiajan soljen. Jälkihautaukset sijaitsevat raunion reunoilla toisistaan erillään. Niistä on lisäksi vain yksi ajoitettavissa: luualue 1, joka saviastiasta päätellen kuuluu viikinkiaikaan; haudan sisältämä runsas noki ja saviastia viittaavat hautaustavoissa tapahtuneeseen muutokseen.

Raunio oli rakennettu kivikautiselle kulttuurikerrokselle, josta löydettiin 1 poikkiteräinen kirves, 1 rombimaisen reikäkiven (?) katkelma, hiukan karkeaa keramiikkaa, 1 pii-iskos ja joukko kvartsi- ja kvartsikeratofyyri-iskoksia. Rauniota vanhempiin löytöihin kuuluu myös pronssikauden V periodille ajoitettu nappi.

Muut löydöt. Raunion alueelta löydettiin liväksi keramiikkaa (l. 1, 3, 7-8), piitä (l. 2), puukko (l. 15), rautaesine (l. 17), kiviesineen kappale (l. 31), iskoksia (l. 32), kivikirves (l. 33) ja raudanpala (l. 34). Viimeksi mainittu ja puukko sekä rautaesine ovat varmasti rautakautisia ja kuuluvat ilmeisesti johonkin hautaukseen. Rautakautisia ovat myös keramiikkalöydöt 1 ja 3; ensin mainittu (vai molemmat) oli muruiksi rapautunut hieno mustapintainen saviastia, jota ei onnistuttu saamaan hahmossaan talteen. Iskokset ja kivikirves sekä kiviesineen kappale ovat peräisin kivikautisesta kulttuurikerroksesta.

Karttoihin 1-3 on merkitty seuraavat löydöt:

- | | | | |
|----|--|-----|-----|
| 1. | keramiikkaa (muruiksi rapautunut astia) (17 824: 292-95) | NOE | 183 |
| 2. | piitä (17 824:296) | NOW | 170 |
| 3. | keramiikkaa (17 824:297) | NOE | 186 |

	4.	palaneita luita (17 824:298)	NOW	148	(=luualue 8)
	5.	palaneita luita (17 824:299)	NOW	165	(=luualue 12)
	6.	palaneita luita (17 824:300)	NOE	190	(luualue 1?)
	7.	keramiikkaa (17 824:301)	NOE	187	
	8.	" (17 824:302)	NOE	215	
	9.	palaneita luita (17 824:303)	SOE	202	(=luualue 10)
	10.	palaneita luita (17 824:304)	SOE	218	(=luualue 11)
	11.	palaneita luita (17 824:305)	NOW	170	(luualue 12?)
	12.	puukko (17 824:306)	NOW	171	
	13.	palaneita luita (17 824:307)	NOW	185	(=luualue 1)
Numero	14.	palaneita luita (17 824:308)	SOW	175	(=luualue 2 B)
kartassa	15.	puukko (17 824:309)	NOE	182	ei löydy kar-
3:	16.	rannerngas (17 824:314)	SOW	172	talta luualue 3
1970:1	17.	rautaesine (17 824:315)	SOW	168	
1970:2	18.	" (17 824:316)	NOW	162	luualue 1
1970:3	19.	pronssinappi (17 824:317)	SOW	224	luualue 4
1970:4	20.	helmi (17 824:318)	SOE	217	luualue 5
1970:5	21.	raudanpala (17 824:319)	NCE	174	luualue 1
1970:6	22.	pronssisolki (17 824:320)	SOE	224	luualue 5
1970:7	23.	helmi (17 824:321)	SOE	230	luualue 5
1970:8	24.	helmi (17 824:322)	SOE	220	luualue 5
1970:9	25.	helmi (17 824:323)	SOE	226	luualue 5
1970:10	26.	helmenpala (17 824:324)	SOE	224	luualue 5
1970:11	27.	sulanutta pronssia (17 824:325)	SOE	224	luualue 5
1970:12	28.	raudanpala (17 824:326)	SOE	220	luualue 5
1970:13	29.	helmi (17 824:327)	SOE	222	luualue 5
1970:14	30.	pronssirengas (17 824:328)	NOW		luualue 7
1970:15					

1970:16	31. kiviesineen kappale			
		(17 824:329)	SOE	243
1970:17	32. iskoksia (17 824:330)		SOE	
1970:18	33. kivikirves (17 824:331)		SOE	238
1970:19	34. raudanpala (17 824:332)		SOE	214? luualue 7

Johtopäätökset. Maansekainen kallionmyötäinen rinteeseen ladottu muodoltaan struktuuriton kiveys, jonka rajoina olivat paikoitellen kallionseinämät. Raunio sisälsi joukon avoimia polttohautauksia, joista pohjoisin (luualue 1) sisälsi vahvasti rovision nokea. Näyttää siltä, että lähinnä keskustaa sijainnut hautaus (luualue 6) on ymmärrettävä primääriseksi. Sen jälkeen raunion reunoille on sijoitettu joukko jälkihautauksia, joiden vuoksi alkuperäistä rauniota on voitu laajentaa. Viikinkiaikaan kuulunee murusiksi rapautunut mustapintainen saviastia, joka voi kuulua jonkin haudan antimiin tai olla muistoaterioiden jäännöksenä. Erästä sekundaarihautausta varten raunioon oli rakennettu järeistä kivistä luode-kaakkosuuntainen arkku; siitä löydetyistä palaneista luista päätellen arkku olisi rakennettu polttohautausta varten, mutta on tietysti ajateltavissa, että arkun moninkertainen kivi- ja maatyte olisi alunperin kätkenyt polttamatta haudatun vainajan. Rauniosta löydettiin lisäksi joidakin hauta-antimia luualueiden ulkopuolelta. Raunio oli rakennettu paikalla toisin paikoin olleen kivikautisen kulttuurikerroksen päälle.

Dokumentointi. Rauniosta piirrettiin kolme karttaa ja pintaprofiili (pohja jäi vahingossa punnitsematta), kaksi erityiskarttaa arkusta sekä yksi erityiskartta luualueesta 1. Raunios-
ta otettiin 9 valokuvaa (SatM), diaa (SatM).
Löydöt SatM 17 824:292-371.

Raunio 9.

Raunio 9 tutkittiin v. 1969, kartoittajina Reijo Auvinen, Jorma Kuokkanen, Rauno Peltonen ja Jukka Tuomisto.

Raunio oli luonnontilassa suureksi osaksi pensaikon peitossa;

vain kaakkois- ja lounaissektorit olivat näkyvissä. Reunat olivat kaakkoissektoria lukuun ottamatta maatuneet, ja raunio oli muiltakin osiltaan sammaltunut ja turvettunut, ks. kuvat 89-90.

Raunio oli rakennettu sileään rinteeseen, osaksi kalliolle, osaksi maapohjalle; itäreuna ulottui lähelle kallion harjaa. Raunio oli muodoltaan hivenen pitkänpyöreä, halkaisijaltaan 12-14 m laaja, matala, latomusta muistuttava, pinnastaan melko tasainen, vaikkei aivan sileäksi viimeistely. Rauniota ympäröi melko selvä kehä, ks. pinta- ja pohjakartta sekä kuvat 91-92 ja 100. Kehän pohjoisosan kivet olivat raunion viereisiä kiviä suurempia, mutta lännessä kehäkivet eivät kooltaan juuri eronneet muista kivistä. Kaakkoissektorista kehä puuttui kuten muukin reunaosien kiveys: tältä kohdalta rauniosta oli otettu kiviä korkeajännitelinjan maadoitusjohdon peitteeksi läheiselle kallionosalle, ks. kuva 93. Maadoitusjohto kulki kaakkoissektorin leikatun koillissektoriin, jota siis myös oli turmeltu; johto näyttää kuitenkin ohittaneen varsinaiset hautaukset niiden ulkopuolelta tai reunoilta. Keskellä lounaissektoria on kuoppa, josta kivet oli heitetty eteläpuolelle; toimittaja Jorma Juuri-Ojan tietojen mukaan joku seudun asukkaista olisi haudannut raunioon kissanpoikasia, mistä ei kuitenkaan havaittu suoranaisia todisteita.

Raunio oli rakennettu erikokoisista lohkarista ja niiden välejä täyttävistä pienemmistä kivistä, ks. kuvat 91-92; suuret kivet kohosivat raunion pinnasta ja tekivät sen jonkin verran epätasaiseksi. Kun ylin kivikerros oli poistettu, paljastui toinen epätasainen kivikerros, kuva 95, jossa suurempien kivien välejä täyttivät pikkukivet ja maa. Tästä kerroksesta, jonka kiviä ei kartoitettu, löytyi pieneltä alalta (halkaisija n. 25 cm) palaneita luita; toinen luualue, pituudeltaan n. 30 cm, todettiin lounais- ja kaakkoissektorin rajalta; luualueet merkittiin pintakiveyskarttaan. Kaakkoissektorista löydettiin myös muutama polttamaton luu (l. 3-5, 7) ja niiden lähistöltä kaksi helmeä (l. 2 ja 9). Näistä n. 2 m etelään löytyi miekan vläosa (l. 1), kuva 94, jonka peitteenä ei ollut maata, ja lähes kaksi metriä koilliseen pronssiripus (l. 8). Lounaissektorista löydettiin veitsi (l. 6), kuva 96. Löydöt merkittiin

pintakiveyskarttaan.

Toisen kivikerroksen alta paljastui kolmas, kookkaita ki-
viä ja maata sisältävä kerros, ks. pohjakartta 5, joka sisälsi
tavattoman runsaasti poltettuja luita ja hauta-antimia: luualue
ja antimet merkittiin erilliseen karttaan 2, antimet osaksi myös
karttoihin 3 ja 4. Luut keskittyivät pääasiassa n. 4 m:n mittai-
seen, 3 m:n levyiseen vyöhykkeeseen, etenkin kaakkoissektoriin,
osaksi lounais- ja koillissektoreihin. Luita oli raunion keskus-
tassa sijaitsevien suurten kivien päällä, alla ja väleissä pai-
koin aivan valkoisenaan, kuvat 97-98; edellisessä kerroksessa
todetut poltettujen luiden alueet olivat syvemmillä sijaitsevan
luualueen yläpintaa. Tavattoman runsaat hauta-antimet sijait-
sivat osaksi luualueella, osaksi sen välittömässä läheisyydessä.
Ne ovat peräisin lukuisista (?) hautauksista, joita ei useimmi-
ten voitu erottaa toisistaan, koska luunsirut ja antimet oli si-
roteltu kivenkoloihin. Eräät esineet muodostivat kuitenkin sel-
västi sikermiä, jotka merkitsevät yhtä ja samaa hautausta, kuten
vyörengas ja -hela (l. 12), kuva 99, tai pari kilvenniittä,
kilvenkahvanhelan kappale, paimensauvaneula ja krapusolki (l.

), kuva 101; tarkoin erittelemällä voidaan ehkä havaita mui-
takin todennäköisesti yhteen kuuluvien esineiden ryhmiä. Muita
esineitä huomattavasti myöhempi on 3. kerroksesta löydetty var-
haiskeskiaikainen (?) hopearaha (l. 44), ilmeisesti raunioon
jälkikäteen kätkeyty tai kivenraoista alas solunut esine. Hau-
ta-antimien määrä nousee kaikkiaan 110:een. Antimista huomatta-
va osa on tulen vioittamia ja rikottuja.

Rauniosta saatiin talteen seuraavat löydöt, joiden numerot
viittaavat pintakarttaan 1, löytökarttaan 2 ja tiheimmästä löy-
tövyöhykkeestä tehtyyn erityiskarttaan 3 sekä löytö 12:n osalta
erityiskarttaan 4.

n:o	<u>löytö</u>	<u>sektori</u>	<u>pl.</u>	<u>huom.</u>
1.	miekan yläosa (17 824:378)	SOE	208	kartta 1
2.	helmi (17 824:379)	SOE	191	"
3.	luunpala (17 824:380)	SOE	188	"
4.	" (17 824:381)	SOE	188	"
5.	" (17 824:382)	SOE	182	"
6.	veitsi (17 824:383)	SOW	222	"
7.	luunpala	SOE		"

8.	pronssiriipus (17 824:384)	SOE	201	kartta 1
9.	helmenpala (17 824:385)	SOE	191	"
10.	raudanpaloja (17 824:386)	SOW		k. 2, luupe- säke 1.
11.	pronssispiraali (17 824:387)	SOE		k. 2, luupe- säke 1.
12	A-H. pronssiesineitä (17 824: 388-95)	SOE	176	k. 2 + erit. k. 4.
13.	hiokinkivi (17 824:396)	SOW?	276	
14.	helmi + luita (17 824:397)	SOW	225	k. 2
15.	luita (17 824:398)	SOE		
16.	pronssirengas (17 824:399)	SOW	228	k. 2
17.	luunpaloja (17 824:400)	SOW		k. 2
18.	pallomainen kivi (17 824:401)	SOW		k. 2
19.	raudanpala (17 824:402)	SOW	232	k. 2
20.	veitsi, edellisen alla (17 824:403)	SOW	232	k. 2
21.	2 pronssihelaa (?) (17 824:404)	SOW	234	k. 2
22.	keramiikkaa (17 824:405)	SOW	303	k. 2
23.	kiviesine (?) (17 824:406)	SOE	303	k. 2
24.	luu (17 824:407)	NOE	183	k. 2
25.	luu (17 824:408)	SOW	274	k. 2
26.	kivi (17 824:409)	SOW	302	k. 2
27.	luita (17 824:410)	NOE	193	k. 2
28.	raudanpala (17 824:411)	SOW?	231?	kartalla "rau- danpala", ei numeroa eikä punnituslukua.
29.	kuonaa (17 824:412)	SOW	315	kartta 2
30.	rannerengas (17 824:413)	NOE	198	"
31.	saviastianpaloja (17 824:414)	SOE	221	"
32.	rautatanko (17 824:415)	NOE	197	"
33.	palanutta savea (17 824:416)	SOW	231	"
34.	poltettuja luita (17 824:417)	SOE	192	"
35.	hioin (17 824:418)	NOE	160	"
36.	palanutta savea (17 824:419)	SOE	219	"
37.	saviastianpaloja (17 824:420)	SOE	219	"
38.	palanutta savea (17 824:421)	SOW	253	"
39.	" (17 824:422)	SOE	187	"

40.	luu (17 824:423)	SOE	192	kartta 2
41.	palanutta savea (17 824:424)	SOE	186	"
42.	luu (17 824:425)	SOE	191	"
43.	helmi (17 824:426)	SOE	191	"
44.	hopearaha (17 824:427)	SOE	215	"
45.	poltettuja luita? (17 824:428)	SOE		"
46.	helmi (17 824:430)	SOE		"
47.	palanutta savea (17 824:431)	SOE		"
48.	poltettuja luita (17 824:432)	SOE		"
49.	" (17 824:433)	SOE?		"
50.	pronssiketjun pala (17 824:434)	SOE		"
51.	raudanpala (17 824:435)	SOE		"
52.	krapusolki, paimensauvanuola, kilvenniitti ym. (17 824:436-42)	SOE		"
53.	raudanpala?	SOE		"
54.	"	SOE		"
55.	kvartsi (17 824:444)	SOW	292	"
56.	saviastianpaloja (17 824:443)	SOE		"
57.	palanutta savea (17 824:445)	SOW	265	"
58.	palanutta savea (savikuonaa) (17 824:446)	SOW	254	"
59.	poltettuja luita (17 824:447)	SOE	246	"
60.	" (17 824:448)	SOW	257	"
61.	keihäänkärki (17 824:449)	SOE	191	kartta 3
62.	kuonanpalanen (?) (17 824:450)	NOW	242	kartta 2
63.	sormuksen pala (keihäänkärjen alla) (17 824:451)	SOE	197	kartta 3
64.	kivenliuska (17 824:452)	SOE		"
65.	kivenliuska (17 824:453)	SOE	198	"
66.	raudanpala (17 824:454)	SOE		"
67.	poltettuja luita luoteissektorin reunaosista (17 824:455)	NOW		ei merk. karttaan
68.	raudanpala (17 824:456)	SOE		kartta 3
69.	" (17 824:457)	SOE		"
70.	" (17 824:458)	SOE		"
71.	pronssia (17 824:459)	SOE		"
72.	^{RAUTAHELMI} rauteinen niitti (17 824:460)	SOE	197	"
73.	hiokinkiven palanen	NOE	217	kartta 2
74.	saviastianpalanen (17 824:464)	SOW	268	"

75.	kilvenniitti (17 824:461)	SOE	199	kartta 3
76.	hioimenkappale (17 824:462)	SOW	267	kartta 2
77.	raudanpala (17 824:463)	SOE	213	kartta 3
78.	kilvenniitti (17 824:465)	SOE	204	"
79.	rautaesine (17 824:467)	SOE	239	"
80.	helmi (17 824:468)	SOE	239	"
81.	pronssisormuksen kappale (17 824:469)	SOE	204	"
82.	rautaesine (17 824:470)	SOW	247	kartta 2
83.	palanutta savea (17 824:471)	SOE		kartta 3
84.	raudanhilsettä (17 824:472)	SOE		"
85.	rautaesine (17 824:473)	SOW	245	kartta 2
86.	raudanpala (17 824:474)	SOE	207	kartta 3
87.	kilvenniitti (17 824:475)	SOE	203	"
88.	pronssiesineen katkelma (17 824:476)	SOE	210	"
89.	rautaesine (17 824:477)	SOE	213	"
90.	pronssirenkaan pu ^h likas (17 824:478)	SOE	212	"
91.	raut. piikki + helmi (17 824:479-80)	SOE	203	"
92.	rautasinkilä (17 824:481)	SOW	254	kartta 2
93.	sulanutta pronssia (17 824:482)	SOE	212	kartta 3
94.	rautaesine (17 824:483)	SOE	255	"
95.	metalliesine (17 824:484)			sijainti?
96.	raudanpala (17 824:485)	SOE	203	kartta 3
97.	kvartsinpala (17 824:486)			sijainti?
98.	pronssisormus (17 824:487)	SOW	241	kartta 3
99.	pronssihelankappaleita (17 824: 488)	SOE	212	"
100.	rautaniitti (17 824:489)	SOE	202	"
101.	helmi (17 824:490)	SOW	254	"
102.	pronssiesineitä (17 824:491-92)	SOE	204	"
103.	metalliesine (17 824:493)	SOE	215	"
104.	hela (17 824:494)	SOW	254	"
105.	pronssiesineitä (17 824:495-96)	SOE	215	"
106.	kiviesineen kappale (17 824:497)	NOE	215	"
107.	pronssisolki (17 824:498)	SOE	208	"

108.	rautaniitin pala (17 824:499)	SOE	216	kartta 3
109.	pronssiesine (17 824:500)	SOE	208	"
110.	rautanaula (17 824:501)	SOE	206	"
111.	puukko (17 824:502)	SOE	216	"
112.	pronssisen kaulaketjun katkelma (17 824:503)	SOE	209	"
113.	raudanpala (17 824:504)	SOW	243	"
114.	saviastianpaloja (17 824:505) (pala?)	SOW	248	"
115.	^{PRONSSISOLJEN KATKELMA} miekanväist ? (17 824:506)	SOE		"
116.	pronssia (17 824:507)	SOE	216	"
117.	rautainen veitsi (puukko?) (17 824:508)	SOE	203	"
118.	helmi (17 824:509)	SOW	220	"
119.	helmenpala (17 824:510)	?	223	missä löytö- paikka
120.	keihäänkärjen kaula (angon?) (17 824:511)	SOE	208	kartta 3
121.	rautaesineen kappale (17 824:512)	NOE	204	"
122.	raudanpala (17 824:513)	SOW-SOE	242	" , sek- torin rajalla
123.	" (17 824:514)	NOE	204	kartta 3
124.	pronssisolki (17 824:515)	SOW	228	"
125.	naskali ja pora (17 824:516-17)	SOE	204	"
126.	pronssisen kaulaketjun katkelma (17 824:518)	SOE	205	"
127.	pronssipala (17 824:519)		202	mikä löytö- paikka
128.	pronssiketjun palasia (?) (17 824:520)	SOE	199	kartta 3, huom. kartassa sol- jen pala
129.	rautaesineen ruoto (17 824:521)	SOW	227	kartta 3
130.	kvartsi (17 824:522)	NOE	220	"
131.	kilvenniitti (17 824:523)	SOE	214	"
132.	kvartsi (17 824:525)	NOE	220	"
133.	sulanutta pronssia (17 824:526)	SOW	217	"
134.	" (17 824:527)	SOE	204	"
135.	veitsenruoto (17 824:528)	NOE	211	"

NOE-SOE:n ra-
jalla

136.	pronssinpala (17 824:529)	SOW	225	kartta 3
137.	kiviesineen kappale (?) (17 824:530)	NOE	214	" kartalla "iskos
	nokinäyte (?)	NOE	222	kartta 3
138.	tasavartinen (?) solki (17 824:531)	SOE	204	" kartalla "olka- solki" n:o 138
139.	palanutta savea (?) (17 824:532)	SOW	232	k. 3, kartalla "savenpala"
140.	tuntematon esine (17 824:533)	SOE	232	k. 3, kartalla "esine"
141.	sulanut pronssipala (17 824:534)	SOE	206	kartta 3
142.	pronssiketjun kappaleita (17 824:535)	SOE	202	"
143.	pronssipaloja (17 824:536)	SOE	199	"
144.	pronssisormus (17 824:537)	SOE	206	"
145.	pronssiesine (17 824:538)	SOE	204	"
146.	miniatyyrireikäkivi? (17 824:539)	SOE	217	k. 3, kartalla "amuletti"
147.	pronssirenkaan kappale (17 824:540)	SOE	206	kartta 3
148.	pronssisormuksen kappale (17 824:541)	SOE	213	"
149.	pronssiketjun kappale (17 824:542)	SOE	206	"
150.	rautaesine (17 824:543)	NOE	222	"
151.	<small>PRONSSISOLJEN KATKELMA</small> mieken pronssiväistini? (17 824:544)	SOE	208	"
152.	reunahela (17 824:545)	SOW	237	"
153.	kiviesineen kappale (17 824:546)	SOE	238	"
154.	kvartsinen iskukivi (?) (17 824:547)		235	ei kartalla?
155.	kvartsi (17 824:548)		235	"

Raunio sisälsi antimia n. 110 kpl; määrä on poikkeuksellisen suuri ja osoittaa toisaalta asutuksen vaurautta, toisaalta myös, että raunioon on kätketty monta vainajaa, kuten poltettujen luiden määrä osoittaa. Esineihin sisältyi 3 solkea, 10 helmeä, kaulakääntyjen kappaleita 6 paikasta, 1 riipus, 5 sormusta,

1 rannerengas, 1 neula, 1 pronssikierukka, 1 pronssilyötteisen vyön osat, mm. pronssirengas ja vyönhaka (?), ainakin 1 miekka, 2 keihäänkärjen osia, 5 kilvenosaa (useimmat niittejä), 5 veistä, pronssi- ja rautaheloja, mm. reunahela, rautainen sinkkiä, naskali ja pora sekä hopearaha, muita luettelematta. Varhaisimmat esineet kuuluvat kansainvaellusajan jälkipuolelle, muut merovingiajalle paitsi hopearaha, joka ajoittuu 1100-luvulle.

Raunionalaisesta kivikautisesta, osaksi ehkä pronssikautisesta kulttuurikerroksesta ovat peräisin 6 saviastianpalaa, 2 kivi-esineen kappaletta, miniatyyrireikäkivi, 2 iskukiven lohketta, 3 hioinkiveä, 2 kvartsi-iskuvinta sekä joukko iskoksia.

Dokumentointi. Rauniosta piirrettiin pinta- ja pohjakartta, 2 löydöskarttaa ja profiilit sekä erityiskartta raunionalaisesta kulttuurikerroksesta. Rauniosta otettiin 15 valokuvaa (SatM) ja diaa. Löydöt SatM 17 824:378-567.

Kiveys 11.

Aivan raunio 8:n lounaispuolella olevasta maan täyttämästä kallionkolosta paljastettiin kivenmukuloiden muodostama epäsäännöllinen, suunnilleen 4 m:n mittainen, 3 m:n levyinen latomus, jonka muoto määräytyi hiukan kolmiota muistuttavaksi kallionpainanteen mukaisesti. Vaikka kiveys näytti epämääräiseltä, siitä löydettiin 105 g poltettuja luita (SatM 17 824:576), luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen: latomus sisälsi siis avoimen polttohautauksen ja on tulkittava hautarakennelmaksi. Latomuksesta löydetty pronssihitunen (SatM 17 824:579) on ehkä tulkittava hauta-antimen jäännökseksi, ja hautauksen yhteyteen lienee myös asetettava neljästä kohdasta poimitut saviastianpalat ja -muruset (SatM 17 824:568-69, 571-73): kyseessä lienevät yhden ja saman tiiviistä savesta punaiseksi poltetun, tasapohjaisen, suuta profiloituneen ja vaakasuoralla nuorapainanteella koristetun saviastian palaset; astia näyttää kuitenkin rikotun ennen hautaan panoa, joten kyseessä ei liene antiastia. Latomuksesta löydetty 16 kvartsi-iskosta (SatM 17 824:577) osoittavat, että paikalla on ollut ohut kulttuurikerros. Latomuksesta löydettiin myös

palanutta savea, huuliharpun hela ja hiiltä. Keramiikka ajoittanee haudan viikinkiaikaan.

Raunio 14.

Raunio sijaitsi sileällä, terassimaisella peltoon työntyvällä kallionkielekkeellä, puolisentoista m Kielokallion lakea alempana; rauniota ei tässäkään tapauksessa ollut koottu kallion laelle. Kun pellosto raunion päälle raivaustraktorilla työnnetyt mahtavat kivet oli poistettu, raunio todettiin muodoltaan pyöreäksi, tasaiseksi ja matalaksi, latomusta muistuttavaksi. Sen halkaisija oli runsas 6 m, korkeus 25-50 cm. Pinnastaan se oli turvettunut. Se oli ladottu puolimetrisistä-metrisistä kivistä, joita oli yhdessä kerroksessa; kivien välejä täyttivät pikkukivet ja maa. Rauniota ympäröi suurista kivistä rakennettu kehä, joka oli keskustaa korkeampi, niin että keskiosat olivat ikään kuin kuopalla. Raunio ei ollut aivan koskematon: lounaissektorissa oli kehän sisäpuolella laaja kivetön alue, josta raunion täyte oli heitetty pois, kenties siihen kivien ja maan muodostamaan pakkaukseen, joka tällä kohdalla havaittiin kehän ulkopuolella. Samanlaista kehän ulkopuolista pikkukiveystä oli myös kaakkoissektorissa, josta puuttui ainakin yksi kehäkivi.

Rauniosta paljastui poltettuja luita laajalta alueelta: kaivauksissa erotettiin kaikkiaan 13 poltettujen luiden aluetta, joskaan ei ole varmaa, että ne kaikki merkitsisivät erillisiä hautauksia.

Luualue I, jota raunion keskellä sijaitsevana täytynee pitää raunion primaarihautauksena, käsitti suunnilleen 1 m²:n laajuisen alueen, jota ei kuitenkaan voi täysin erottaa siihen lounaasta sulautuvasta luualueesta V; kyseessä on nähtävästi kaksi hautausta, joiden esineistö on myös osaksi sekaantunut. Luualue I:n luut (SatM 17 824:621), 675 g, ovat luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen, luultavasti miehen; miehenhautaon viittaa osaksi myös esineistö. Samaan hautaukseen kuulunevat lisäksi poltetut luut (SatM 17 824:636), 14 g, jotka luuanalyysin mukaan ovat nuoren aikuisen. Alueelta löydettiin seuraavat hauta-antimet:

Lintuneula, t., pronssia, eheä, hyvin säilynyt.

Lintukuviassa nokka ja pääosa suorat, kaula kaarenmuotoinen, silmukan muodostava, pyrstö pysty ja terävä, takaa katsoen kolmiomaiseksi fasetoitu. Reunat fasetoitu teräviksi, linnun kyljet muodostavat tason. Figuurin jalkaosa on poikkileikkaukseltaan rombimainen. Neulan pi 78,1 mm, kuvion pituus 15,9 mm. L. 30, pl. 186. SatM 17 824:609.

Kaularengas, $\%$, pronssia, keskiosiltaan kolmesta kohtaa epäsäännöllisesti taipunut. Pintakerros on pahoin oksidoitunut, mutta paikoin renkaassa näkyy palopatinaa. Päätkaksut ja koristeettomat, toistensa ohi ulottuvat. Vartaan poikkileikkaus pyöreä. Ha n. 15 cm. L. 35, pl. 193. SatM 17 824:614.

3 kilvenniittä, $\%$, L. 9, 13 ja 31. SatM 17 824:588, 591 ja 610.

a. Suurikantainen, kannaltaan koverankupera. Kannasta n. $1/3$ pois syöpynt. Niitinvarsi pyöreä, päähän hiukan oheneva, päästä hiukan leveämmäksi taottu. Niittiin on juuttunut neliömäinen, vinossa asennossa oleva vastalevy. Kannan halkaisija 27,9 mm, ko 12,7 mm, niitin pi .

b. Suurikantainen, kannaltaan koverankupera, edellistä matalampi. Kanta lähes ehyenä säilynyt, samoin kärkeen oheneva niitinvarsi. Kannan ha 28,2 mm, ko 12,5 mm, niitin pi 23,9 mm.

c. Niitin jäännös, koverankuperasta kannasta säilynyt vain runsas kolmannes. Niitinvarsi kannan alapuolella poikkileikkaukseltaan pyöreä, päästä kulmikas. Pi 24,1 mm.

Kilvenhela (?), $\%$. Lattea, muodoltaan viisitahoinen levynkatkelma, jonka reunaan on juuttunut rombimainen pienempi rautalevy, ilmeisesti niitin kanta. Pi 29,8 mm, le 27,2 mm. Samaan helaan kuuluu ilmeisesti niitinvarsi, jolla hela on kaikesti kiinnitetty alustaansa. Varressa on pieni, poikkileikkaukseltaan segmentinmuotoinen pieni pää ja sen alapuolella suuremman rautalevyn, ilmeisesti vastalevyn jäännös. Varren pi 20,1 mm. L. 36, pl. 188. SatM 17 824:615-615b.

Naulan tai niitin katkelma, $\%$, lankamainen, suoran kulman muodostava, kärki latteaksi taottu kuten sepäntekoissa nauloissa. Pi 22,1 mm. L. 32, pl. 193. SatM 17 824:611.

Veitsi, $\%$, osaksi palopatinan peittäjä. Selkä kaareva ja paksu, terän toinen lape pinnaltaan suora, toinen kovera; selkä vahvenee siis voimakkaammin toiselta lappeelta. Ruoto

pitkä, selän ja terän puolelta loivasti kapeneva. Pi 19,9 cm, le 20,3 cm. L. 26, pl. 181. SatM 17 824:605.

Nuolenkärki, $\%$, lehtimäinen, kärjestä katkennut. Lehti toiselta puolen harjava, toiselta puolen tasainen. Ruotto poikkileikkaukseltaan tasasuiippo, nelikulmainen. Pi 66,1 mm, lehden le 16,5 mm. L. 6, pl. 170. SatM 17 824:585.

Raudanpalanen, ohuen, lattean esineen katkelma tai lohkeama. Pi 19,7 mm. L. 33, pl. 181. SatM 17 824:612.

Kuonankappale, pyöreähkö, lasittunut, osaksi tummanharmaa, osaksi punertavan savun värinen. L.8, pl. 175. SatM 17 824:587.

Luualue II. Kaakkoissektorista, kehän ulkopuolelta löydettiin poltettuja luita 22 g (SatM 17 824:624) n. 50 cm:n mittaiselta alueelta; luuanalyysin mukaan ne ovat nuoren aikuisen. Kyseessä on sijainnista päätellen avoin sekundaari polttohautaus, jonka hauta-antimiin kuuluu

Rautalenkki, $\%$, pieni, ohut, umpinainen, kenties ketjun nivel, johon liittyy kapean nahamaisen rautaosan jännös. Ha 13,8 mm. L. 3, pl. 167. SatM 17 824:582.

Luualue III. Kallionhalkeamasta, luualueesta II puolisen metriä kaakkoon, löydettiin 3 g poltettuja luita (SatM 17 824:625). Luita ei ole voitu määrittää. Mahdollisesti ne ovat samasta hautauksesta kuin luualue II:n luut.

Luualue IV. Raunion eteläreunassa kehäkiveyksen ulkopuolella oli suuren kehäkiven ympärillä ja sen viereisen pienemmän kehäkiven alla poltettuja luita (SatM 17 824:626) 35 g n. 1,25 x 0,75 m laajalla alueella. Luuanalyysin mukaan ne ovat nuoren aikuisen, kuten myös puolisen metriä koilliseen sijaitsevan luualue II:n luut, jotka saattavat olla samasta hautauksesta. Näyttää kuitenkin siltä, että alueella on sijainnut toinenkin hautaus, sillä seuraavien löytöjen ympäriltä poimitut luut (SatM 17 824:641), yhteensä 650 g, ovat nuoren tai kypsän aikuisen naisen. Luualueelta löydettiin

Keihäänkärki, $\%$, sirpin muotoiseksi taivutettu, lehden tyvestä ja keskiosasta taipeen kohdalta pahoin syöpynyt, kärjestä osaksi palopatinnan peittävä. Suusta laaja putki on lyhyt, profiililtaan hiukan koverasivuinen; sen seinässä on kiinnitysnavan reiät. Lehti on kapea, poikkileikkaukseltaan korkeaharjainen; lehden paksuus harjan kohdalta on vain hiukan

lehden leveyttä pienempi. Harja on jyrkän kolmiomainen ja su-
lautuu nirkossa lehteen, jonka kanssa se muodostaa poikkeuk-
seltaan rombimaisen osan. Keihäänkärjen oikaistu mitta cm,
lehden leveys 35 mm. L. 12, pl. 177. SatM 17 824:590.

Veitsi, $\%$, hyvin säilynyt, osaksi palopatinan suo-
jaama, sivulle vääräksi taivutettu. Selkä loivan kaareva, ruo-
to pitkä, nykyisessä asussaan molemmin puolin matalaolkaisesti
kapeneva. Pi 14,3 cm, lev 15,5 cm. L. 11, pl. 181. SatM 17 824:
596.

3 rautaesineen katkelmaa, löydetty veitsen yhteydessä.

Rautaesineen katkelma, $\%$, niitin, naulan tai ruodon
osa? Pi 16,7 mm. L. 10, pl. 178. SatM 17 824:589.

Rautaesineen katkelma, pitkänomainen, pahoin syöpynyt,
mahdollisesti veitsi? Pi 42,8 mm, le 15,6 mm. L 42, pl. 181.
SatM 17 824:620.

Luualue V, laajuudeltaan n. 1,25 x 1 m, sijaitsi raunion
keskiosassa, aivan luualue I:n lounaispuolella. Poltettuja
luita (SatM 17 824:623) poimittiin n. 700 g; luuanalyysin mu-
kaan ne ovat aikuisen naisen, minkä lisäksi joukossa on eläin-
ten luita. Sekä luuanalyysin että osaksi myös esineistön vuok-
si on ilmeistä, että kyseessä on hautauksesta I erillinen avoin
polttohautaus, vaikka luualueet näyttävät reunoiltaan yhtyvän;
todennäköisesti luualueen V löytöihin sisältyy myös luualue I:n
osoittaman hautauksen antimia. Luualueen löydöt ovat seura-
vat:

Tasavarsisoljen pää, $\%$, pronssia; toinen pää ja
lähes koko kaari puuttuvat. Rautaisesta neulasta on jäljellä
muodottomaksi palloksi ruostunut jänne (?) ja siihen liittyvä
varren osa. Poikkileikkaukseltaan koverankuperä jalka on suo-
ra, neljällä poikkiviivaparilla koristettu, joita pyöreäpohjai-
set uurteet erottavat toisistaan. Kaari näyttää olleen pitkit-
täissuunnassa viisitahoiseksi fasetoitu. Pi 20,1 mm, le 8,8 mm.
L 4, pl. 176. SatM 17 824:583.

Korunappi, $\%$, pronssia, puolipallomainen, laesta
kahdesta kohtaa puhki rikkoutunut. Poikkileikkaukseltaan kove-
rankuperän napin keskellä on kolmiomainen kohoke, jonka kärkiin
liittyvät kapeat pystykolmiot jakavat napin pinnan kolmeen kent-
tään. Nappia reunustaa koristeeton kohovyö. Tämän ja

kohokolmioiden väliset trapetsoidikentät on koristettu Salinin tyyli 1:n mukaisilla eläinkuvioilla, joista ainakin kahdessa kentässä näkyy keskellä silmäkuvio ja alareunassa jalka varpaineen. Ha 23,2 mm, ko 12,2 mm. L. 2, pl. 182. SatM 17 824:581.

Kaularenkaan pää, ✂. , pronssia. Poikkileikkaus pyöreä, päässä kolme pikittaisviivaa. Pi 10,8 mm, va 6,1 mm. L. 41, pl. 181. SatM 17 824:619.

Vyönsolki tai hihnansolki, ✂. , rautaa. Kehä yksiosainen, lähimain pyöreä, poikkileikkaukseltaan pyöreä. Neula käyräkärkinen, poikkileikkaukseltaan pitkänsoikea. Kehän ko 25,1 mm, le 24,6 mm. L. 40, pl. 187. SatM 17 824:618.

Niitinjäännös, ✂. , rautaa. Koverankuperasta kannasta vain vähäinen osa säilynyt. Varsi syöpynyt ja hiukan vääriä, päästä latteaksi taottu. Pään viereen on juuttunut muodoltaan rombimainen tai neliömäinen vastalevy. Vastalevyn pi 15,7 mm, le 13,7 mm. Kyseessä on ilmeisesti kilvenniitti, joka lienee samasta kilvestä kuin luualueelta I löydetyt niitit. L. 21, kallion pinnasta. SatM 17 824:600.

Rautaesineen katkelma, ✂. , latteaa, suora, nauhamainen; mahdollisesti kilvenraudasta. Pi 53,1 mm, le 11,1 mm. Mikäli katkelman edellä mainittu tulkinta on oikea, kyseessä lienee saman kilven osa, jonka niittejä löydettiin luualueelta I; ks. lisäksi edellistä niitinjäännöstä. L. 34, pl. 188. SatM 17 824:613.

Veitsi, ✂. , pieni, kärjestä katkennut, ruoto palopatinan peittämä. Selkä kaareva, ruoto pitkä, selän puolelta loivasti kapeneva. Pi 89,5 mm, terän le 12,3 mm, ruodon pa 2,1 mm. L. 20, pl. 177 (pintakiveyksestä). SatM 17 824:599.

Veitsen (?) katkelma, ✂. , rautaa. Katkelman muodostavat poikkileikkaukseltaan suorakaiteenmuotoinen ruoto-osa ja siihen liittyvä veitsimäisen terän jäännös. Pi 40 mm, le 11 mm. L. 38, pl. 187. SatM 17 824:617.

Nuolenkärki, ✂. , rautaa, katkelmallinen. Pahoin syöpynyt lehti väkäsetön, poikkileikkaukseltaan luultavasti harjava. Pi 63,1 mm, le 19,9 mm. Nuolenkärki kuulunee löytöpaikastaan huolimatta luualue I:n osoittamaan hautaukseen.

Reunahelman katkelma, ✂. , rautaa, koverankuperä. Pi 16,1 mm, le 10,1 mm. L. 5, pl. 182. SatM 17 824:584.

Rautaesineen katkelma, $\frac{1}{2}$, nauhamainen, sivulta katsoen taaksekaareva, toisesta päästä suora; katkelma kapeenee kaarevaan päähän. Pi 37,7 mm, le 10,1 mm. L. 7, pl. 183. SatM 17 824:586.

2 rautalevyn katkelmaa, pi 19,9 mm ja 15,1 mm. L. 22, pl. 180. SatM 17 824:601.

3 rautaesineen murusta. L. 27-29, pl. 189, 184, 182. SatM 17 824:606-08.

Lattean rautaesineen muru, pi 20,1 mm. L. 37, pl. 185. SatM 17 824:616.

Luualue VI sijaitsi raunion länsireunassa kehän vieressä, mistä n. 30 cm:n pituiselta alueelta poimittiin 3 g poltettuja luita (SatM 17 824:628), luuanalyysin mukaan ihmisenluita. Alue oli löydötön.

Luualue VII, joka niin ikään sijaitsi raunion länsiosassa kehän vieressä, edellisestä puolisen metriä etelään, oli halkaisijaltaan n. 25 cm laaja ja sisälsi 28 g poltettuja luita (SatM 17 824:629), luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen. Alue löydötön.

Luualue VIII sijaitsi edellisestä n. 75 cm etelään, raunion lounaisosassa kehän ulkopuolella. N. 25 cm:n laajuiselta alueelta poimittiin poltettuja luita (SatM 17 824:630) 1,5 g, luuanalyysin mukaan luultavasti ihmisenluita. Alue oli löydötön.

Luualue IX, pituudeltaan n. 1 m, leveydeltään 15-30 cm, sijaitsi koillissektorissa kehäkivien välissä sekä niiden ulko- ja sisäpuolella; haudaus on tapahtunut kehän rakentamisen jälkeen. Poltettuja luita (SatM 17 824:631), luuanalyysin mukaan ihmisen, poimittiin 20 g; kyseessä lienee miehen hauta, sillä luualueelta löydettiin

Nuolenkärki, $\frac{1}{2}$, rautaa, lehdestä syöpynyt. Lehti pieni, tyvestä suippo, poikkileikkaukseltaan lattean linssimäinen. Ruoto lehteen verrattuna pitkä, tyvestä poikkileikkaukseltaan pyöreähkö, kärjestä molemmin puolin litteäksi ja ohueksi taottu. L. 17, pl. 180. SatM 17 824:595.

Luualue X sijaitsi luoteissektorin keskiosissa, puolisen metriä luualueesta XII länteen. Runsaan neliödesimetrin alueelta poimittiin poltettuja luita (SatM 17 824:644) 14 g, luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen. Alue oli löydötön.

Luualue XI, n. 90 x 50 cm, sijaitsi kehäkivien vieressä lounaissektorissa ja siälsi poltettuja luita (SatM 17 824:634) 68 g, luuanalyysin mukaan aikuisen, ei aivan nuoren; kyseessä lienee miehenhauta, sillä alueelta löydettiin

Nuolenkärki, $\frac{1}{2}$, rautaa. Lehtiosa pieni, muodoltaan suippo, poikkileikkaukseltaan linssimäinen tai hivenen harjava. Ruoto pitkä, tyvestä poikkileikkaukseltaan pyöreän nelikulmainen, kärjestä sivuilta litteäksi taottu. Pi 95mm, le 16,2 mm. L 14, pl. 183. SatM 17 824:592.

Luualue XII, alaltaan n. 2 x 1 m, sijaitsi pohjoispuoliskon keskiosissa. Poltetut luut (SatM 17 824:635), 35 g, ovat luuanalyysin mukaan nuoren aikuisen, alueen löydöistä päätellen miehen; löydöt ovat seuraavat:

Rautarenkaan katkelma, $\frac{1}{2}$, pahasti syöpynyt, poikkileikkaukseltaan pyöreähkö: kuolaimen rengas? Ha 55,5 mm. Esine löytyi pintakiveyksen päältä, joten sen rautakautisuus, hautaan kuulumisesta puhumatta, ei ole varma. L. 15, pl. 171. SatM 17 824:539.

Keihäänkärki, $\frac{1}{2}$, rautainen, ruodollinen; ruoto päästä vääräksi taivutettu, paikoin palopatinan peittämä, kömpelösti taottu. Lehti, jonka toisesta reunasta on syöpynyt pala pois, on poikkileikkaukseltaan pyöristetyn rombimäinen, tyvestä loivasti levenevä. Kaulaosa on poikkileikkaukseltaan pyöreä, nelisärmäinen ruoto on kärjestä sivuilta litteäksi taottu, kaulan puolelta reunoista fasetoitu. Ruodon päässä on niitinreikä. Pi 22,9 cm, mistä lehden osuus n. 11 cm. Lehden le 33,6 mm. L. 18, pl. 178; löydetty pintakiveyksen alta. SatM 17 824:597.

Helmi, $\frac{1}{2}$, kolmiomainen, sinistä lasimassaa. Pi 14,2 mm, ha 11,5 mm. L. 23, pl. 174. SatM 17 824:602.

Luualue XIII sijaitsi kaakkoissektorissa kehäkiven ulkopuolella. Halkaisijaltaan n. 25 cm:n laajuiselta alueelta poimittiin poltettuja luita (SatM 17 824:633), 14 g, luuanalyysin mukaan luultavasti nuoren aikuisen. Alue oli löydötön.

Erillistä lapsenhautausta saattavat luuanalyysin mukaan merkitä poltetut luut (SatM 17 824:637), 2 g, jotka on löydetty joko luualue IX:n tai luualue XIII läheltä. Edellä kuvattujen luualueiden löytöihin eivät myöskään sisälly

seuraavat poltetut luut:

SatM 17 824:638, 5 g, lapsen tai nuoren
" :640, 10 g, lapsen tai nuoren
" :642, 8 g, lapsen tai nuoren
" :643, 6 g, nuoren aikuisen

Hautausten yhteyteen kuuluvat luultavasti myös n. 130 sa-
viastianpalasta ja -murusta, enimmäkseen karkeaa, kvartsinsekaista
ns. rautakautista keramiikkaa, joukossa muutama tasainen poh-
japala; useista palasista ulkopinta lohjennut pois. Eräissä
palassa kolmiomaisia painanteita, eräs pala tiivistä, koris-
teetonta keramiikkaa. SatM 17 824:648-49, 652-54, 656, 659.

Raunion täyttemaahan oli sekaantunut heikkoa kulttuuriker-
rosta, jonka löytöihin kuuluu

Kivikirveen puolisko, hienorakeista diabaasia. Lape ja
kylki osaksi hiottu, kanta iskunjälkinen; lohkeama ei käsitä
terää. Pi 95,9 mm, le 50,1 mm. Löydetty raunion pohjalta
kallion pinnasta. SatM 17 824:651.

Iskukiven kappale, kvartssia, pi 57,1 mm. SatM 17 824:661.

Hiekkakivihioin, nelisivuinen, kolme koveraksi ja kaarevak-
si hiottua pintaa, poikkileikkaus muistuttaa suorakaidetta.
Pi 71,1 mm. SatM 17 824:580.

1 pii-iskos, kellertävän ruskahtavaa piitä, raunion poh-
jasta. 1 kvartsiitti-iskos, 9 kvartsi-iskosta tai kvartsin-
palasta, 2 kvartsikeratofyyri-iskosta. SatM 17 824:663, 662, 622
658, 660, 632, 655.

Tiivistelmä ja johtopäätökset. Kallionnyppylän vierei-
selle, sitä alemmalle tasaiselle kallionkielekkeelle rakennet-
tu matala, tasainen, muodoltaan pyöreä raunio, joka koostui yh-
dessä kerroksessa olleista kookkaista kivistä ja niiden välejä
täyttävistä pikkukivistä ja maasta. Rauniota ympäröi selvä
kehä, jonka ulkopuolella oli parissa kohdassa sekundaareja
maa- ja kivipakkauksia, ilmeisesti jälkihautausten yhteydessä
rakennettuja. Raunio sisälsi 13 erillistä luualuetta; ruumis-
hautauksen merkkejä ei todettu. Polttohaudat olivat avoimia,
ja niiden antimissa oli usein palopatinaa. Monet antimista oli
turmeltu: keihäänkärki taivutettu U:n muotoiseksi, kaularengas
tai solki katkaistu ja ehkä vain osaksi hautaan pantu.

Vanhimpiina hautauksina, joiden keskinäistä aikajärjestystä ei voi määritellä - hautaukset voivat olla myös samanaikaiset - ovat antimista päätellen miehenhautauksen sisältänyt luualue I ja luuanalyysin sekä osaksi antimienkin mukaan naisenhautauksen sisältänyt luualue V; näiden hautausten antimet (ehkä osa luunsi-ruistakin?) olivat sekaantuneet, sillä ainakin eräät luualueelta V talteen saadut esineet tuntuvat kuuluvan mieluummin miehen- kuin naisenhautaan. Luualue I:n löytöihin kuuluvat lintuneula, kaularengas, 3 suurikantaista kilvenniittä, niitillä kiinnitetty kilven (?) hela, naulan- tai niitinkatkelma, veitsi, nuolenkärki ja eräät raudanpalaset muodostavat suurella todennäköisyydellä yhteen kuuluvan ryhmän, jonka lintuneula ajoittaa kansainvaellusajan jälkipuoliskolle. Luualue V:n löydöistä voitaneen kilvenniitinjäännös ja nuolenkärki lukea edellisten kanssa samaan hautaukseen, ehkäpä myös eräs lattea rautaesineen katkelma, mikäli kyseessä on kilvenraudan osa; se ja niitit sopisivat näet hyvin luualue I:stä löydettyjen kilvenosia täydentämään.

Luualue V:n sisältämä naisenhautaus kuuluu korunapin ja tasavarsisoljen perusteella samoin kuin edellinen kansainvaellusajan jälkipuoliskolle. Ajoitukseen sopivat myös luualueen muut löydöt: kaularengas katkelma, rautainen vyönsolki sekä veitsi ja veitsen katkelma.

Sijainnistaan päätellen kaikki muut hautaukset ovat sekundaareja, joten ne voidaan ajoittaa aikaisintaan kansainvaellusajan jälkipuoliskolle. Tarkempaa ajoitusta ei voi antaa antimettomille luualueille III, VI, VII, VIII, X ja XIII, ei myöskään luualueelle II, joka sisälsi rautalenkin, eikä luualueille IX ja XI, joiden antimena oli miehenhautaan viittaava nuolenkärki. Luualue IV sen sijaan ajoittuu kansainvaellusajan jälkipuoliskoon, sillä siitä löydetty korkeaharjainen keihäänkärki on kansainvaellusajan tyyppiä, eivätkä veitsi ja 5 rautaesineen katkelmaa edellytä toisenlaista ajoitusta; kaikki esineet sopivat miehenhaudan kalustoksi, mutta veitsi ja rautaesineiden katkelmat saattavat yhtä hyvin olla naisen haudasta, sillä luuanalyysin mukaan osa alueen poltetuista luista kuuluu nuorelle aikuiselle, osa nuorelle tai kypsälle aikuiselle naiselle. Hautaus tai hautaukset osoittavat, että esineajoitusta vaille olevat

raunion sekundaarihautaukset saattavat osaksi juontua jo kansainvaellusajan jälkipuoliskolta. Osa niistä lienee kuitenkin vasta seuraavalta periodilta, sillä luualue XII, jolta löydettiin ilmeisesti miehenhaudan kalustoon kuuluvat keihäänkärki ja lasihelmi - saman haudan esineistöön kuulunee myös kuolaimenrengas? - ajoittuu merovinkiajan lopulle. Viimeksi mainittu ajankohta merkinnee samalla raunion terminusta post quem non; viikinkiajan esineistöstä ei ole mitään merkkejä.

Raunio on siten rakennettu kansainvaellusajan jälkipuolella, jolloin sen keskelle on sijoitettu joko yhdenaikaisesti tai melko pienin aikaeroin yksi miehen, yksi naisen polttohautaus. Sen jälkeen on etenkin raunion eteläpuoliskoon sijoitettu 9-10 sekundaarihautausta, enimmäkseen toisistaan erilleen, eräässä tapauksessa yhdelle ja samalle alueelle. Raunion pohjoispuoliskoon on sijoitettu 3 avointa polttohautausta, joista nuorin ajoittuu merovinkiajan lopulle. Kaikkiaan raunioon on nähtävästi kätketty 15-16 vainajan poltetut jäännökset; useimmat ovat olleet nuoria aikuisia, yksi kypsä aikuinen, jokin tai jotkin lapsia tai nuoria. Antimina hautaan on pantu koruja, puvunosia, aseita ja ehkä työkaluja.

Antimet olivat runsaat: 1 tasavarsisolki, 1 eläinkoristeinen korunappi, 1 lintuneula, 2 kaularengasta, 1 lasihelmi, 1 vyön- tai hihnansolki, 2 keihäänkärkeä, 4 kuperakantaista kilvenniittiä, 1 niitillinen kilvenhela (?), kilvenraudan kappale (?), 4-5 veistä tai katkelmaa, 4 nuolenkärkeä, 1 rautarenkaan (kuolaimen?) katkelma, 1 rautalenkki (ketjunnivel?), 1 niitinkatkelma, 1 reunahelankappale ja 10 rautaesineenkatkelmaa, yhteensä n. 40 löytönumeroa. On mahdollista, että rauniosta löydetty ns. rautakautinen keramiikka liittyy hautauksiin, mutta kyseessä eivät kuitenkaan näytä olleen antiiksi pannut astiat.

Raunioon oli sekaantunut niukkaa kivikautista kulttuuri-kerrosta.

Turussa 23.10.1973

Unto Salo
Unto Salo

Asuinpaikka

Perävainoonmäen rautakautisen kalmiston tutkimuksen yhteydessä kiintyi huomio niihin kapeihin, epäsäännöllisiin, niittymäisiin sarkoihin, jotka risteilivät kalmiston kallioiden ja mäkien välissä. Parissa kohtaa voitiin todeta, että tallainen niitty oli maankäytön yhteydessä saanut penkeremäisen reunan. Näitten "peltojen" luonteen selvittämiseksi päätettiin suorittaa koekaivaus sillä peltosaralla, joka jakaa löykkiöt kahteen ryhmään. Pitkin sarkaa kaivettiin 22 m pitkä koeoja, joka ylettyi niityn päättävän penkereen yli. Humusmaa poistettiin, mutta huomattavia muinaisjäännöksiä ei voitu todeta. Ainoiksi tuloksiksi jäivät muutamat irtaimet kivistä löydöt sekä yksi ilmeisen selvä kiveys.

Koekaivaukseksi jäänyt tutkimus päätettiin keskittää tämän kiveyksen ympärille. Koeojan kummallekin puolelle avattiin yksi ruutu ja toista niistä laajennettiin vielä puolella ruudulla, niin että koeoja mukaanlukien kaivuualaksi tuli yhteensä 13 m². Kaivettaessa ensimmäistä kerrosta kävi selväksi jo koeojaa kaivettaessa saatu käsitys, että kysymyksessä oli kivistä asuinpaikka liesineen. Maa oli vain heikosti värjäätynyttä, kuitenkin sen verran, että sen ja pohjamaan ero oli selvä.

Kaivaus suoritettiin viidessä kerroksessa, joista tosin viimeinen käsitti vain lieden kulttuurimaan alapuolelle kaivetun pohjan. Kulttuurikerros oli n. 17-20 cm paksu, mutta ylettyi liesien kohdalla jonkin verran syvemmälle. Löydöt otettiin talteen kerroksittain ja ruuduttain. Tämän lisäksi merkittiin kartalle muutamien löytöjen ja näytteiden löytöpaikat.

Alueelta löydettiin kaksi liettä. Toinen ruudusta III tavattu muodostui nokimaakuopasta, jonka ympärille on mahdollisesti sijoitettu muutama suuri kivi. Itse liedestä ei tavattu kiveystä. Toinen liesi, jonka ylimmät kivet tulivat esiin jo koeojaa kaivettaessa, oli rakenteeltaan edellisestä täysin poikkeava, se oli muodostettu kivistä maahan kaivettuun kuoppaan. Kaivauksen IV kerroksessa sai sen vaikutelman, kuin kivet olisi ladottu lieteen siten, että ne muodostivat tasaisen pinnan. Hiiltä alkoi esiintyä liedessä vasta tämän kiveyksen alla, ja täällöinkin se rajoittui vain kuopan reunoille. Hiilet ovat nähtävästi palaneet lieden kuumassa keskuksessa ja säästyneet vain reunoilla palamatta.

Löydöt näyttävät pääasiassa rajoittuvan ruutujen I ja II alueille, kun taas ruutu III nokikuoppaliesineen oli suhteellisen löydön. Tuntuisi siten todennäköiseltä, että löydöt jollakin tavalla liittyisivät nimenomaan toisen, kivilatomuksella varustetun lieden käyttöön.

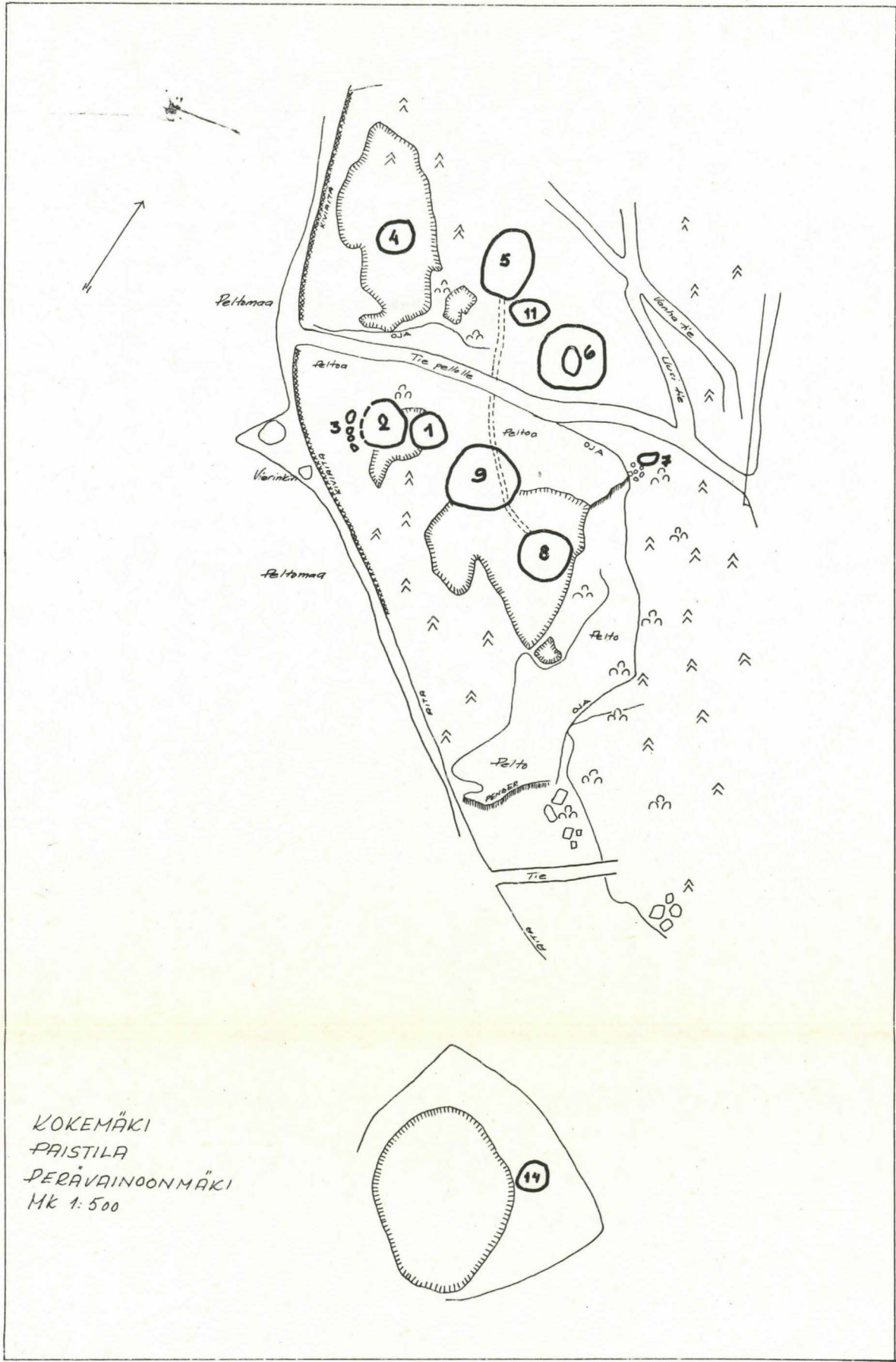
Tutkimukset osoittavat siten, että paikalla on ollut kivikautinen asuinpaikka, jonka laajuutta ei näissä kaivauksissa saatettu määrätä. On kuitenkin huomattava, että röykkiöistäkin löydettiin kivikautisia esineitä, ja joissakin tapauksissa voitaneen puhua jopa raunioiden alapuolelle jääneestä kulttuurikerroksestakin. Selvyyttä penkereisten peltojen ikään ei sen sijaan saatu.

Kaivauksessa saadut löydöt on luetteloitu numeroilla kertomukseen liittyä 17 valokuvaa

yksi karttalehti, johon on piiretty 5 tasokarttaa kaivauksesta, sekä 2 profiilipiirrosta.

Turussa 25.4.1973


Jukka Luoto

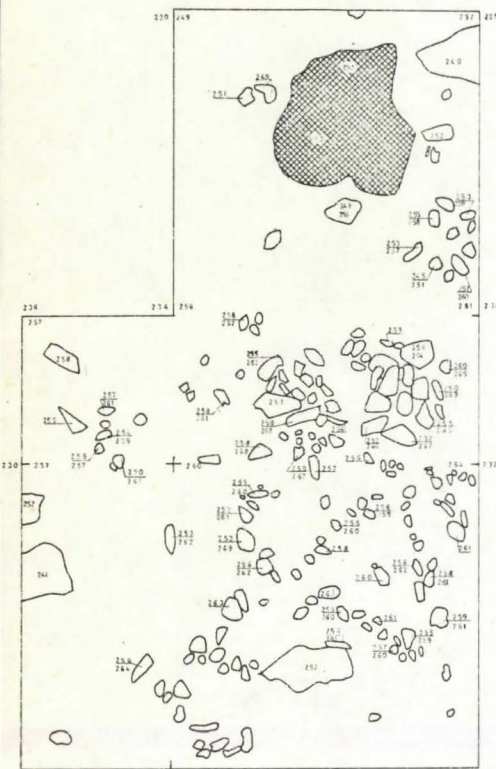


KOKEMÄKI
PERÄVAINOONMÄKI

1971
asuinpaikka

kp 109
mk 1:25

L1	PL 267	17 824.745
2	267	746
3	269	750
4	262	758
5	274	789
6	273	796
7	296	816
8	296	817



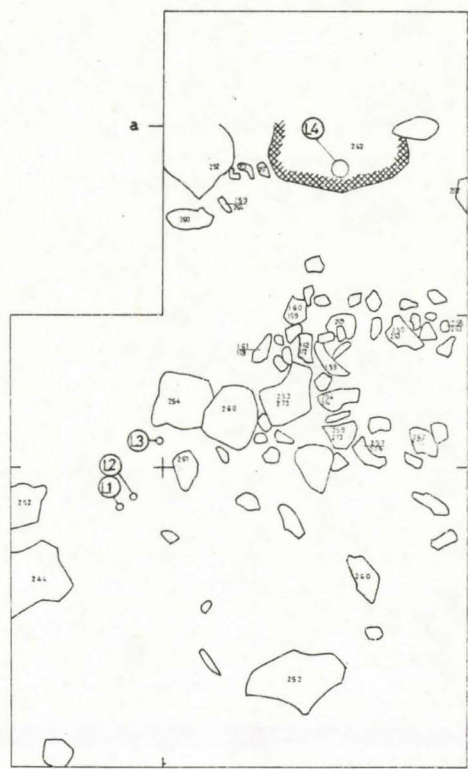
b

a

III

II

I



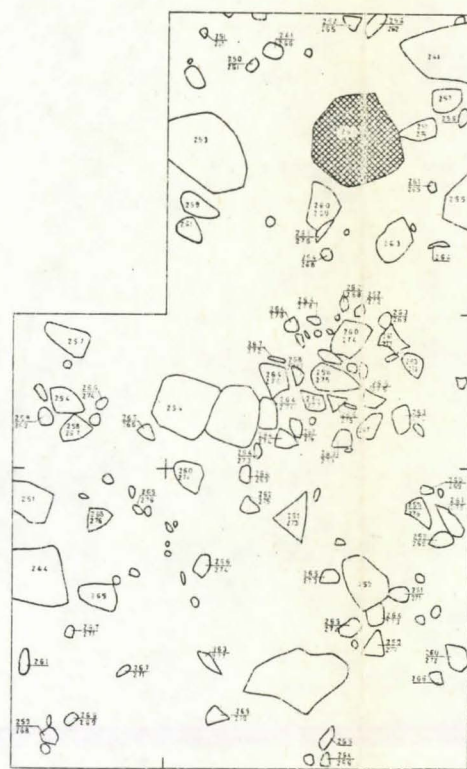
b

a

III

II

I



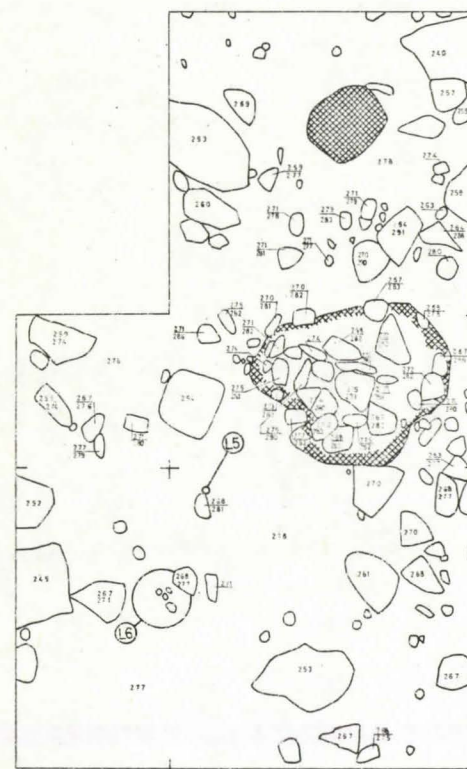
b

a

III

II

I



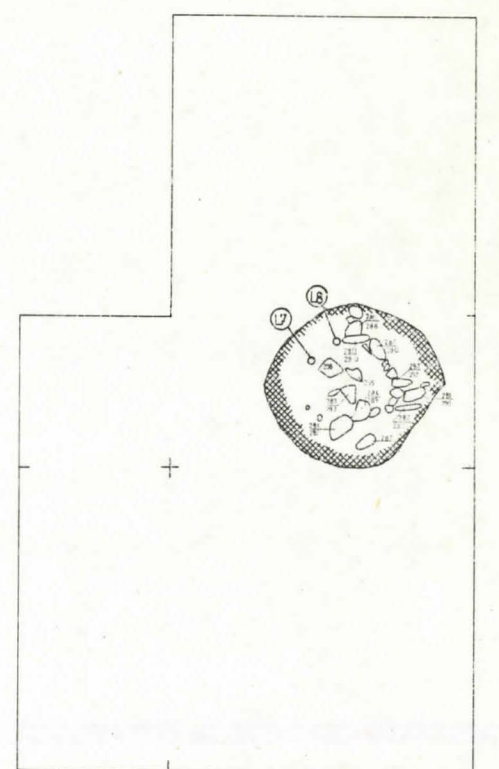
b

a

III

II

I



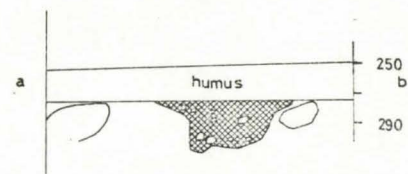
b

a

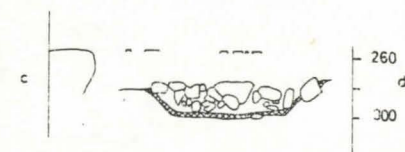
III

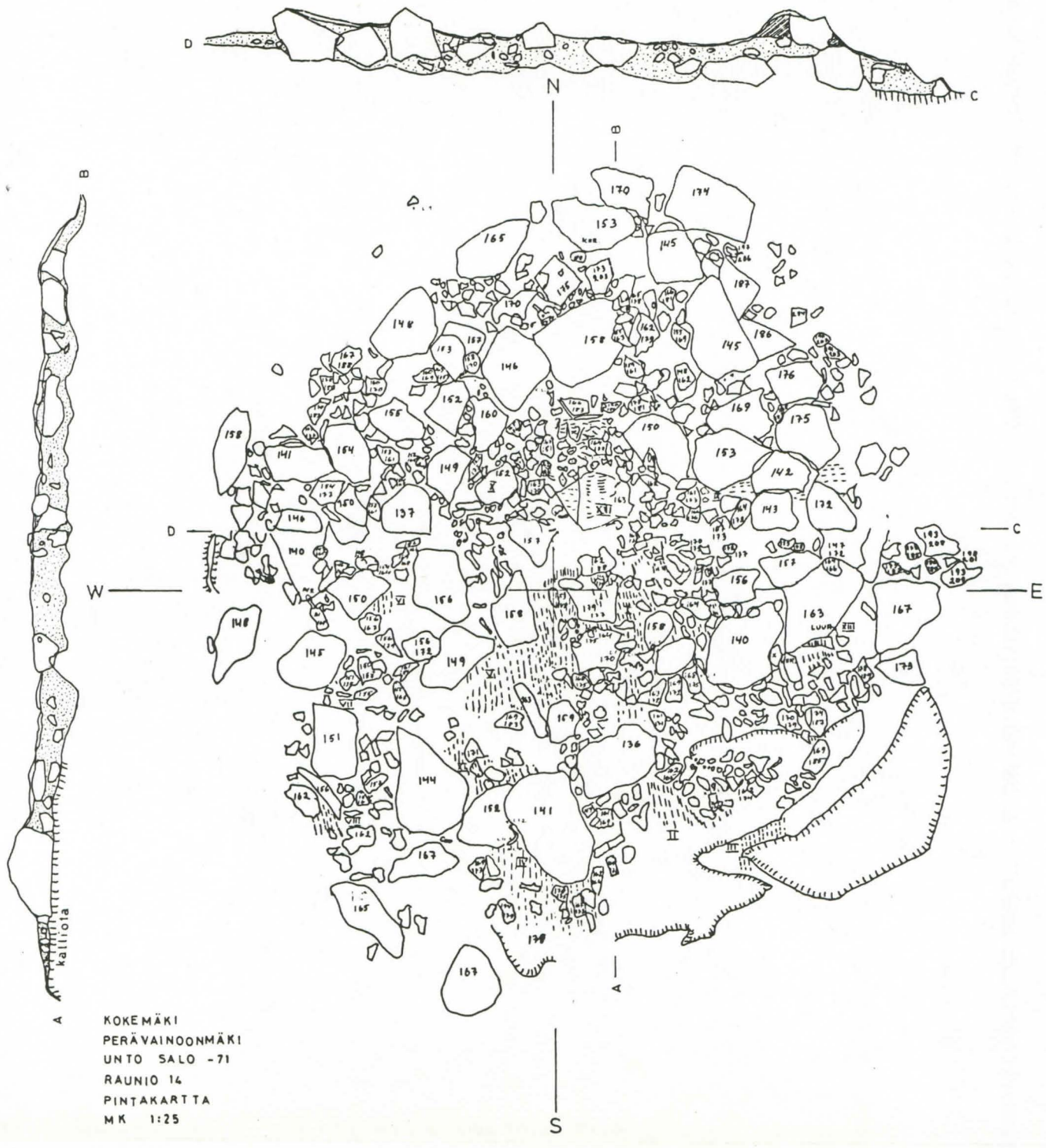
II

I

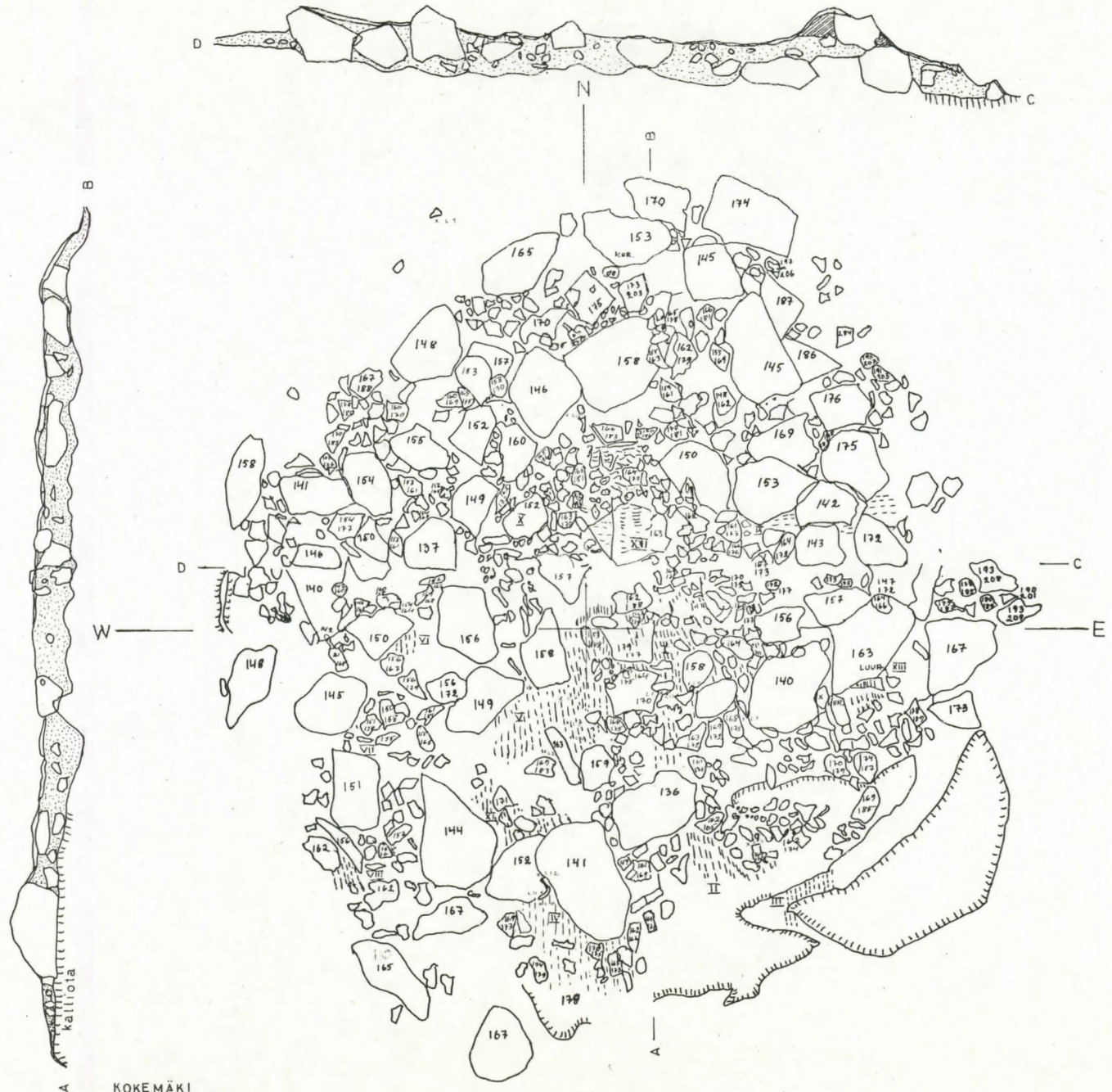


NOKIMAA

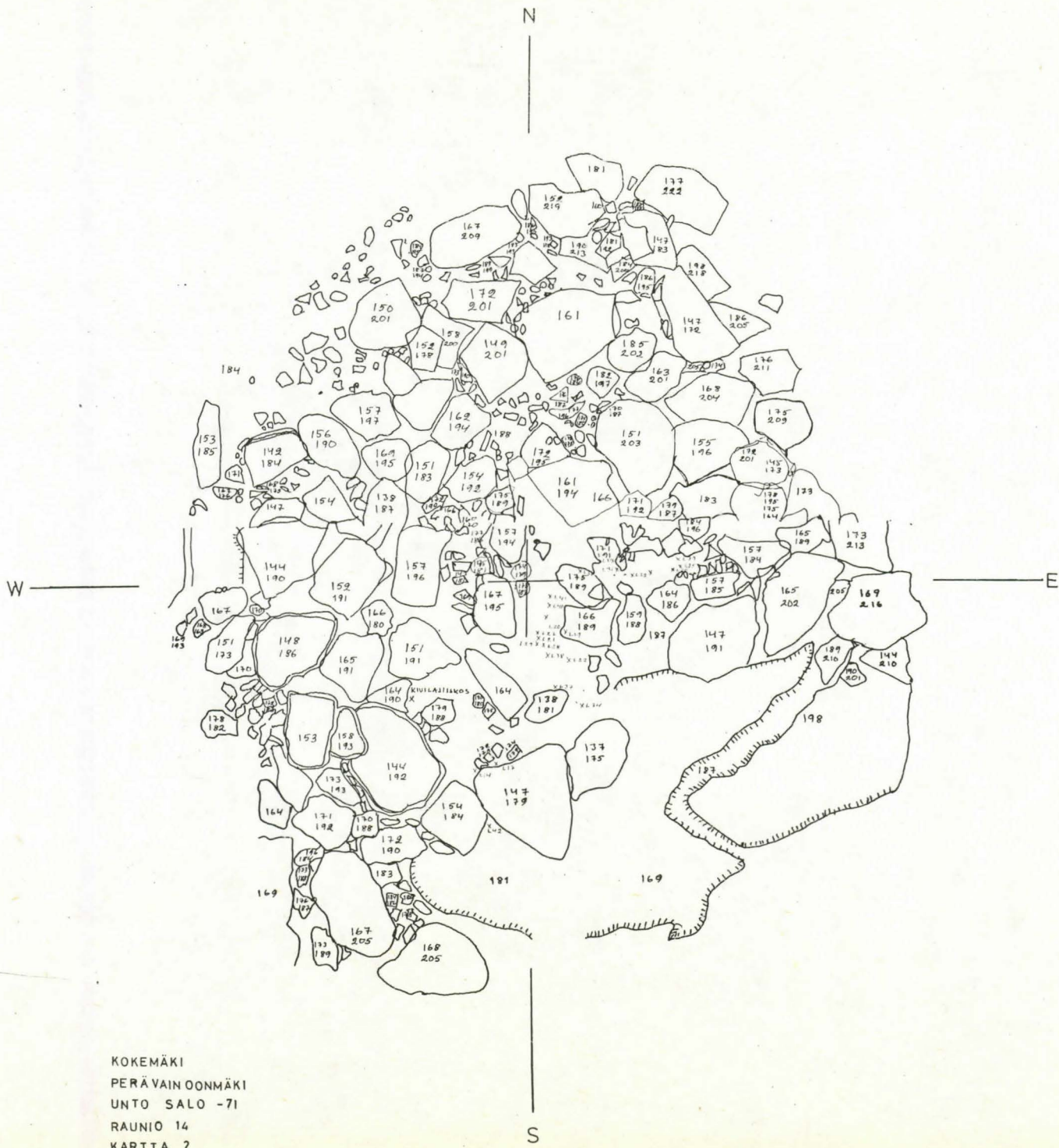




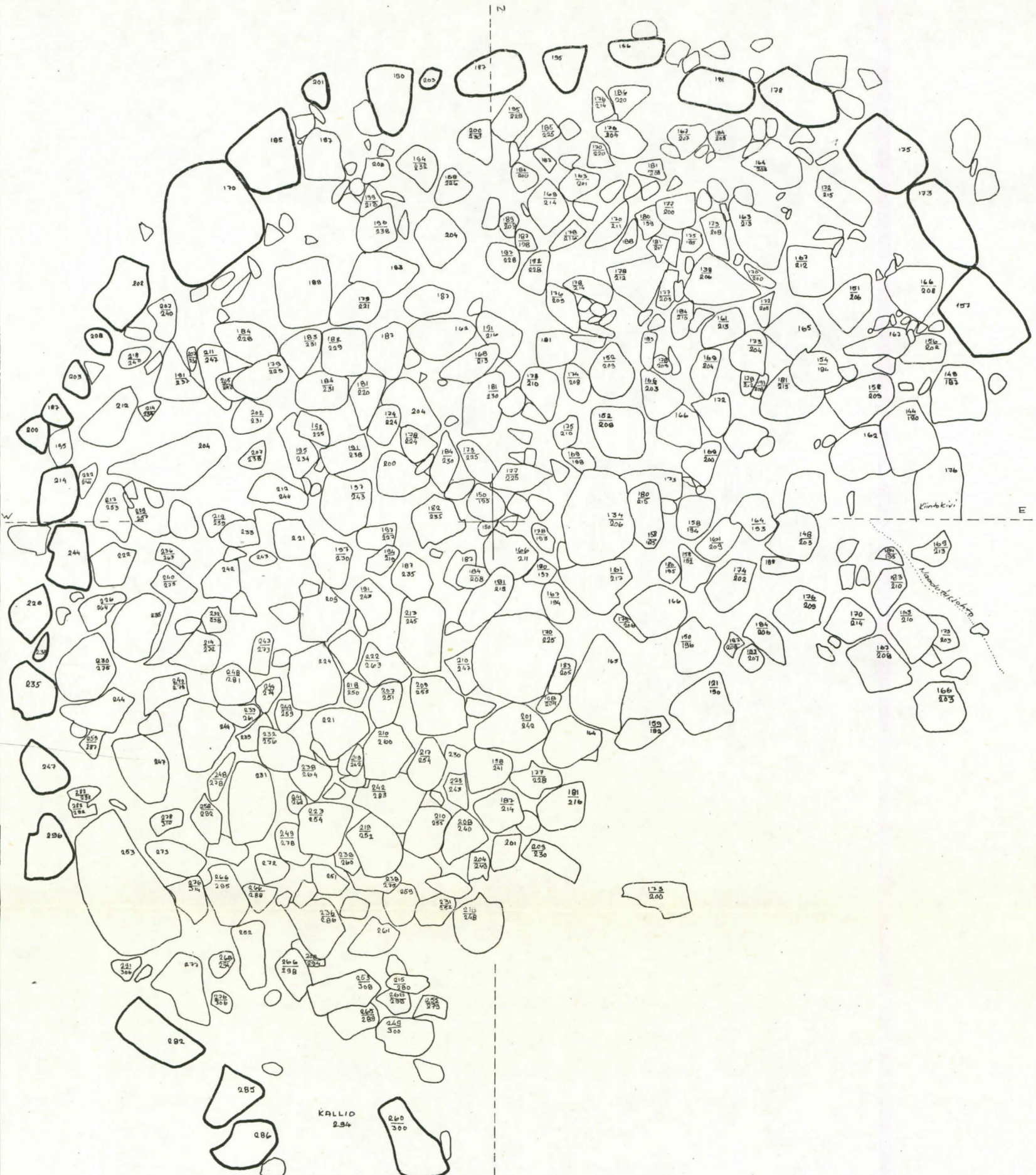
KOKEMÄKI
 PERÄVAINOONMÄKI
 UNTO SALO -71
 RAUNIO 14
 PINTAKARTTA
 MK 1:25



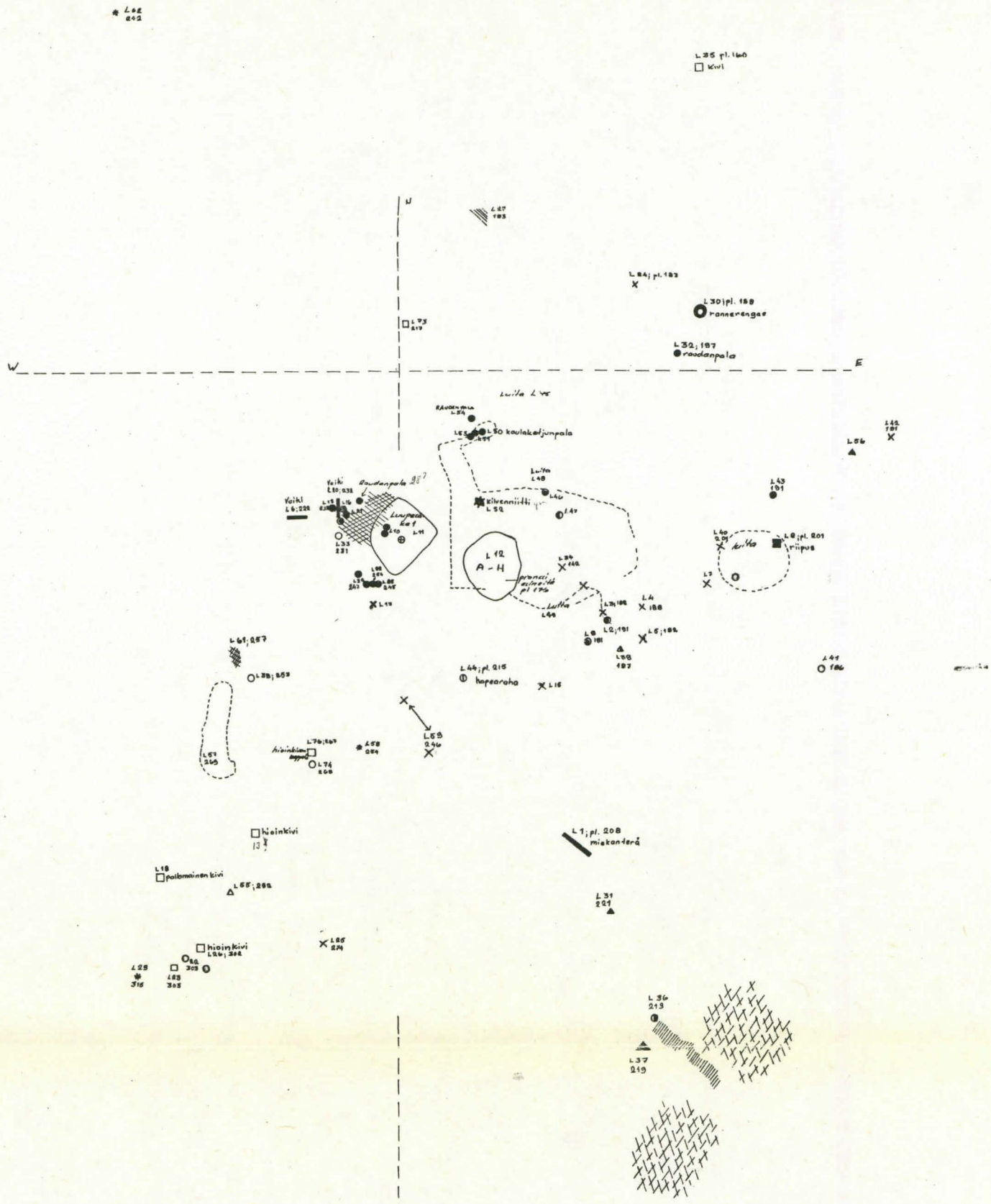
KOKEMÄKI
 PERÄVAINOONMÄKI
 UNTO SALO -71
 RAUNIO 14
 PINTAKARTTA
 MK 1:25



KOKEMÄKI
 PERÄVAINOONMÄKI
 UNTO SALO -71
 RAUNIO 14
 KARTTA 2
 MK 1:25

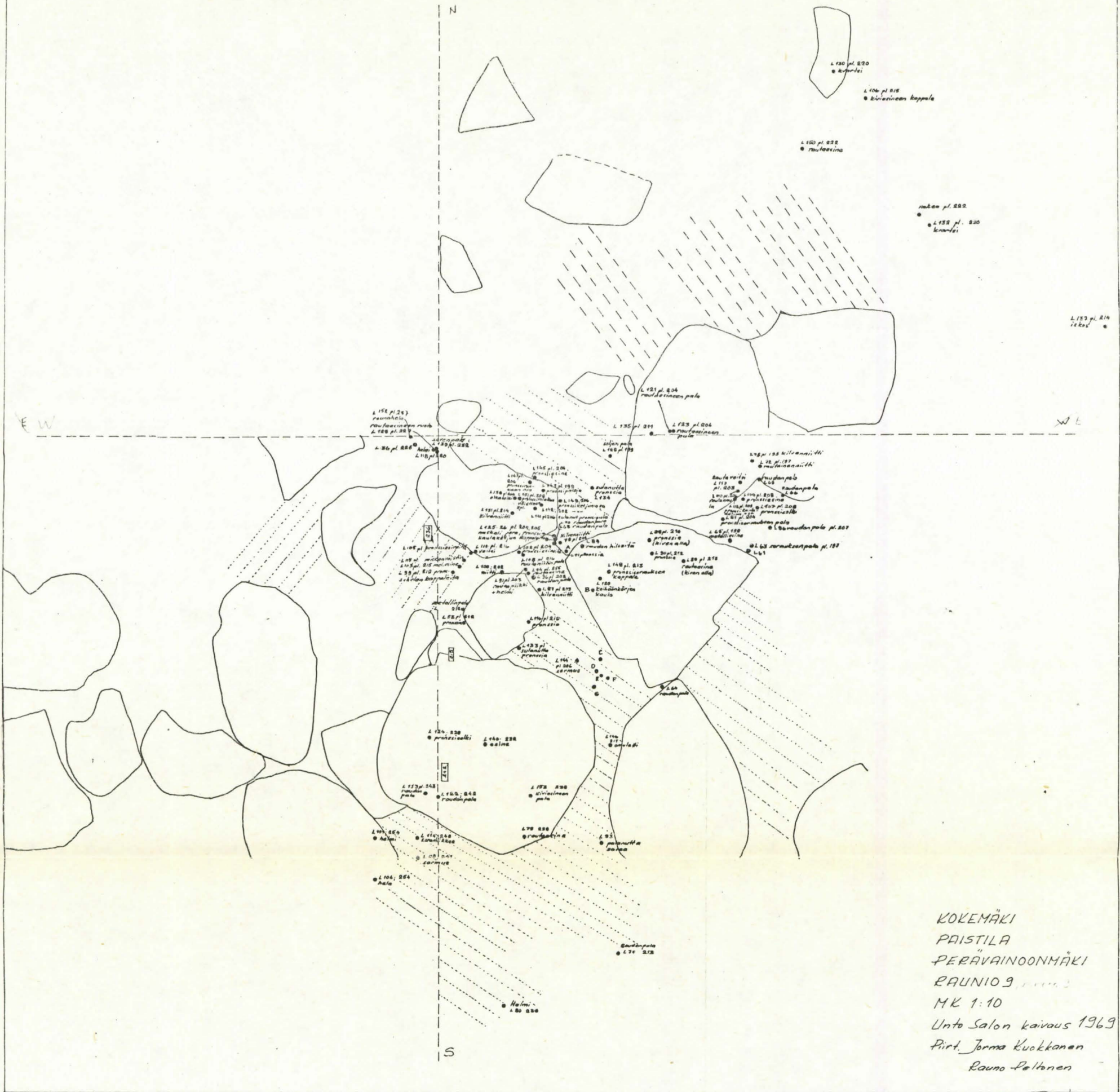


KOKEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄVAINIONMÄKI
 MK 1.25
 RAUNIO 9; pohjakiveys
 Kart. Jorma Kuokkanen ja
 Matti Rajalahti



KOKEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄVAINOONMÄKI
 Rounio 9 *carta 2*
 Unto Salen kaivaus 1969
 Mk 1:25
 Pihl. Eijo Arvonen

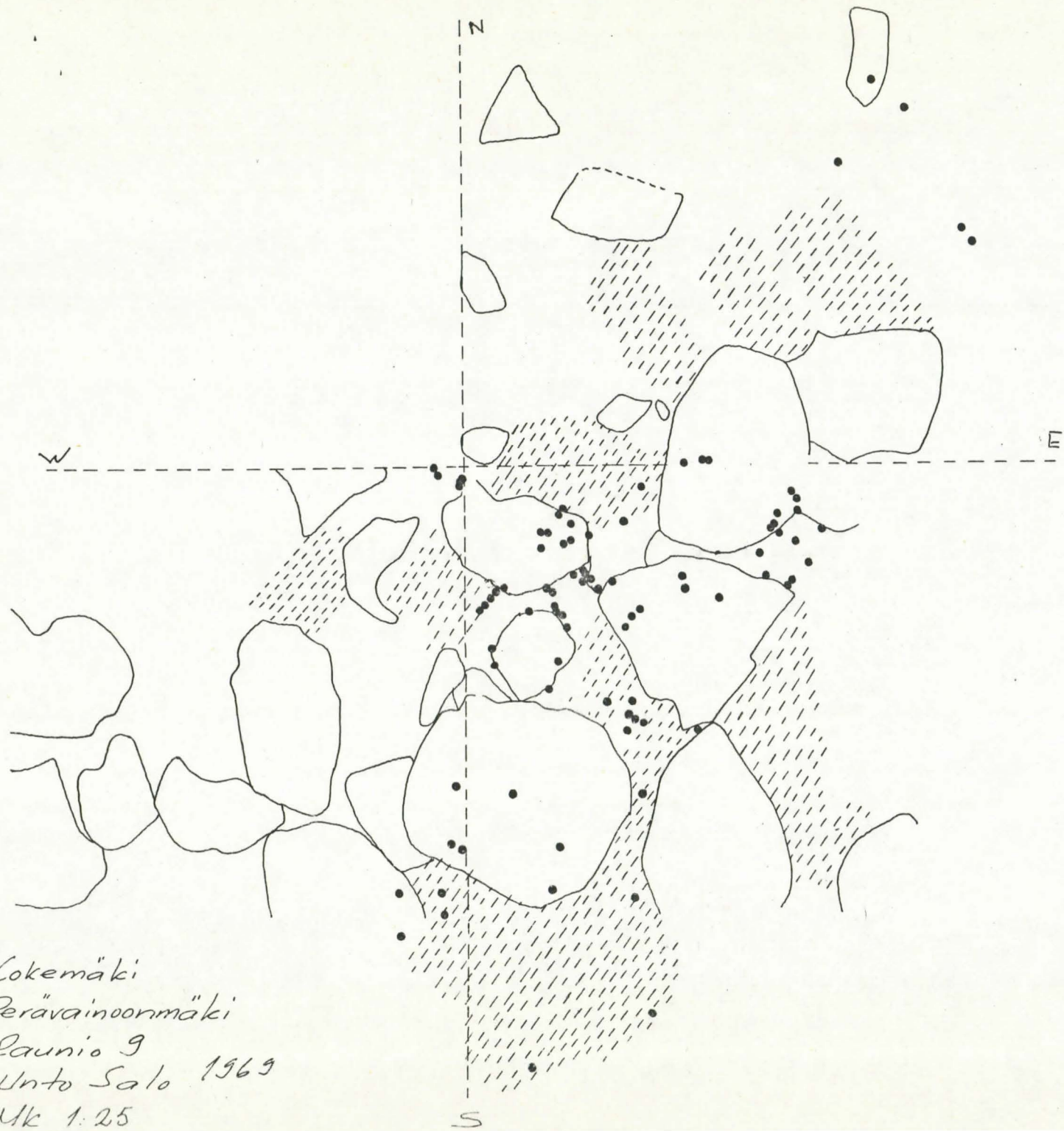
- helmi
- savikivite
- saviaakia, mnt
- raudanpala
- * kivena
- x luu
- ▲ keramiikka
- △ kvartsi
- |||| kalliokala, josta pal-
- x jon saava
- ||||| nekito maata
- |||| luotee



KOKEMÄKI
 PAISTILA
 PERRÄVAINOONMÄKI
 RAUNIO 9
 MK 1:10
 Unto Salon kaivaus 1969
 Pirt. Jorma Kuokkanen
 Rauno Peltanen

Liite 3

1:10



Kokemäki
Perävaainoonmäki
Saunio 9
Unto Salo 1969
Mk 1:25

K3

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17

KOKEMÄKI

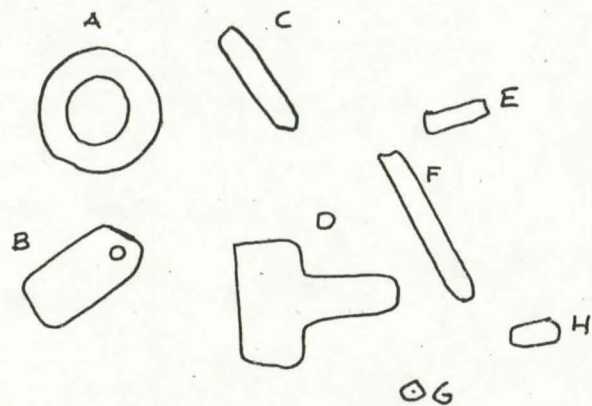
PAISTILA

PERÄVAINOONMÄKI

MK 1:1 Raunio 9

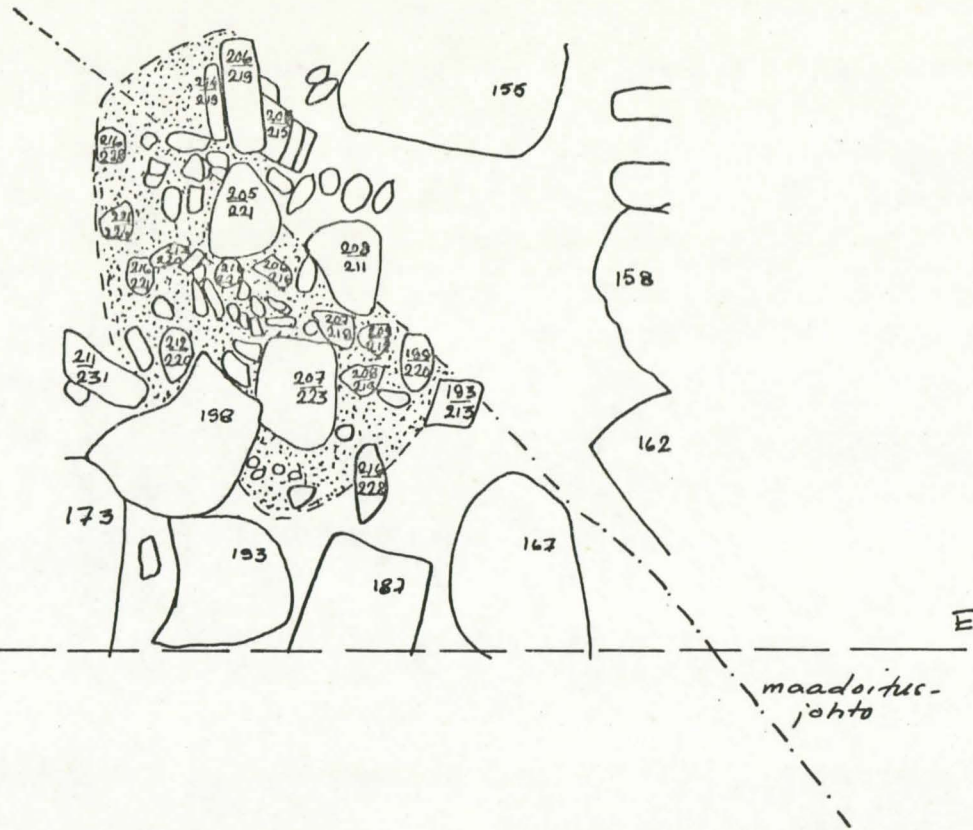
Löytö 12 pl. 176

pronssiesineitä



Z

Pohjoispään pl. 245, eteläpää ei ulkuttanut yhtä syvälle



KOKEMÄKI

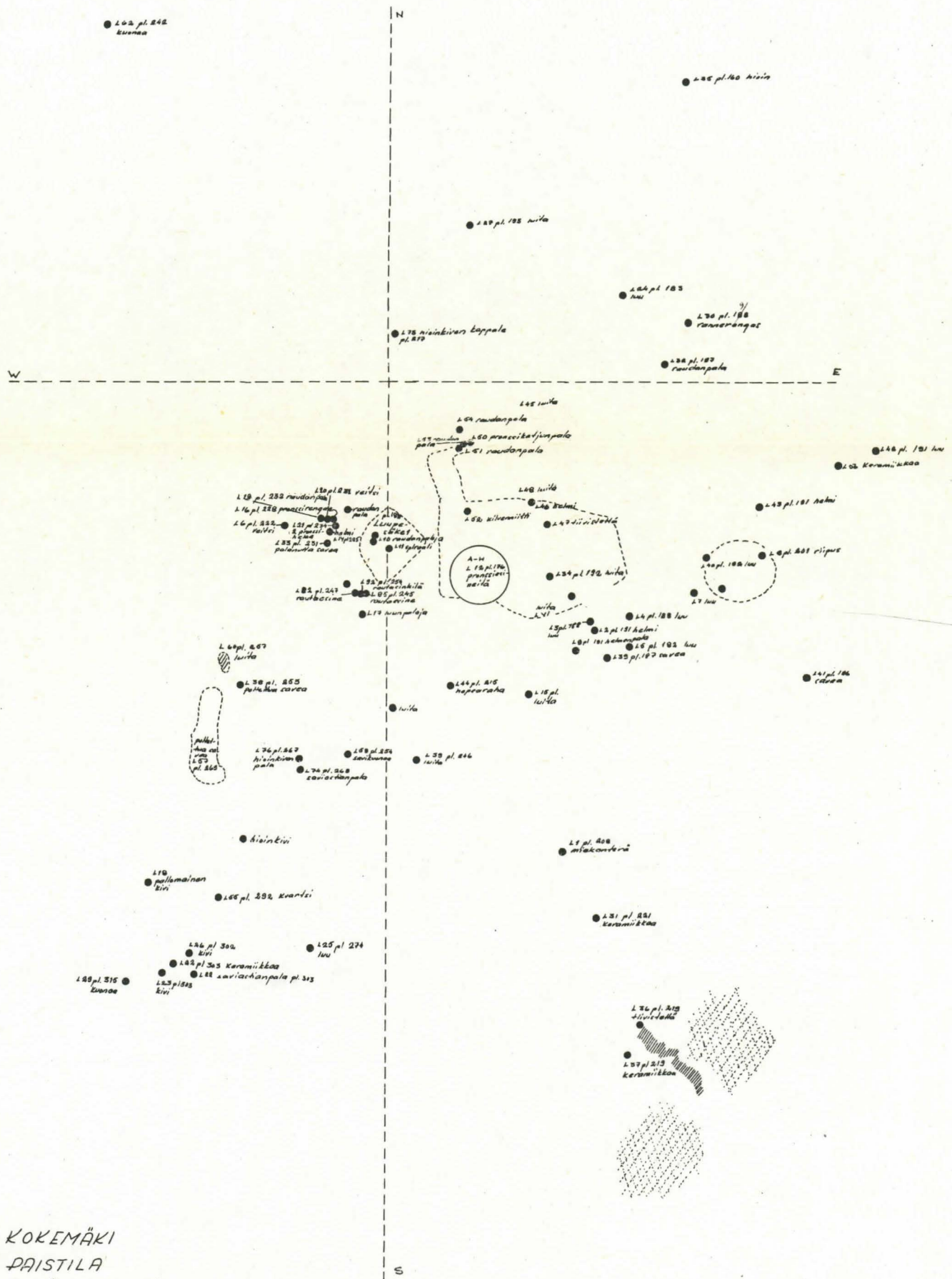
PAISTILA

Perävainoonmäki

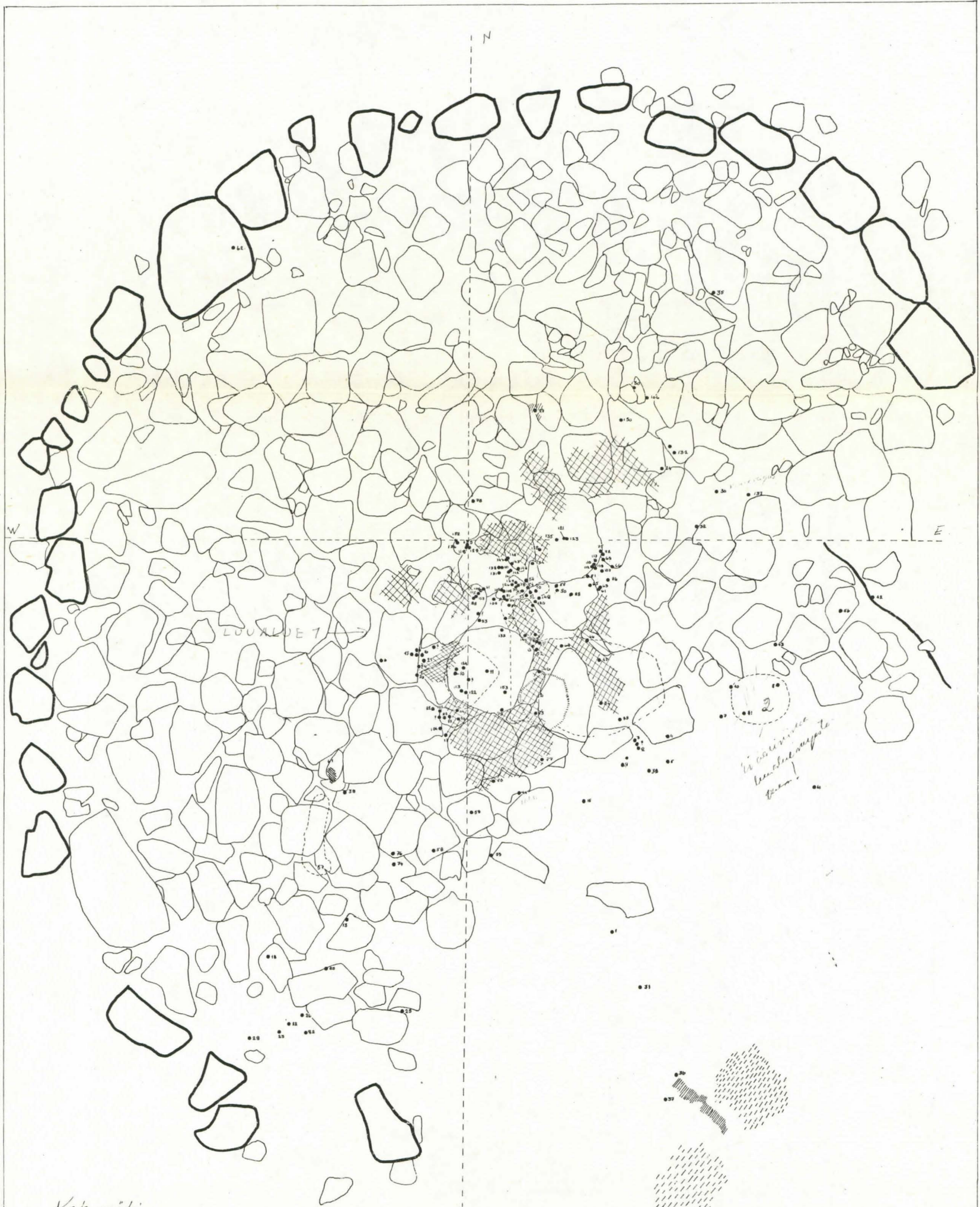
Launio 9

Liesi sektorissa N-OE

Mk 1:25 Piirt. M. Laialahti

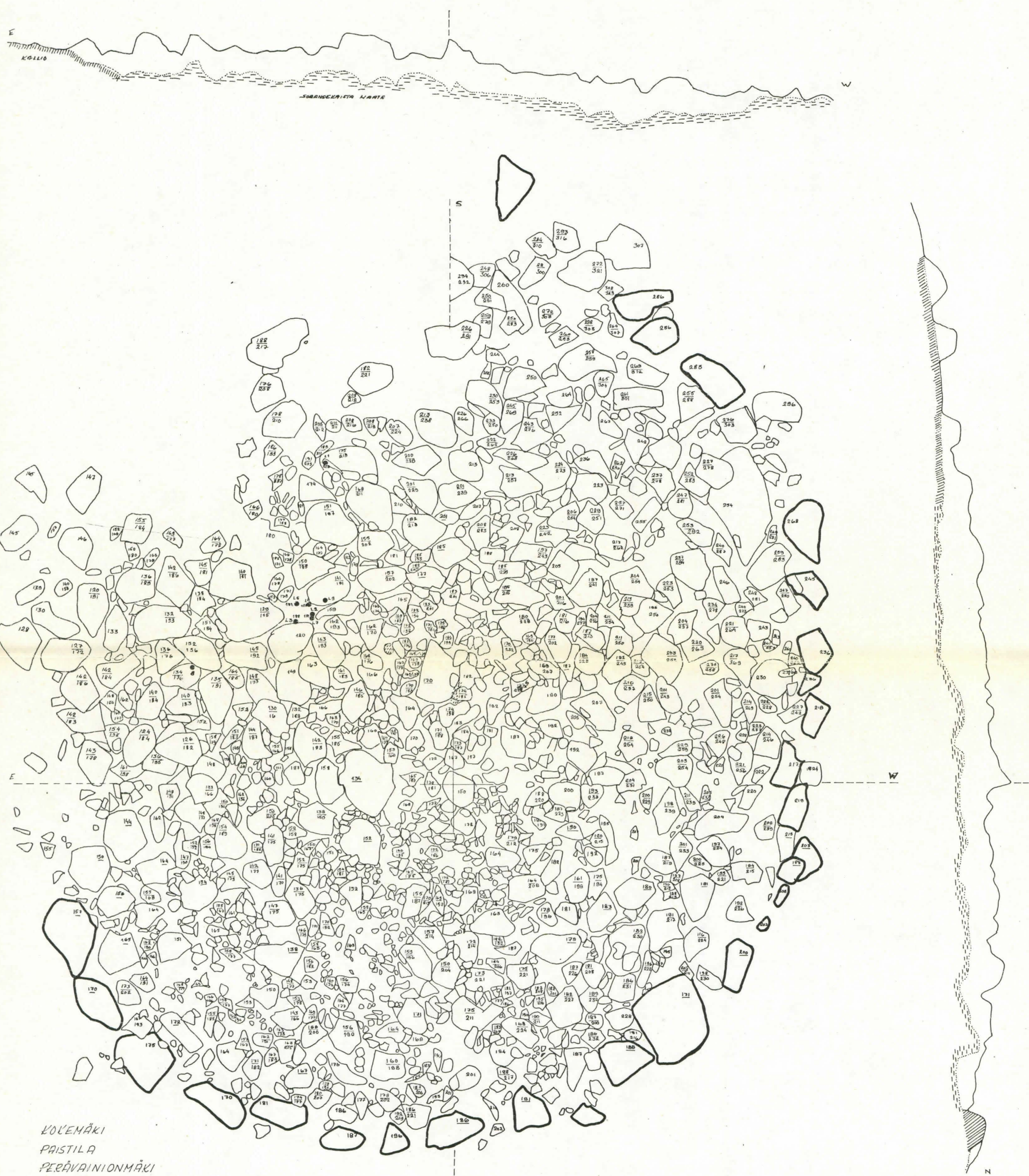


KOKEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄVAINOONMÄKI
 Rounio 9
 Unto Salon kaivaus 1969
 Mk 1:25
 Pirt. Reijo Auvinen



Kokemäki
 Paistila
 Perävaivosmäki
 Unto Salo 1969
 Raunio 9
 Mk 1.25

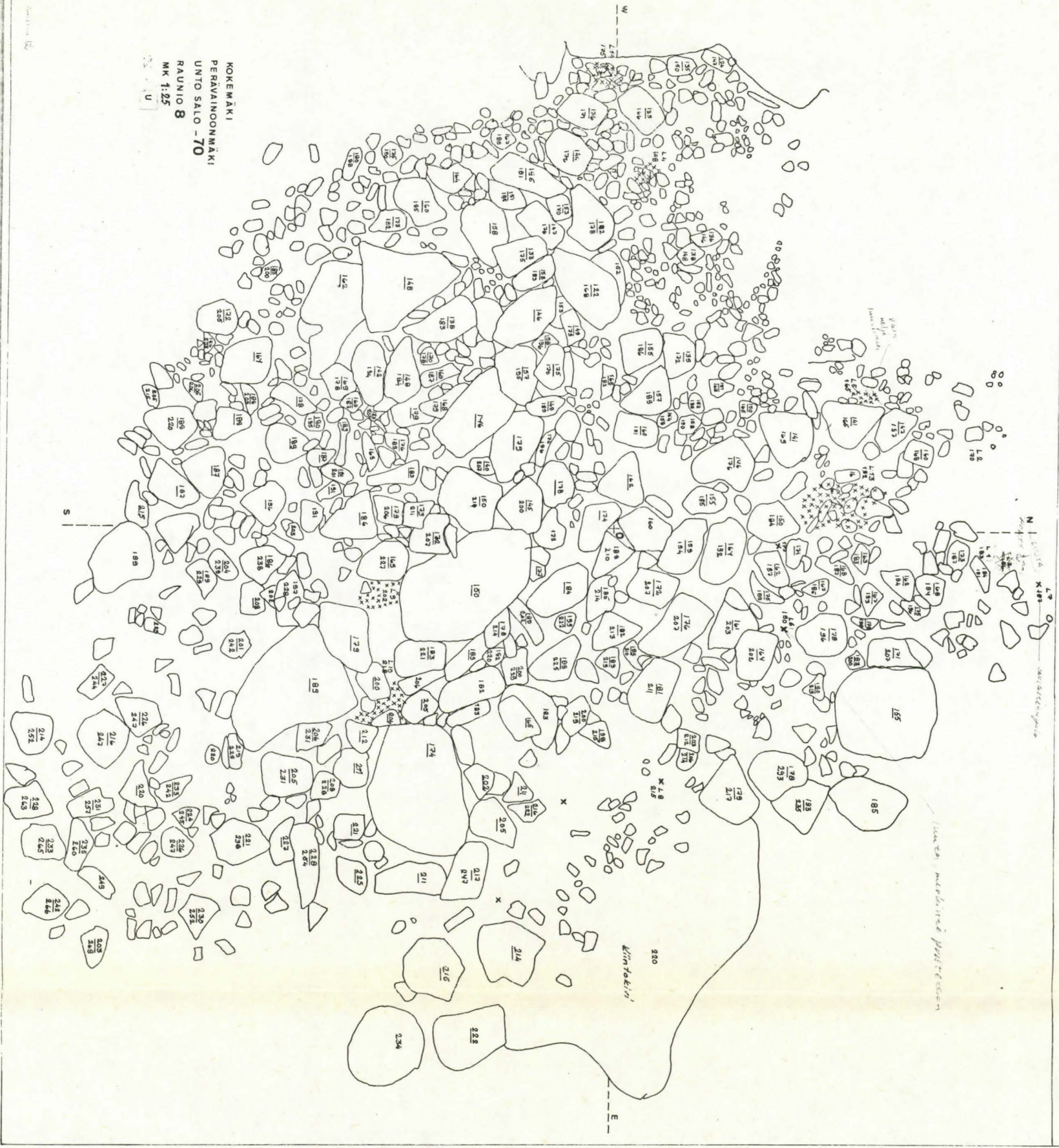
luualue
 rotimaata
 kallionkolo, jossa
 paljon savea
 rajoitus
 löylyt

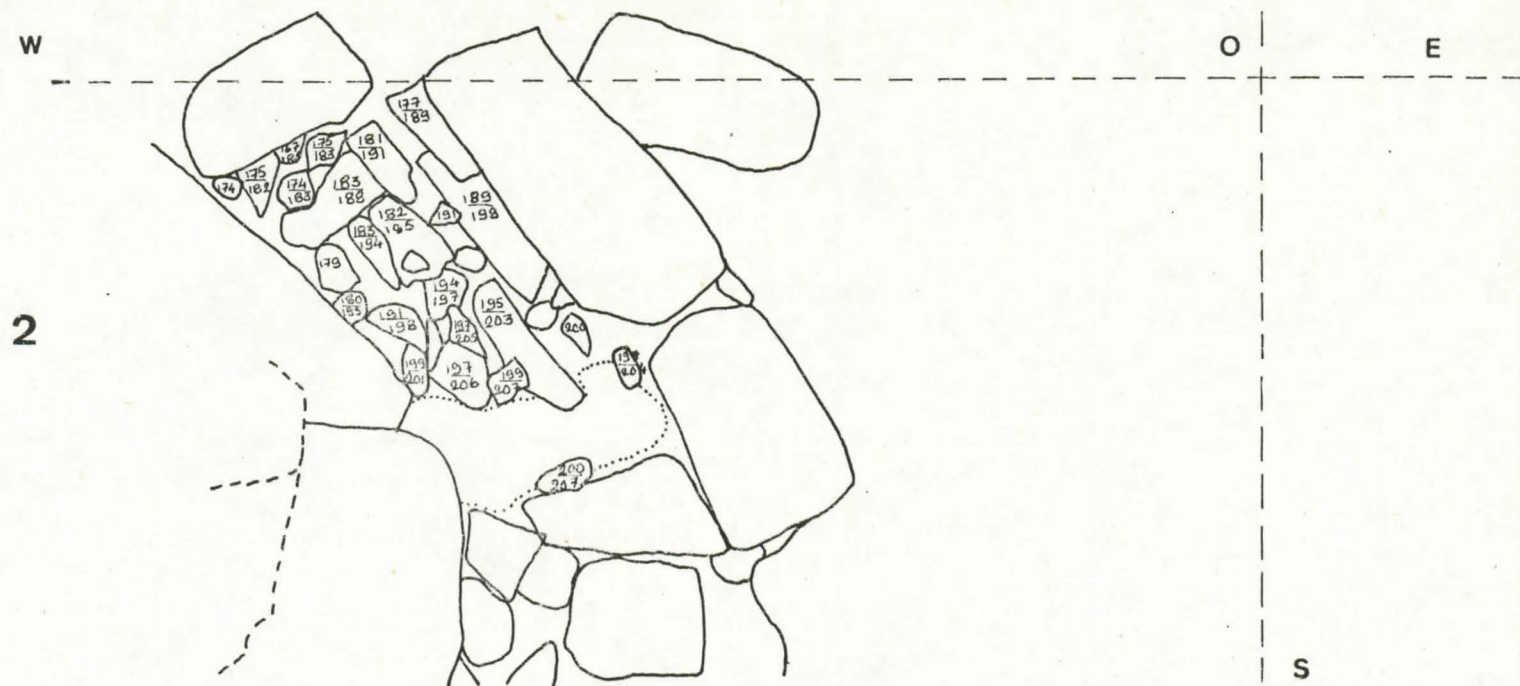
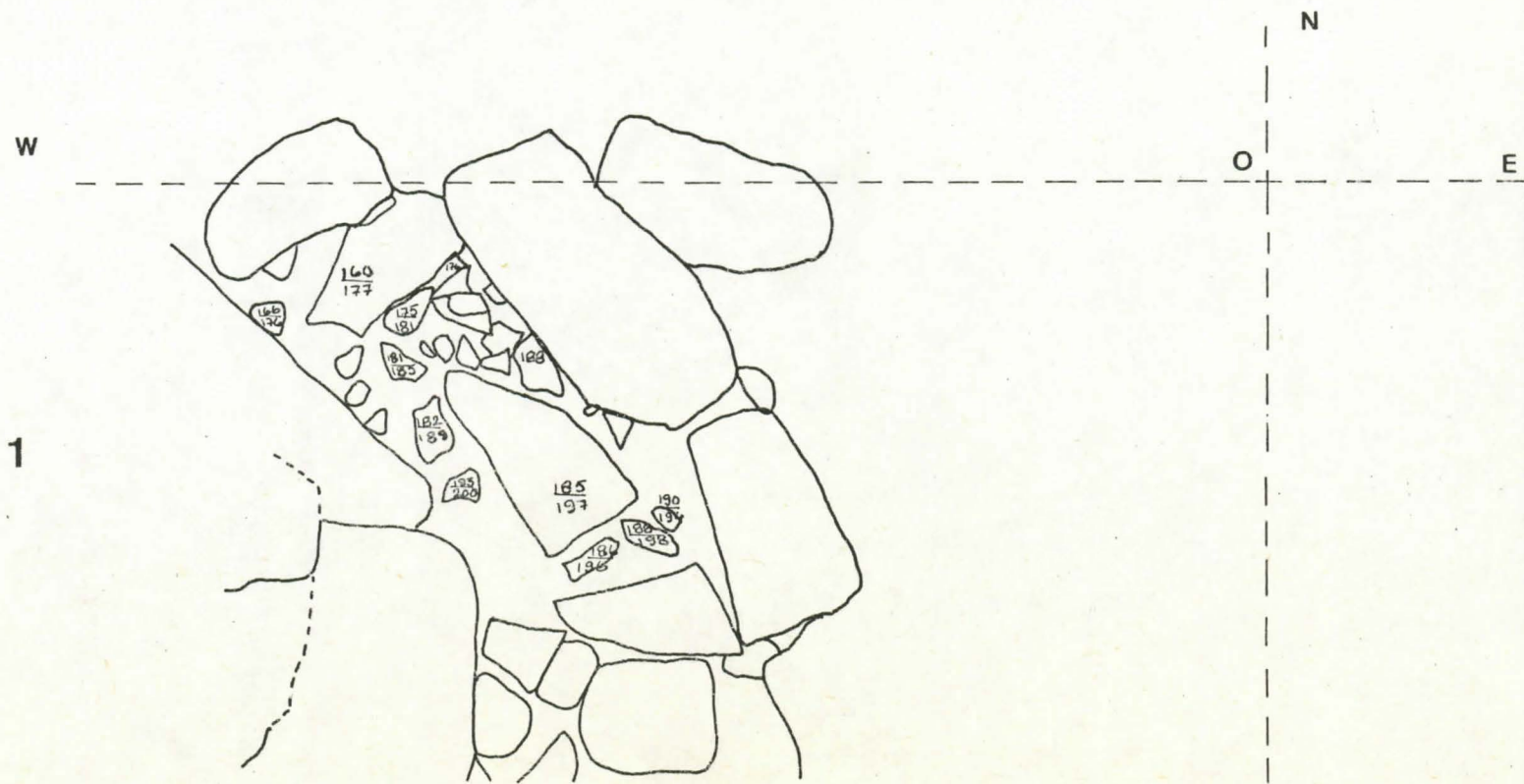


KOLEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄVAINIONMÄKI
 RAUNIO 3
 KAIVAUS 1969
 MK 1:25
 Piir. Jorma Kuokkanen ja
 Raimo Peltonen

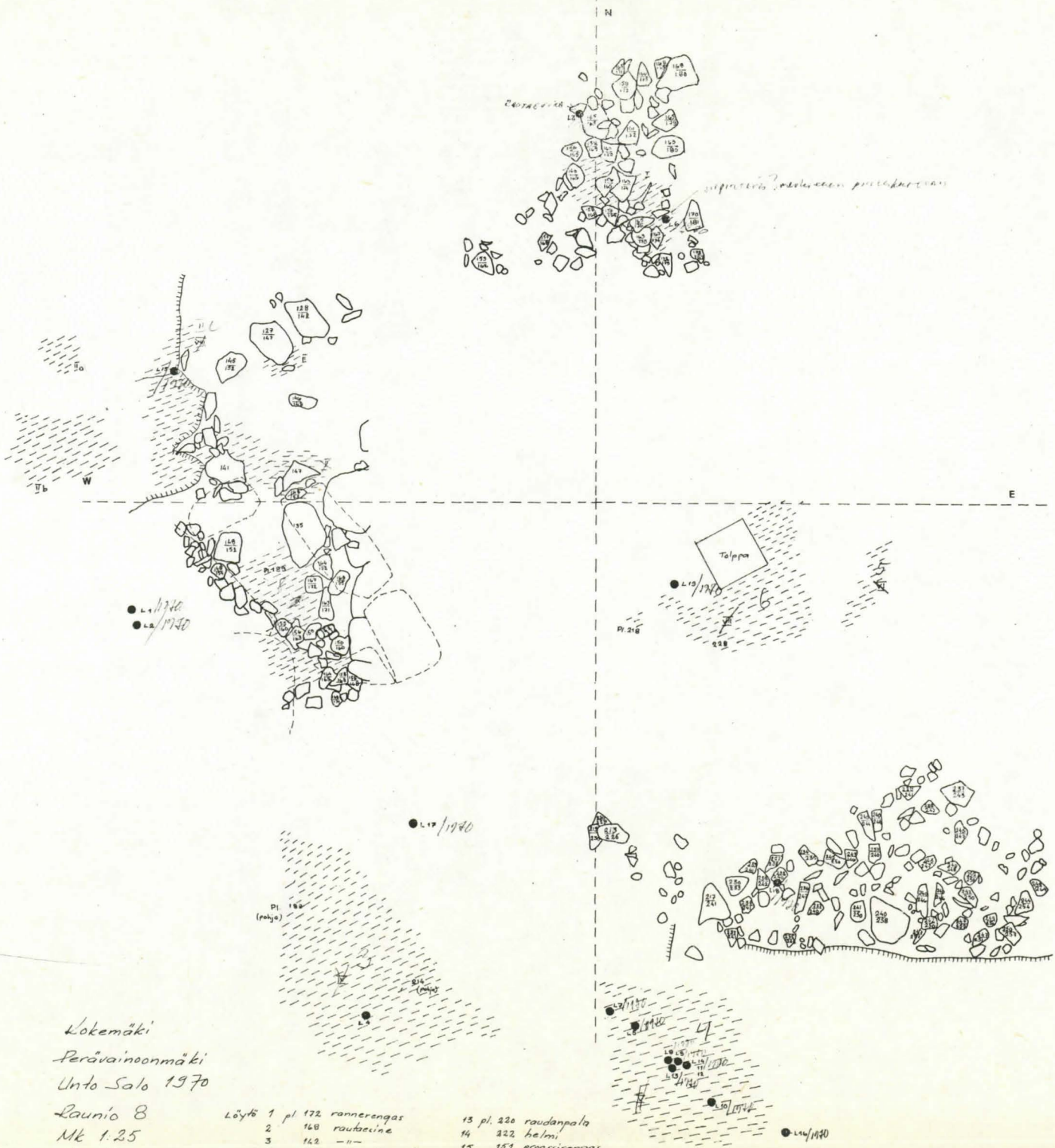
- Löylyt
- 1 = mieton terä
 - 2 = helmi
 - 3 = luunpala
 - 4 = "
 - 5 = "
 - 6 = veitsi
 - 7 = luunpala
 - 8 = riipus
 - 9 = helmenpala
- luualue

KOKEMÄKI
PERÄVAIRONMÄKI
UNTO SALO - 70
RAUNIO 8
MK 1:25
U



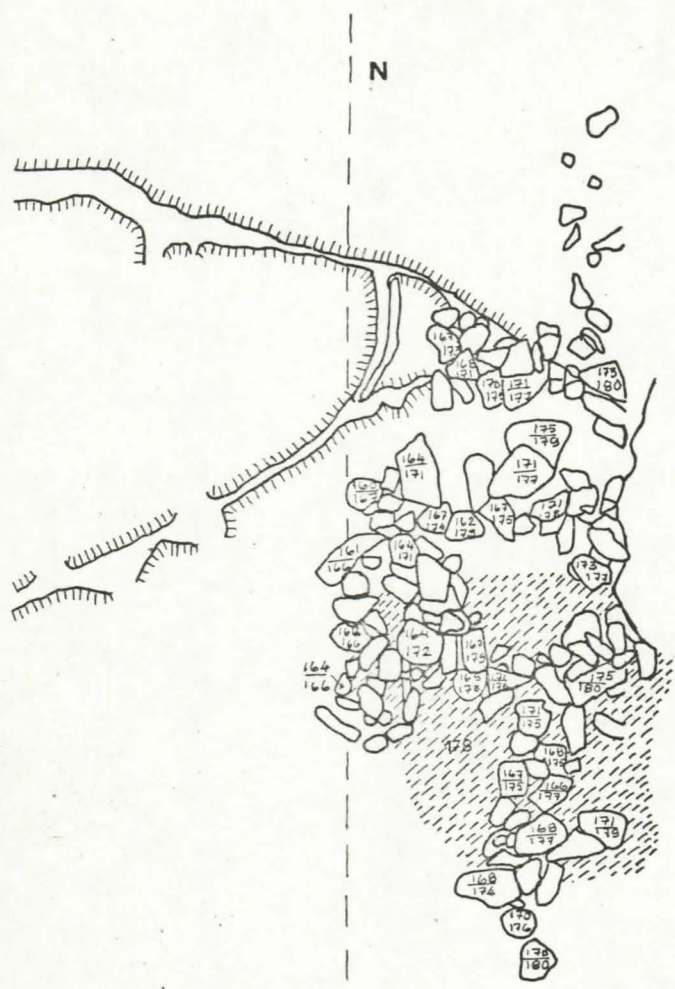


Kokemäki
 Perävainoonmäki
 Raunio 8
 Unto Salo - 70
 MK 1:25
 Kartat 21 ja 22




Lokemäki
 Perävaivonmäki
 Unto Salo 1970
 Raunio 8
 Mt 1.25
 Kp 076
 / / / / / luualue
 - - - - - pöytä kalli

Löytö	1	pl 172	rautrenkas	13	pl. 220	raudanpala
	2	168	rautseine	14	222	helmi
	3	162	-"-	15	151	pronssi rengas
	4	182	pronssi nappi	16	243	kiviinengonpala
	5	217	keramiikkahelmi	17		iskettä
	6	174	raudanpala	18	238	kivikirves
	7	224	pronssi salki	19		raudanpala
	8	230	helmi			
	9	220	-"-			
	10	226	-"-			
	11	224	helmenpala			
	12	224	sulannutta pronssia			

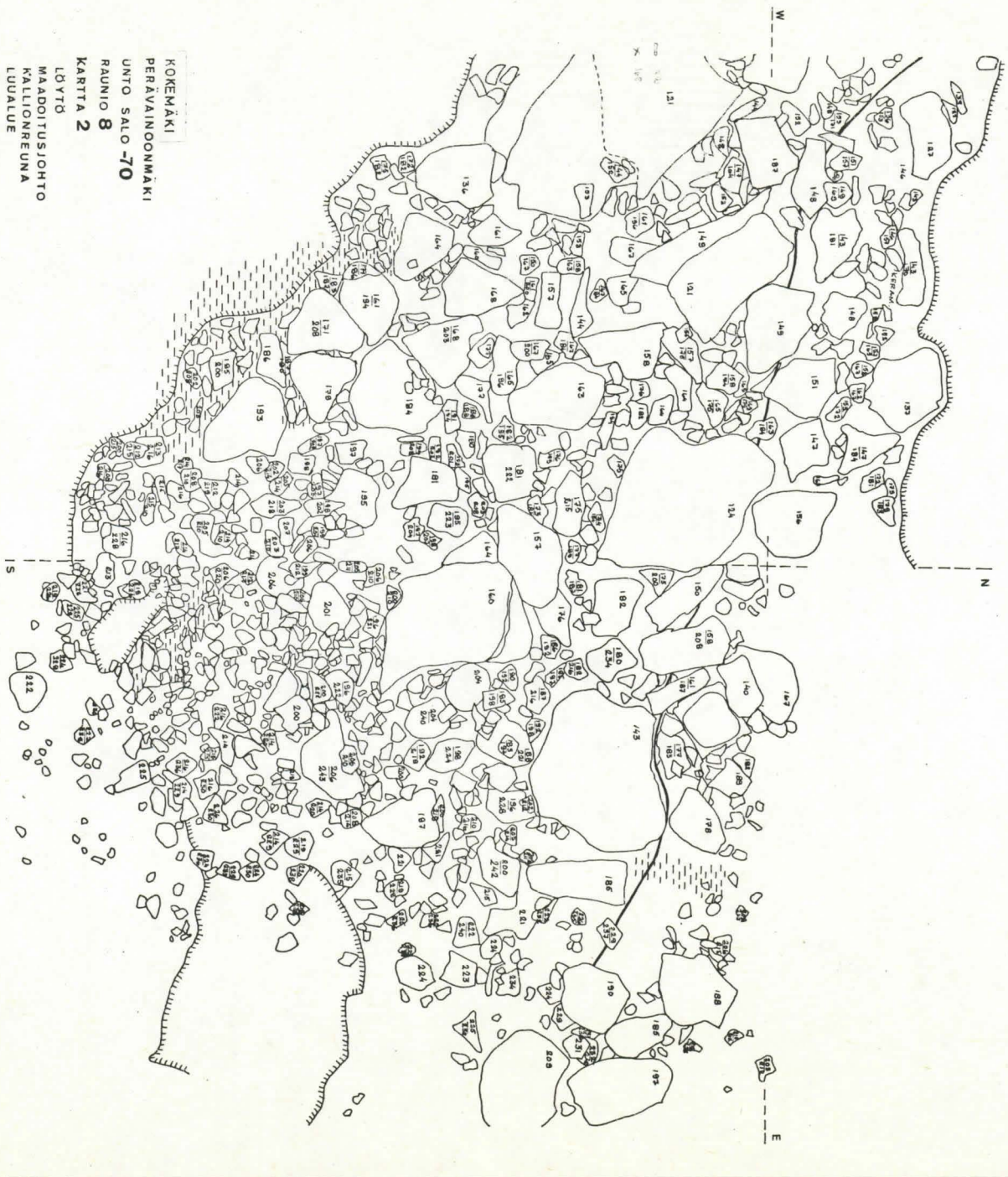


Kokemäki
 Perävainoonmäki
 Unto Salo - 70
 Raunio 8
 Mk 1:25

 luualue

W ——— + ——— E
 S

KOKEMÄKI
PERÄVAINOONMÄKI
UNTO SALO -70
RAUNIO 8
KARTTA 2
LÖYTY
MAADOITUSJOHTO
KALLIONREUNA
LUUALUE



5

KOKEMÄKI

PAISTILA

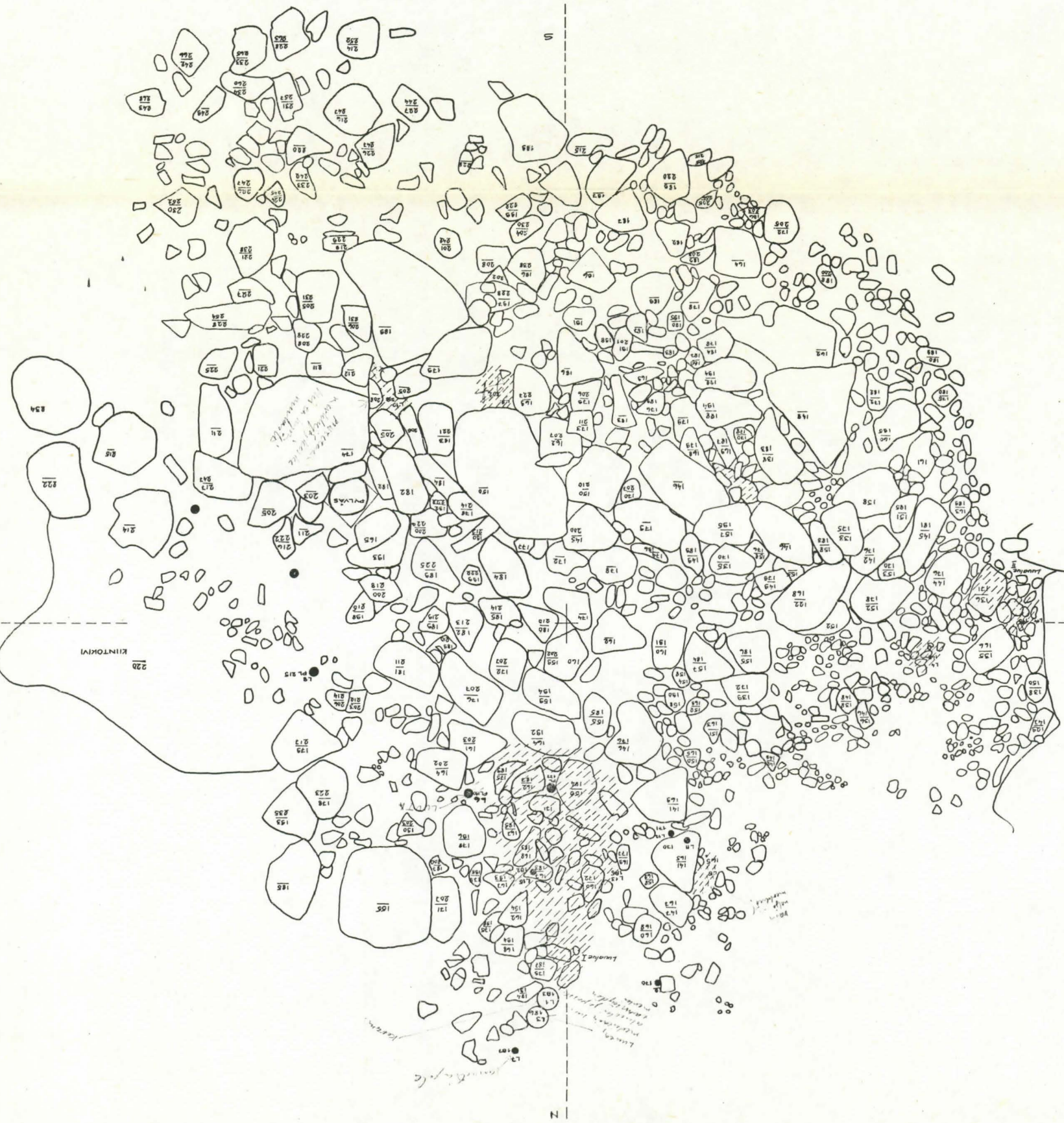
PERÄVAHINONMÄKI

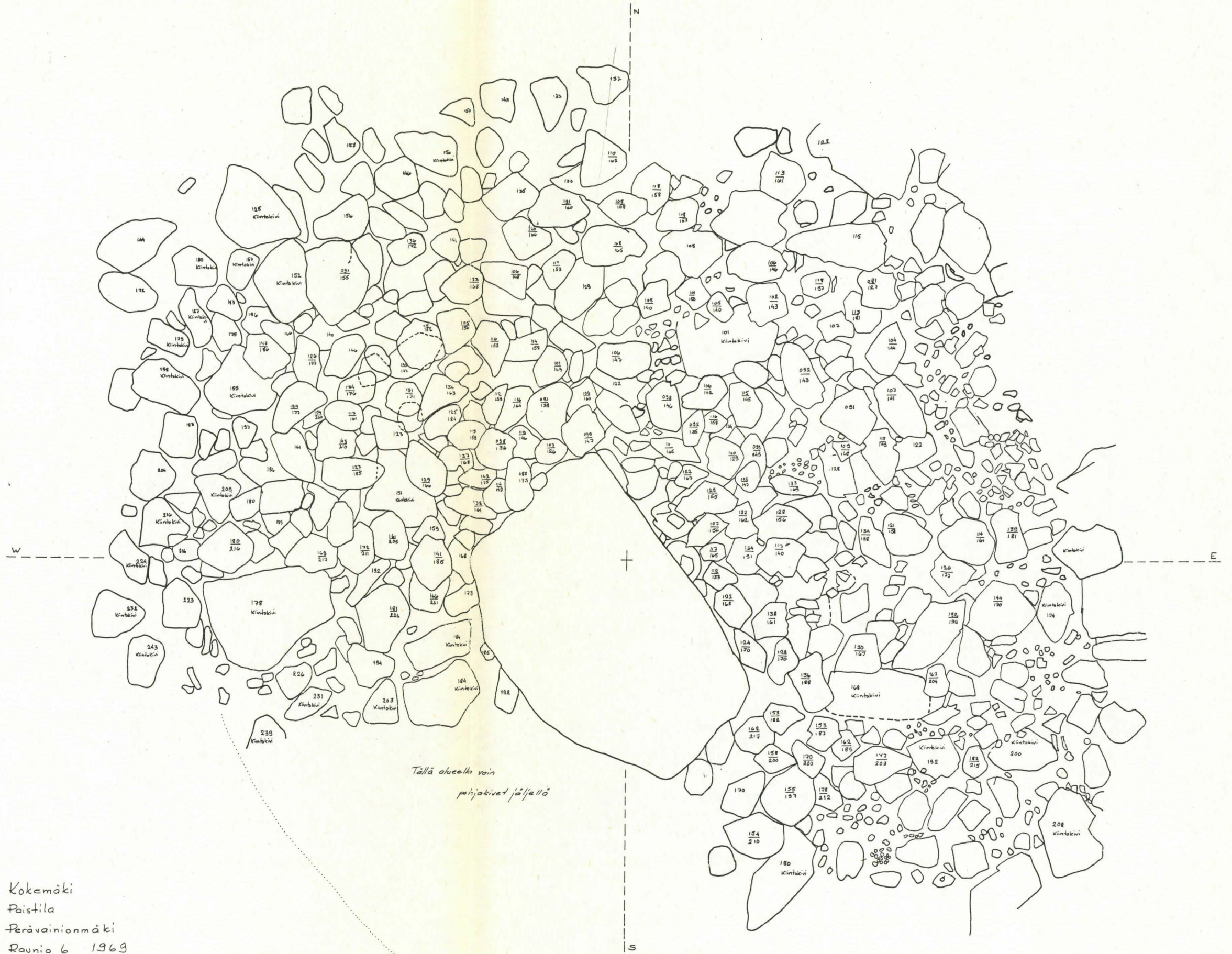
NR 1:25

Uhto Salin kaivos 1969

Mahti Kojalahti
Kajo Ruinen
Pirtti Jukka M. Lohola

- Lohola 1 Keraamikkokas 185 5-11 luokka 205, 210, 170
- 2 pii
 - 3 Keraamikkokas 186 luokka 171
 - 4 luokka 172
 - 5 " 173
 - 6 " 174
 - 7 Keraamikkokas 187
 - 8 " 215



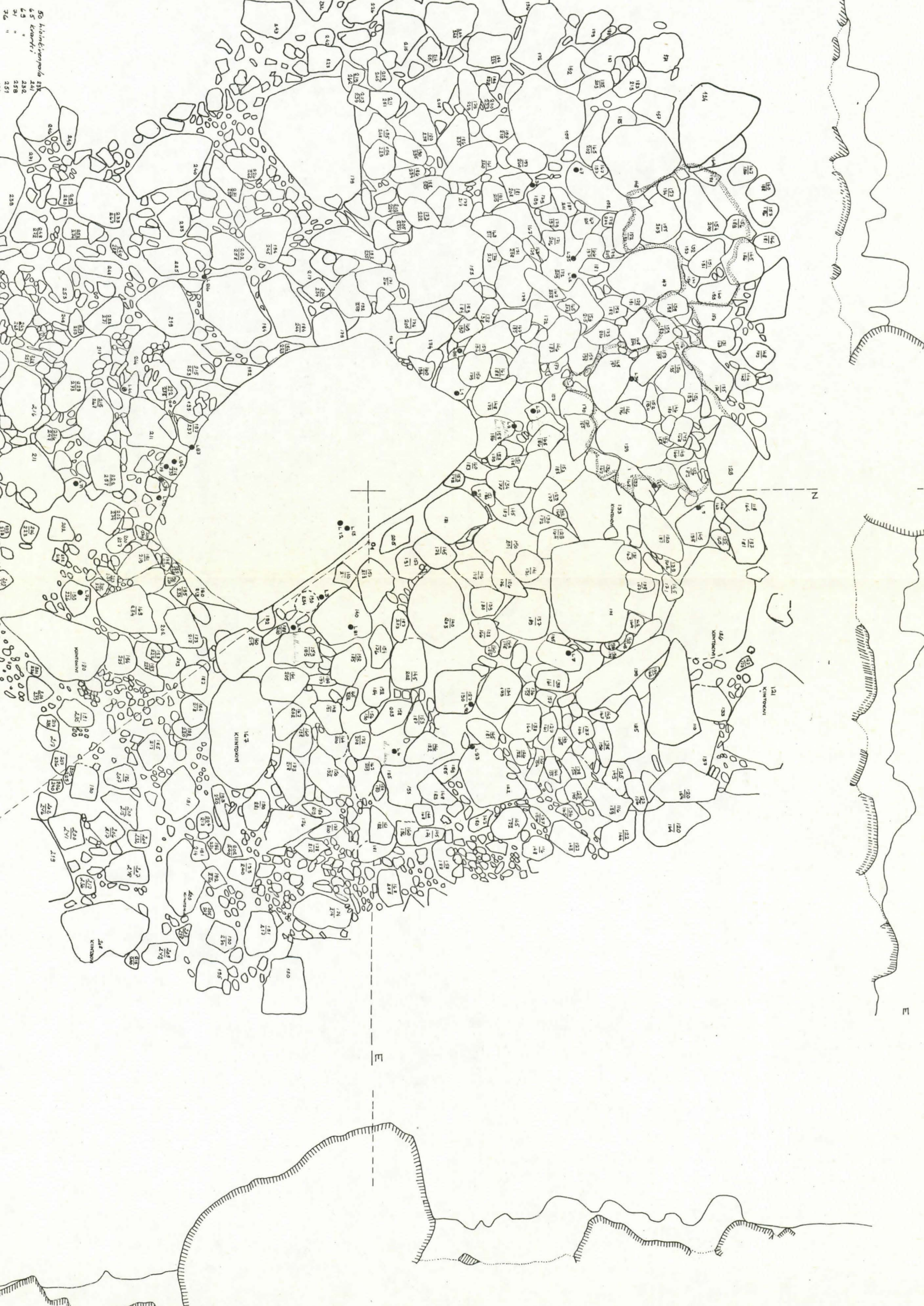


Kokemäki
 Paistila
 Perävainionmäki
 Raunio 6 1969
 Mk 1:25
 Piirt. Venke Olsen ja Helena
 Woolijoki

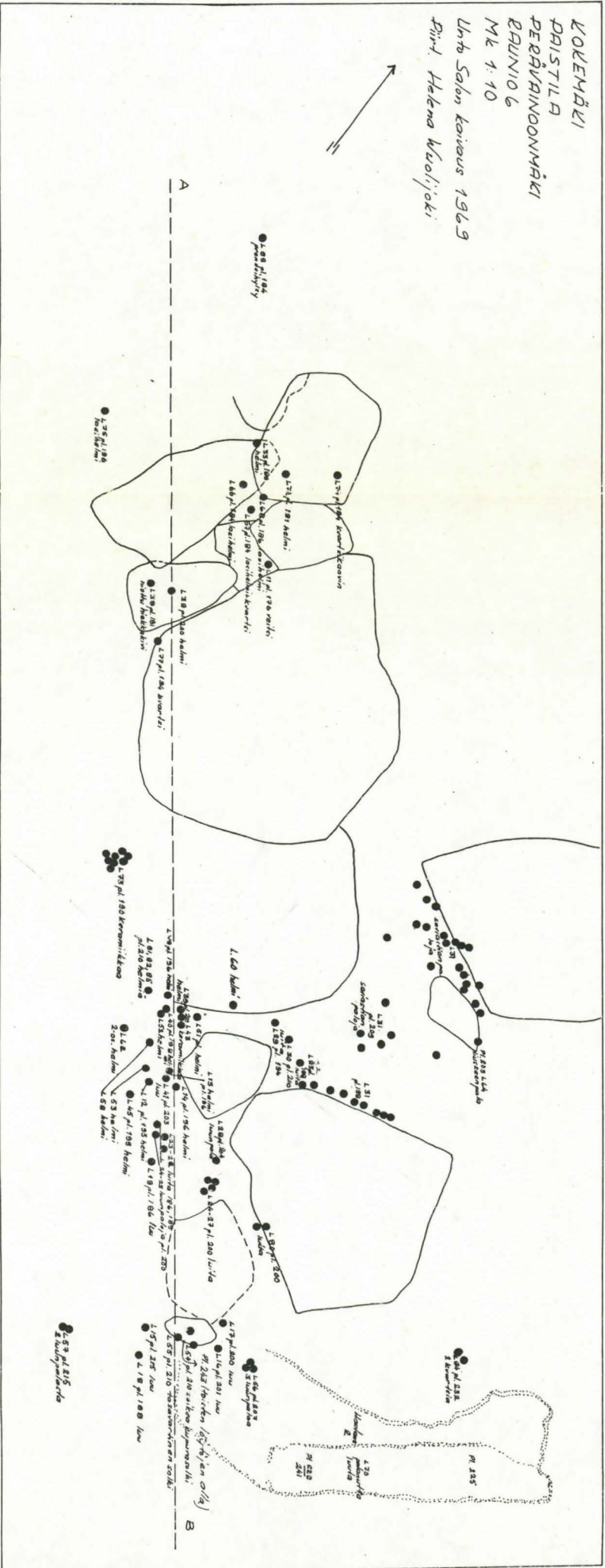
KOKEMÄKI
 PÄISTILÄ
 PERÄVAINOONMÄKI
 RAUNIO 6; pintakievyys
 Mä t. 25
 Uusi Salon kirkonk. 1969
 Pnt. Venke Olesen
 Helena Waa'lyöki

Loyte nro

1	hiomakivi	pl	153
2	luu		167
3	luu	485-28	185
4	luu	156	195
5	hiomakivi	185	205
6	hiomakivi	195	215
7	hiomakivi	198	225
8	hiomakivi	198	235
9	hiomakivi	198	245
10	hiomakivi	198	255
11	hiomakivi	198	265
12	hiomakivi	198	275
13	hiomakivi	198	285
14	hiomakivi	198	295
15	hiomakivi	198	305
16	hiomakivi	198	315
17	hiomakivi	198	325
18	hiomakivi	198	335
19	hiomakivi	198	345
20	hiomakivi	198	355
21	hiomakivi	198	365
22	hiomakivi	198	375
23	hiomakivi	198	385
24	hiomakivi	198	395
25	hiomakivi	198	405
26	hiomakivi	198	415
27	hiomakivi	198	425
28	hiomakivi	198	435
29	hiomakivi	198	445
30	hiomakivi	198	455
31	hiomakivi	198	465
32	hiomakivi	198	475
33	hiomakivi	198	485
34	hiomakivi	198	495
35	hiomakivi	198	505
36	hiomakivi	198	515
37	hiomakivi	198	525
38	hiomakivi	198	535
39	hiomakivi	198	545
40	hiomakivi	198	555
41	hiomakivi	198	565
42	hiomakivi	198	575
43	hiomakivi	198	585
44	hiomakivi	198	595
45	hiomakivi	198	605
46	hiomakivi	198	615
47	hiomakivi	198	625
48	hiomakivi	198	635



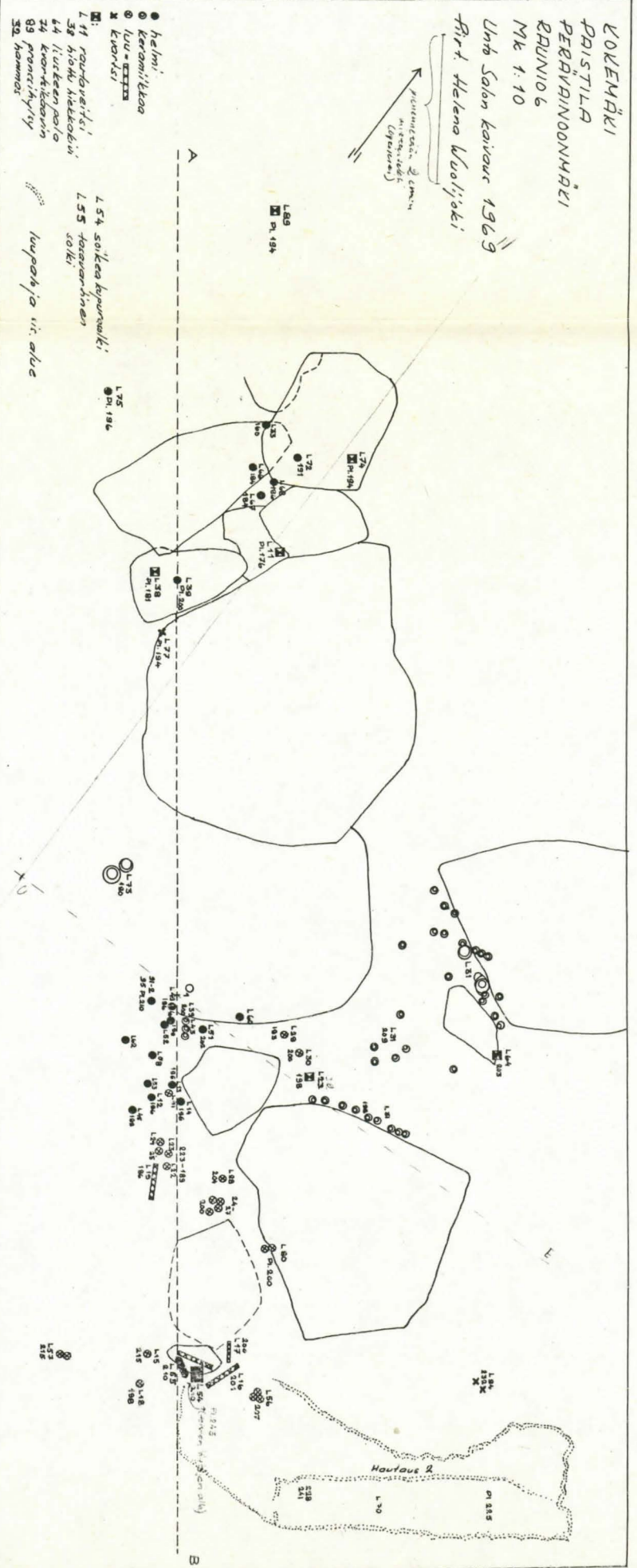
KOKEMÄKI
 PAISTILÄ
 PERÄVAINONMÄKI
 BRUNIO 6
 Ml 1:10
 Uho Salon kartoitus 1969
 Piiri Helena Kuolijoki



VOLEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄRINNONMÄKI
 RAUNIO 6
 Mä 1:10

Unh. Salon kaivaus 1969
 Arkt. Helena Vuolijoki

perustusten 2 cm:n
 mittaustekijä
 (kylmän)



Kartta 2

- helmi
- keramiikka
- luu-erä
- ✕ kivi
- :
 - L 11 raudoitus
 - L 38 hiekkiteko
 - L 44 luuteen ajo
 - L 24 kivi
 - L 69 pöytä
 - L 50 hammas
- L 54 sokeaa kypärä
- L 55 tavara
- oikea
- huopaja vi. alue

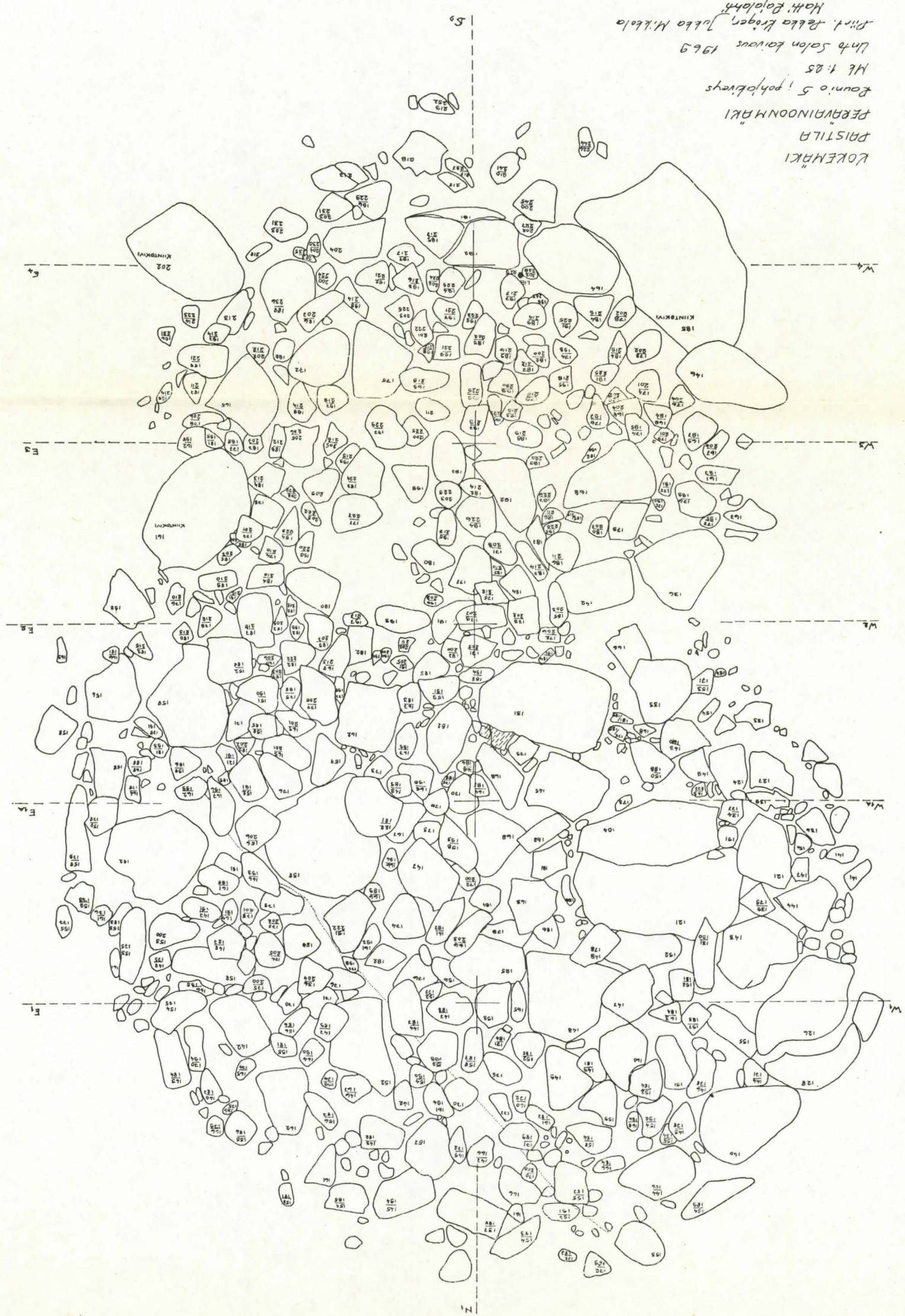
5

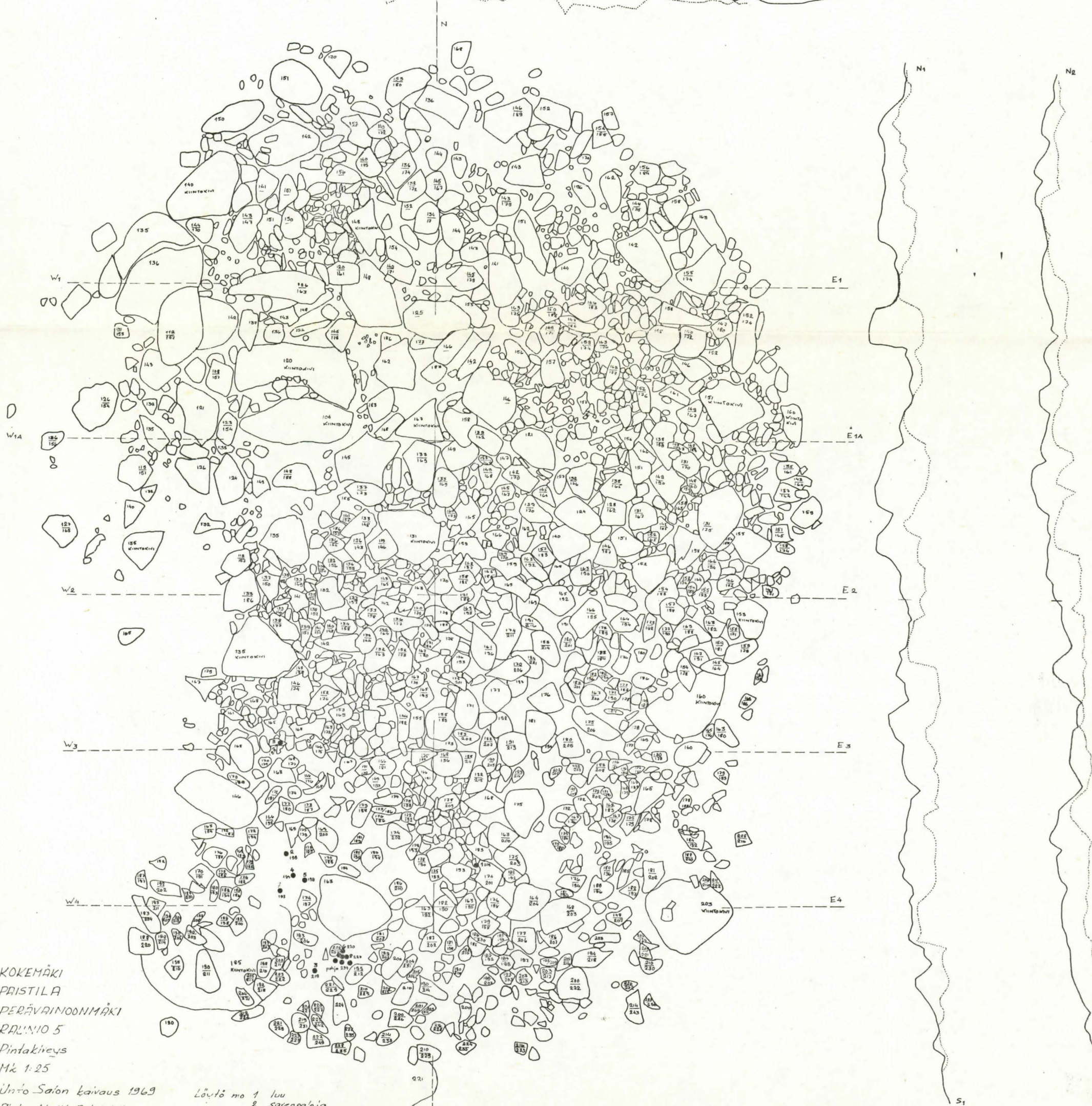
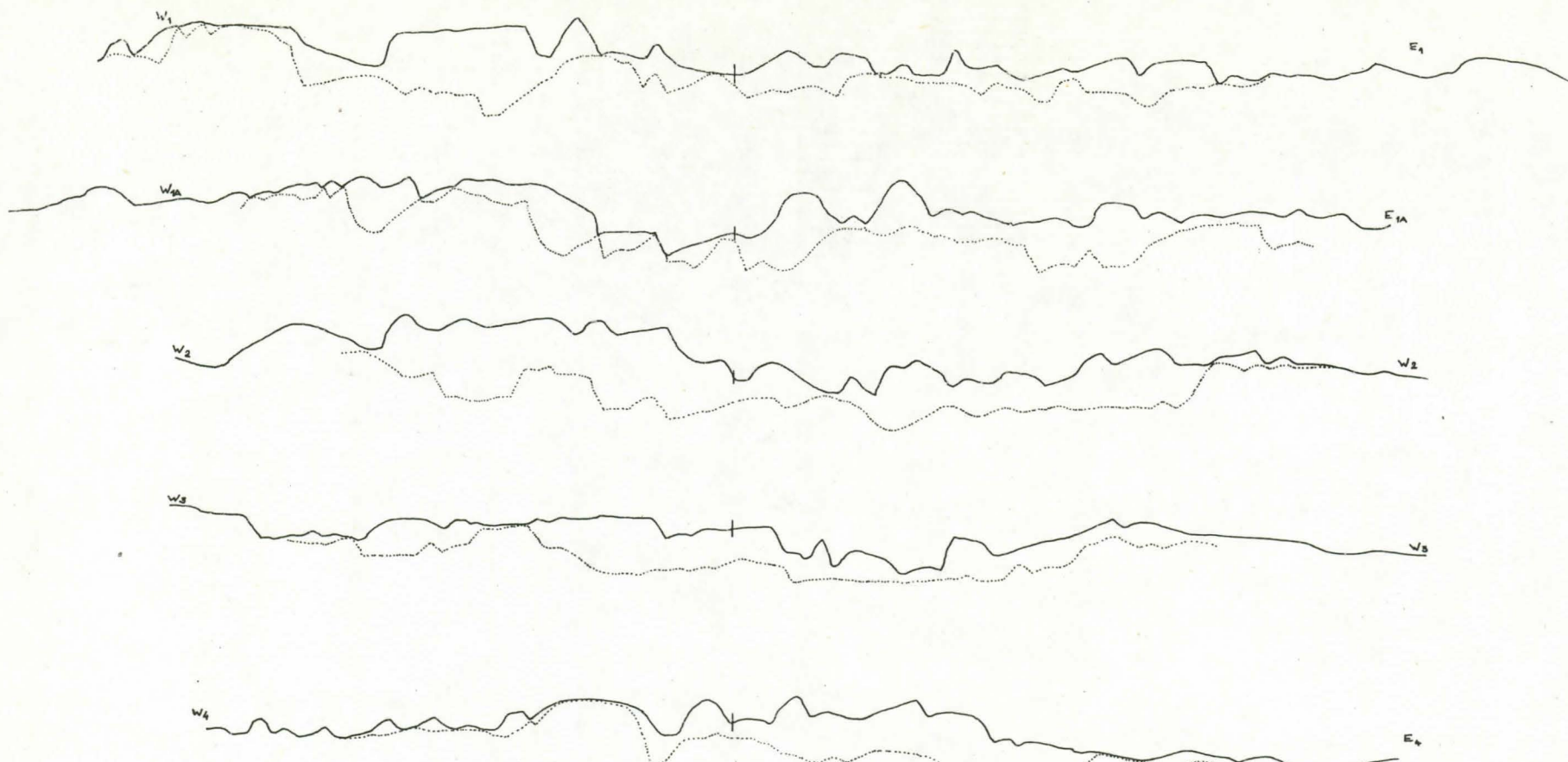


Kokemäki
 Perävoironmäki
 Unto Salo 1970
 Raunio 1

- Luotto 1 p. lu. (muutokset) kpl 21 p. 103 rauhala
- | | | | | |
|----|-------------------|----|-----|---------|
| 1 | luoto (muutokset) | 21 | 103 | rauhala |
| 2 | luoto (muutokset) | 22 | 104 | rauhala |
| 3 | luoto (muutokset) | 23 | 105 | rauhala |
| 4 | luoto (muutokset) | 24 | 106 | rauhala |
| 5 | luoto (muutokset) | 25 | 107 | rauhala |
| 6 | luoto (muutokset) | 26 | 108 | rauhala |
| 7 | luoto (muutokset) | 27 | 109 | rauhala |
| 8 | luoto (muutokset) | 28 | 110 | rauhala |
| 9 | luoto (muutokset) | 29 | 111 | rauhala |
| 10 | luoto (muutokset) | 30 | 112 | rauhala |
| 11 | luoto (muutokset) | 31 | 113 | rauhala |
| 12 | luoto (muutokset) | 32 | 114 | rauhala |
| 13 | luoto (muutokset) | 33 | 115 | rauhala |
| 14 | luoto (muutokset) | 34 | 116 | rauhala |
| 15 | luoto (muutokset) | 35 | 117 | rauhala |
| 16 | luoto (muutokset) | 36 | 118 | rauhala |
| 17 | luoto (muutokset) | 37 | 119 | rauhala |
| 18 | luoto (muutokset) | 38 | 120 | rauhala |
| 19 | luoto (muutokset) | 39 | 121 | rauhala |
| 20 | luoto (muutokset) | 40 | 122 | rauhala |
| 21 | luoto (muutokset) | 41 | 123 | rauhala |
| 22 | luoto (muutokset) | 42 | 124 | rauhala |

LOREHÄKI
 PAISTILA
 PERÄVUONOUMAKI
 Kunnio 5 pohjois
 M 1:25
 Uusi Salon kausus 1969
 Pnt. Reetta Kroger, Jukka Nikola
 Katt. Kojolohi





KOKEMÄKI
 PAISTILA
 PERÄVAINOONMÄKI
 RAUNIO 5
 Pintakiritys
 Mk 1:25

Unto Salon kaivaus 1969
 Pirt. Matti Rajalahti
 Tutk. Mikko La
 Löytö no 1 luu
 2 sairapaloja
 3-5 keramiikkaa
 6 sarvea
 7 keramiikkaa

LOREHÄRKI
PAISTILA
PERÄVUONONHÄRKI
RÄUNIO S. rupea ja kumpu
Mk 4.25
Urho Salonen kaivos 1969
Pint. kaivos-alueen



W1A

N

O1

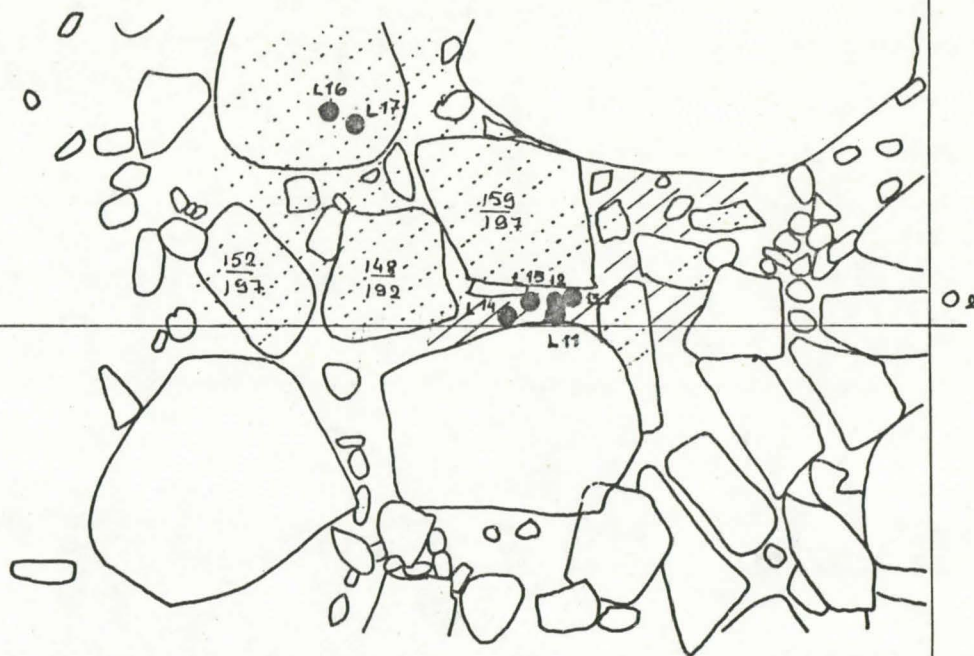
W2

O2

W3

O3

S



KOKEMÄKI

DAISTILA

Perävainionmäki

Raunio 5, hautaus 1

Mk 1:25

Piirt. Pekka Kröger

luualue IIIII

luualue kiven alla

LÖYDÖT:

10 PL 178 (PINTA), 196 (POHJA)

11 183

12 183

13 183

14 179

15 198

16 185

17 187



KOKEMÄKI
 PERÄVAIVONMÄKI
 UNTO SALO-70
 RAUNIO 4
 MK 1:25

- neula
- ▲ keramiikkaa
- pronssia
- x rautaa

1. Näkymä Tulkkilan-Risteen tieltä Köönikännään suuntaan. Vasemmalla sähkötolpan vieressä Leikkimäki, mahdollisesti kalmisto, siitä oikealle oleva taempi metsä Perävainoonmäki; keskellä kuvaa näkyvä metsämäki Köönikännmäki. Valok. Unto Salo 1969.



2. Porin kaupungin museolautakunta kaivauspaikalla 1969. Rauniolla 6 seisovat oikealta vasemmalle Erik Reinius, Taisto Lehtimäki, Aaro Laine, puheenjohtaja Väinö Hahta, Antti Aalto ja Unto Salo.



"RAUNIOLA" →

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

"KORHIMÄKI" _____

"PAISTILA" _____

"PERÄVAINOONMÄKI" _____



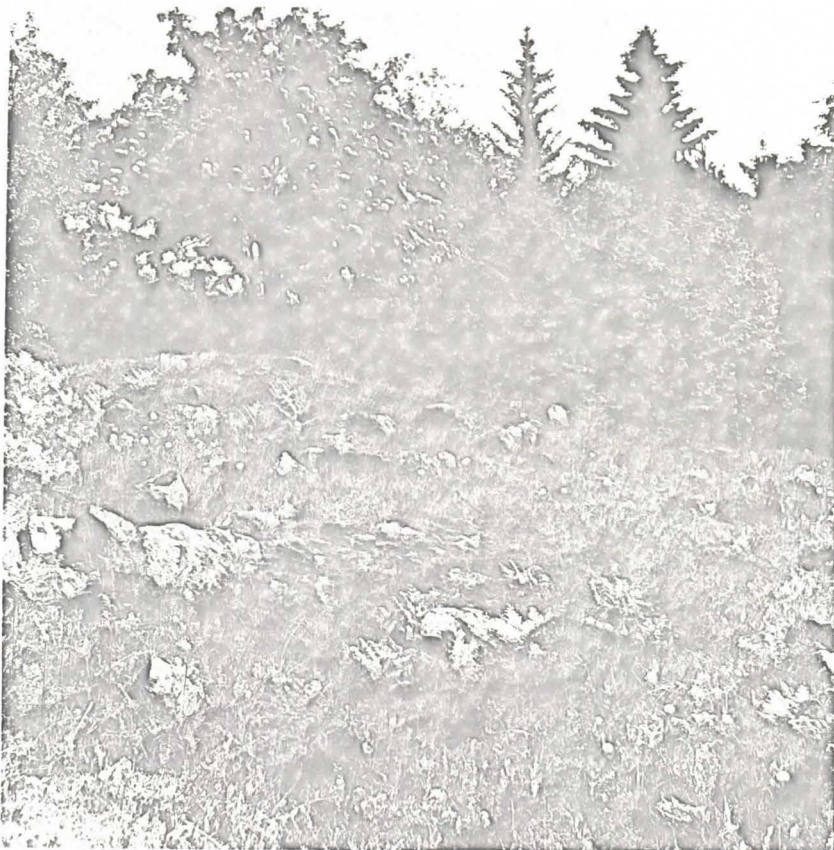
3. Kuten edellä. Vasemmalta oikealle Antti Aalto, Unto Salo, Erik Reinius, Aaro Laine, Taisto Lehtimäki ja Väinö Hahta.

4. - 5. Raunioiden 6 ja 8-9 välisellä alueella oleva pieni pelto-tilkku idästä kuvattuna. Etualalla raunio 6:n kiviä, nylvään vieressä raunio 8 ja siitä oikealle raunio 9. Kaksoiskuva, valok. Unto Salo 1970.





6. Kukkiiva pihlaja ja punaiset tervakot kammistavat ranniota 1. Länneä kuvannut 1969 Unto Salo.



7. Sama kuin edellä, länneä kuvattuna.

ICAENNA →

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969-70

KOKEMAKI

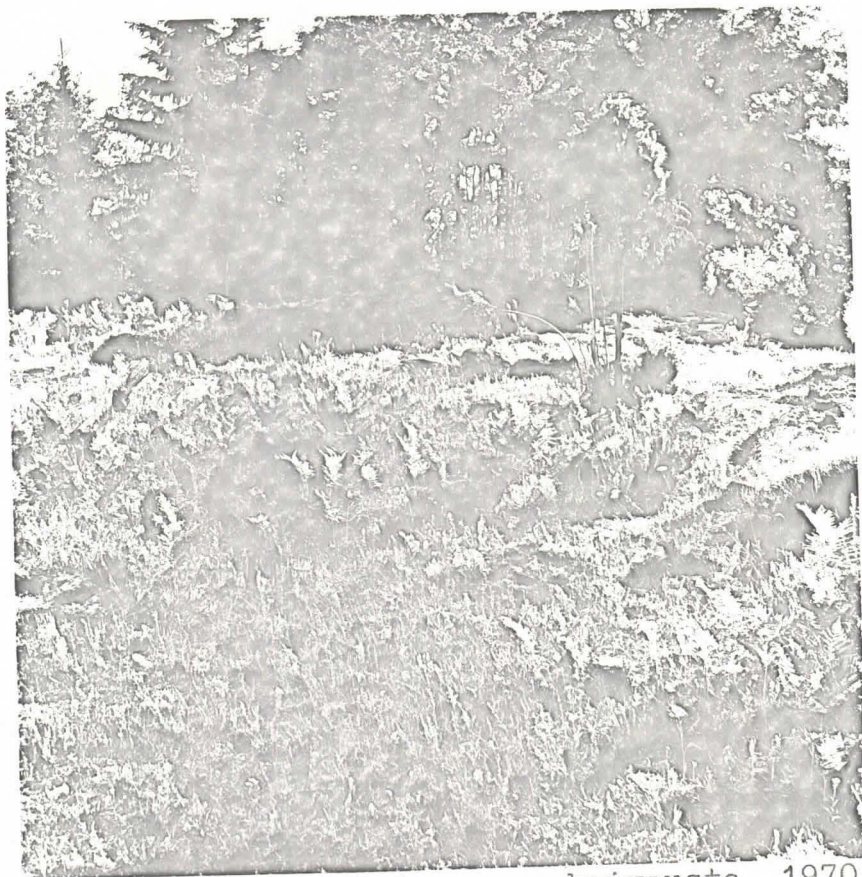
PAISTILA

PERÄVAIMOONMAKI

RÄMNIO 1.



8. Raunio 1 luoteesta 1970. Valok. Unto Salo.
Etualalla kasvaa sanajalkoja.



9. Raunio 1 lounaasta ennen kaivausta. 1970.
Valok. Unto Salo.



10. Raunio 1 paljastettuna, lännestä kuvattuna. Taustalla raunio 9. Valok. Unto Salo 1970.



11. Sama kuin edellä. Huomaa profiilikaista, josta turvetta ei ole poistettu. Valok. Unto Salo.

" " " RAUNIO 1 →

" " " KOKEMÄKI

PAISTILA

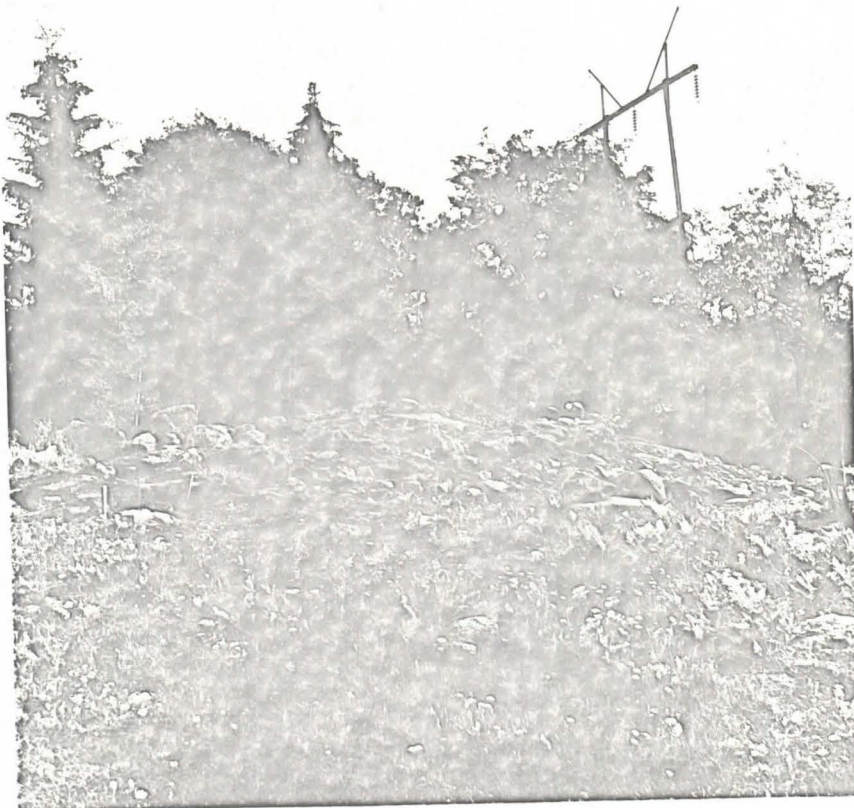
" " " PERÄVAINGOUMAKI

RAUNIO 1.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1970



12. Raunio 1 lounaasta samassa kaivausvaiheessa kuin edellä. Raunio oli ladottu kalliolle, joka näkyi etelänuoliskossa ja paikoin keskelläkin paljaana. Kehäkiveys erottuu hyvin täyte-
kiveyksestä ja maasta. Valok. Unto Salo.



13. Raunio 1 lounaasta samassa kaivaus-
vaiheessa kuin edellä. Valok. Unto Salo.



14. Raunio 1 primaarihaudan solki ja vyönsolki.
Valok. Unto Salo 1970.



15. Sama kuin edellä.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1970

KOCEMAKI

FRISTILA

PEKAVAINOONVAIKI

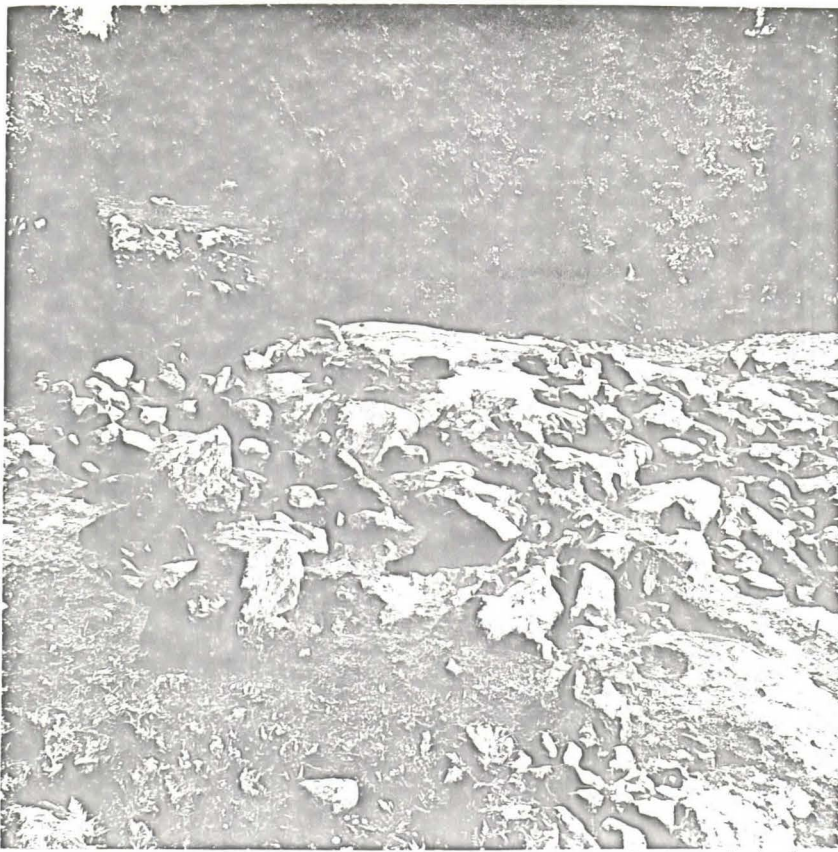
RAUNIO 1
KORANNA →



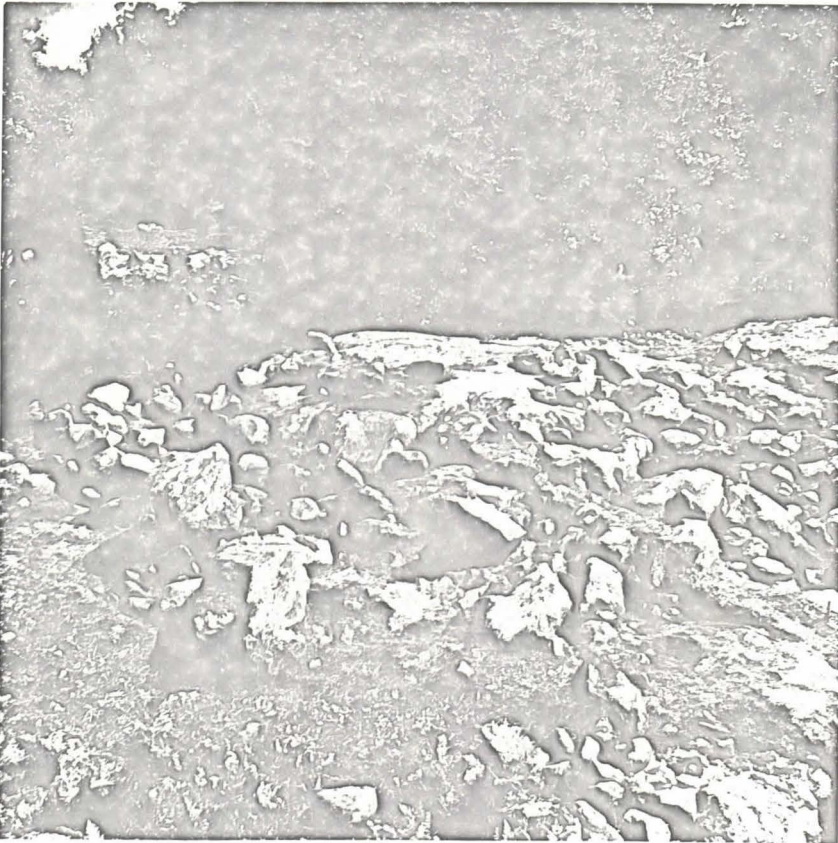
16. Raunio 1 luoteesta. Pohjoispuoliskosta, jota reunustava kehä näkyy kuvassa vasemmalla, poistettu pintakivet ja niiden alainen maa; näkyvissä seuraava kivikerros. Valok. Unto Salo 1970.



17. Raunio 1, sekundaarihautauksen hampaat (ja leukaluun jäännöksiä) viivoittimen vieressä. Kuvattu etelästä. Valok. Unto Salo 1970.



18. Raunio 1 luoteesta. Jäljellä pohjoispuoliskossa kehäkivet ja suuret pohjakivet. Valok. Unto Salo 1970.



19. Sama kuin edellä.

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1970-71.

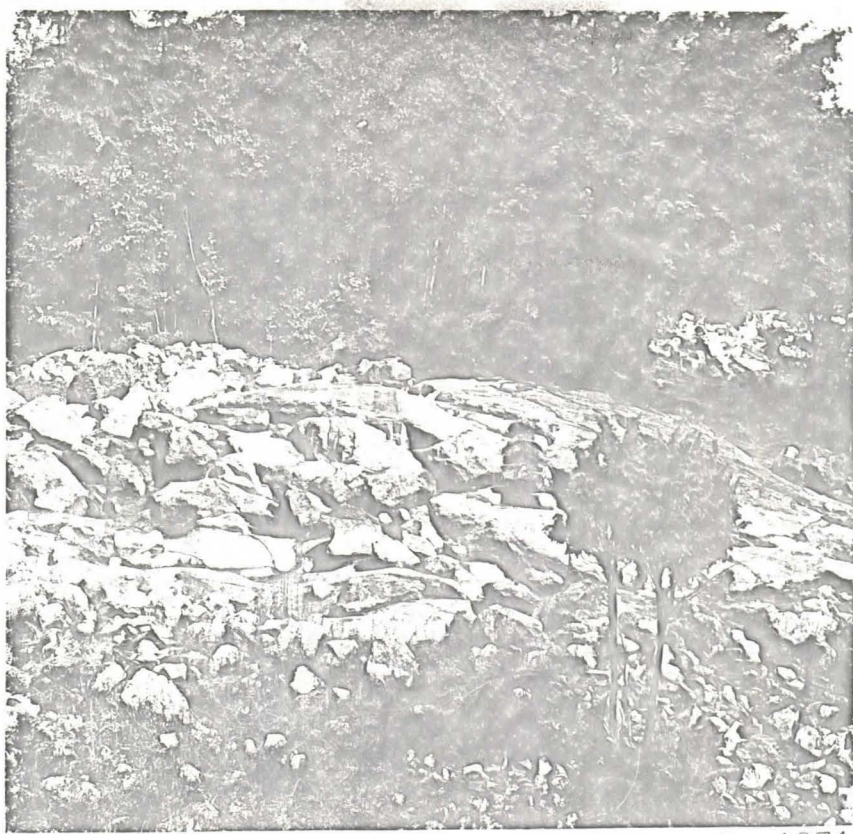
KOZEMÄKI

PRISTILA

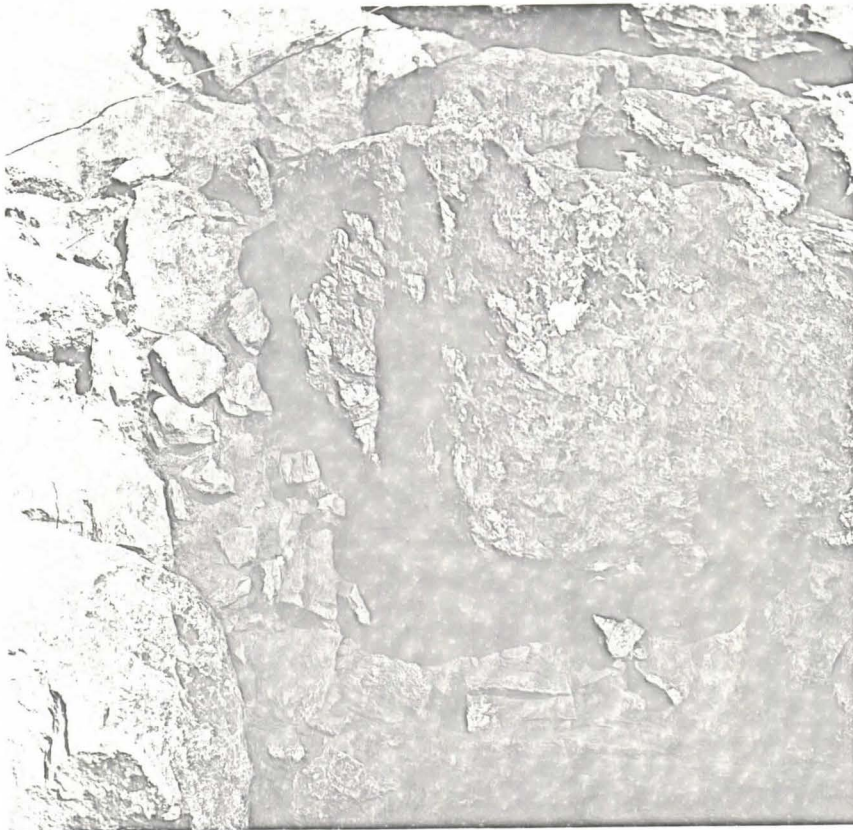
PERÄVAINOONMÄKI

RAUNIO 1.

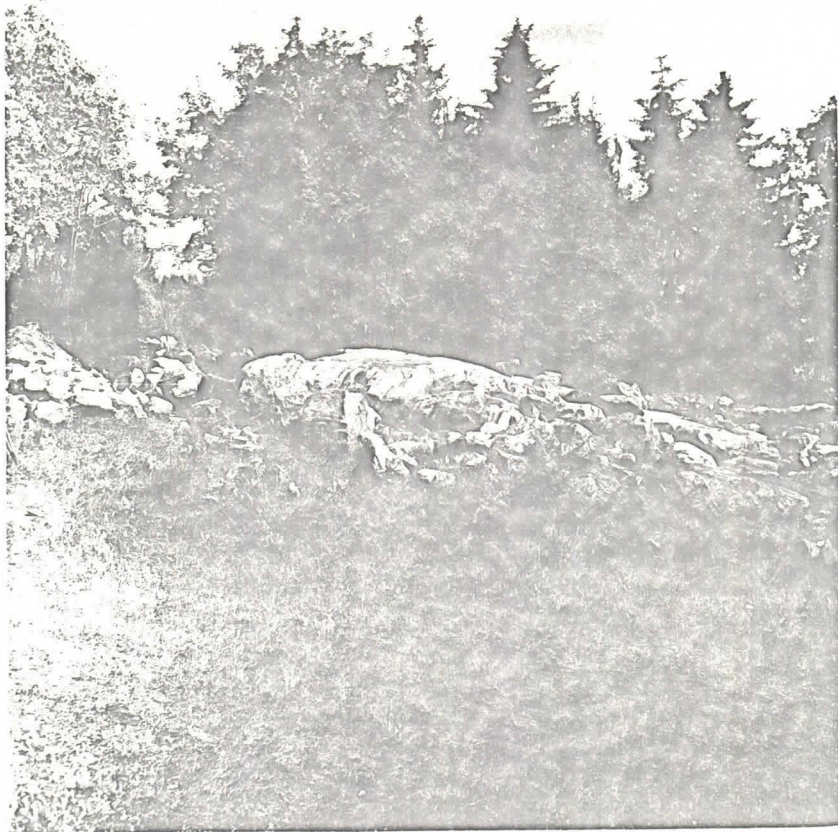
KOZEMÄKI



20. Raunio 1 pohjaan tutkittuna, lounaasta 1971.
Valok. Unto Salo 1971.



21. Raunio 1. Hauta 3:n vieressä oleva kiveys
lounaasta. Valok. Jukka Luoto 1971.



22. Raunio 1:n pohja luoteesta. Valok. Jukka Luoto.



23. Sama kuin edellä.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971

KOKEMÄKI

PAISTILA

PERAVAINONMAKI

RAUNIO 1.

KAANNA →



24. Raunio 1:n kivikehää, jota ei kaivauksissa liikuteltu. Valok. Jukka Luoto 1971.



25. Raunio 1:n kivikehää, koillissektorissa. Valok. Jukka Luoto 1971.



26. Raunio 1:n kivikehää koillissektorissa.
Valok. Jukka Luoto 1971.



27. Raunio 1:n pohjajärkäleitä, kaakosta
kuvattuna. Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: _____

KOICEMÄKI

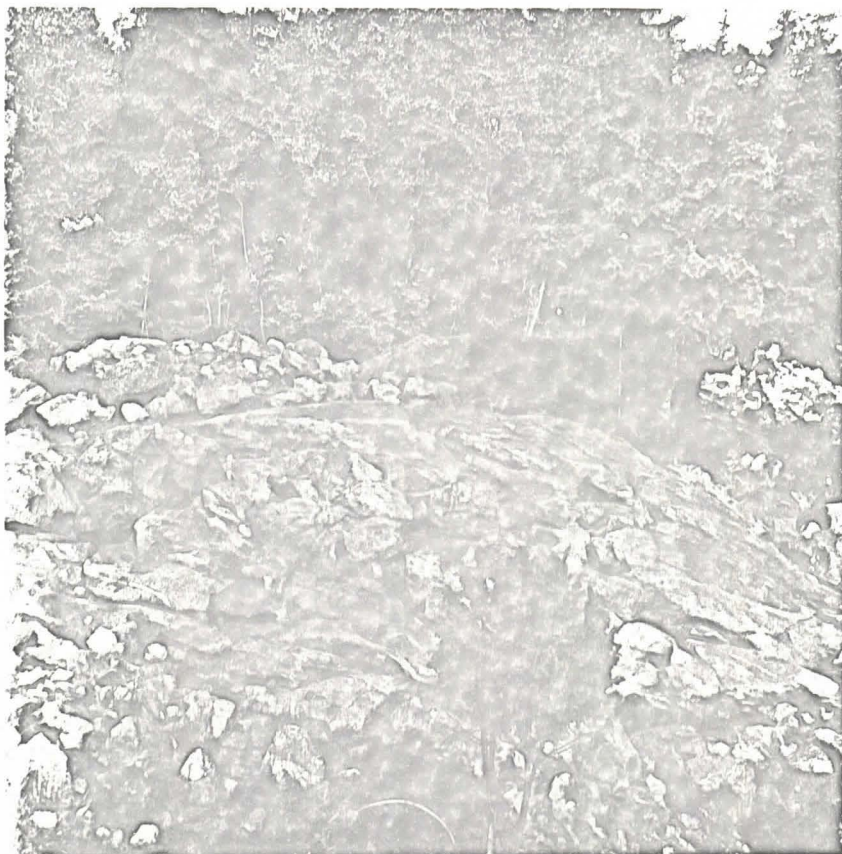
PAISTILA

PERAVALINNONMÄKI

RAUNIO 1.



28. Raunio 1 lännestä, pohjaan tutkittuna.
Valok. Jukka Luoto.



29. Sama lounaasta. Valok. Jukka Luoto.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO - 71

57 - 226

KOKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINONMAKI

RAUNIO 1.



30. Raunio 1. Lounaissektorissa (?) sijaitseva toinen ruumishautaus, jonka luita näkyy kivien koloissa, etelästä kuvattuna. Valok. Jukka Luoto 1971.



31. Raunio 4 luonnontilassa ennen tutkimusta. Pojat seisovat raunion reunoilla osoittaen sen laajuutta. Kuvattu lounaasta. Valok. Unto Salo 1970.



32. Sama kuin edellä kuvattuna etelästä.

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1970

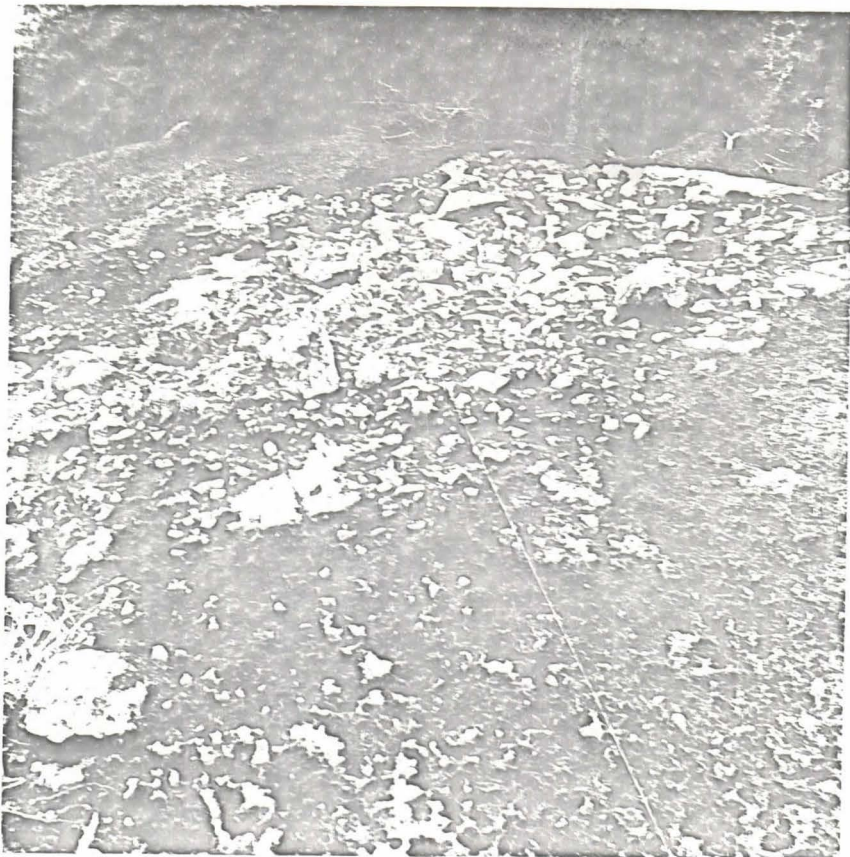
KOKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINGUMMA

RAUNIO 4

RAUNIO 4



33. Raunio 4 puhdistettuna, kuvattu lounaasta.
Valok. Unto Salo 1970.



34. Raunio 4 puhdistettuna, länsiluunaasta.
Valok. Unto Salo 1970.



35-36. Kaksoiskuva. Raunio 4 eteläpuolisko pohjaan purettuna; eteläpuoliskossa jäljellä vain muutamia kiviä. Valok. Unto Salo 1970.



37. Sama kuin edellä, kauempaa etelästä katsottuna.

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1970

COICENHÖI

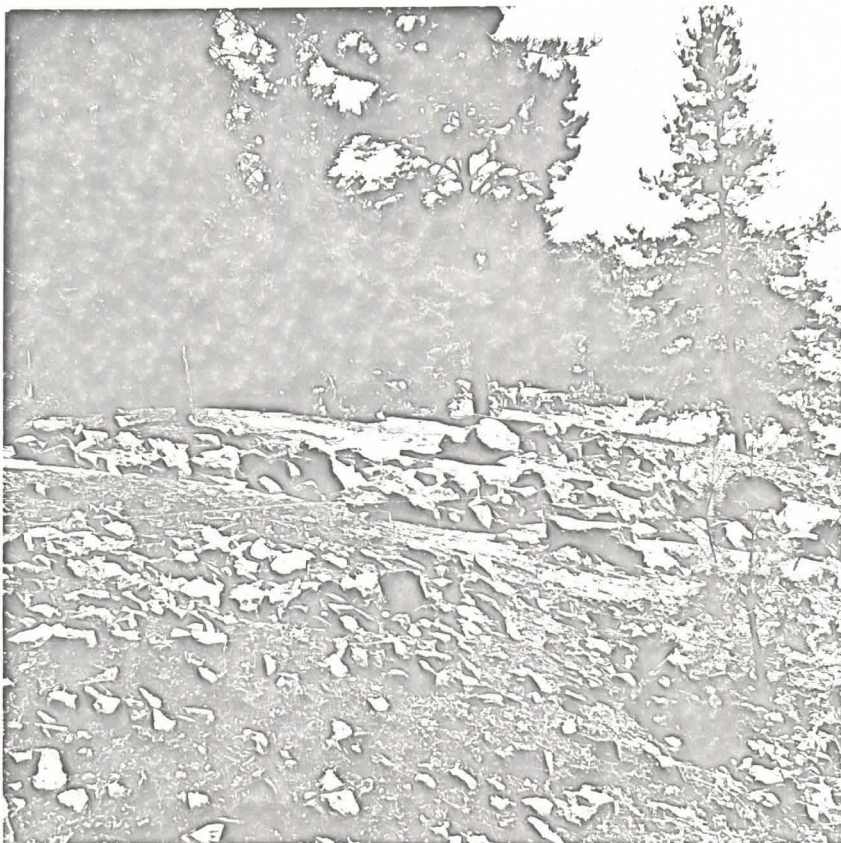
PAISTILA

PERÄVAIKONNAN

RAUNIO 4
KÄÄNTÖ



38. Raunio 4 lounaasta, eteläpuolisko tutkittu jäljellä vain pohjoispuolisko, josta pienet kivet on poistettu. Valok. Unto Salo 1970.



39. Raunio 4 samassa kaivausvaiheessa kuin edellä, pohjoisluoteesta kuvattuna. Valok. Unto Salo 1970,



40. Raunio 5 raivauksen jälkeen, itäkaakosta, raunio 6:n silmäkiven päältä kuvattuna. Valok. Unto Salo 1969.



41. Raunio 5 raivauksen jälkeen, idästä. Valok. Unto Salo 1969.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

KOKEMÄKI _____

FRISTILA _____

"PERÄVAINOONMAKI" _____

RAUNIO 5
KÄÄNNÄ _____



42. Raunio 5 puhdistettuna, itäkoillisesta.
Valok. Unto Salo 1969.



43. Raunio 5 samassa vaiheessa kuin edellä,
idästä. Valok. Unto Salo 1969.



44. Raunio 5 puhdistettuna, pohjoisluoteesta.
Valok. Unto Salo 1969.



45. Raunio 5 puhdistettuna, idästä.
Valok. Unto Salo 1969.

KÄÄNNÄ →

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969 _____

KOKEMÄKI _____

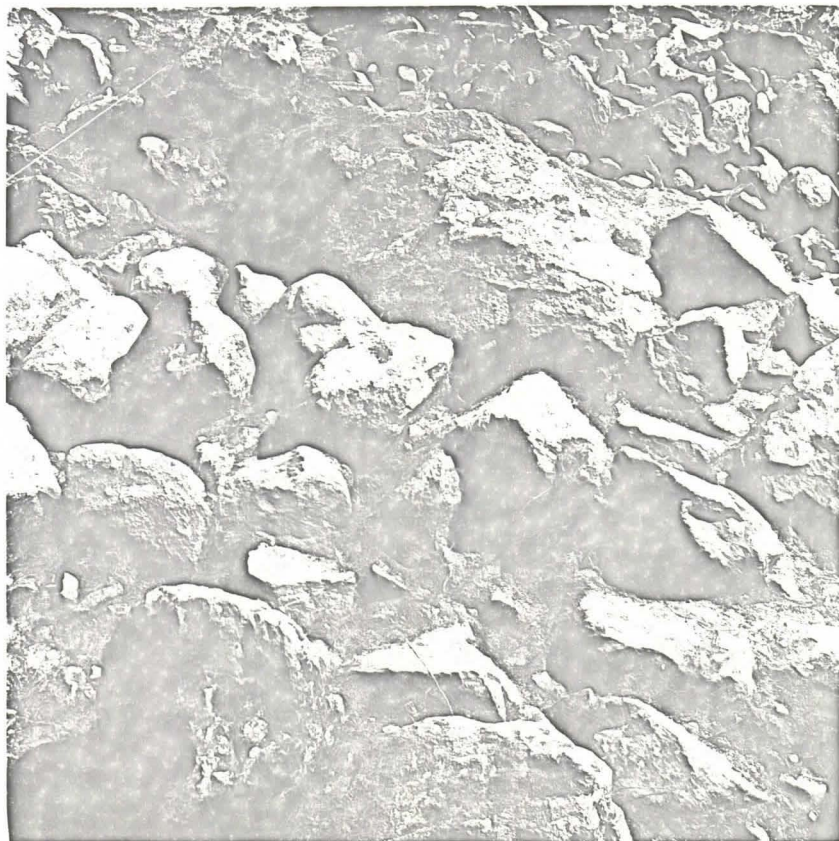
RAISTILA _____

PERÄVAIMOOLAHKI _____

RAUNIO 5 _____



46. Raunio 5 puhdistettuna, kaakosta.
Valok. Unto Salo 1969.

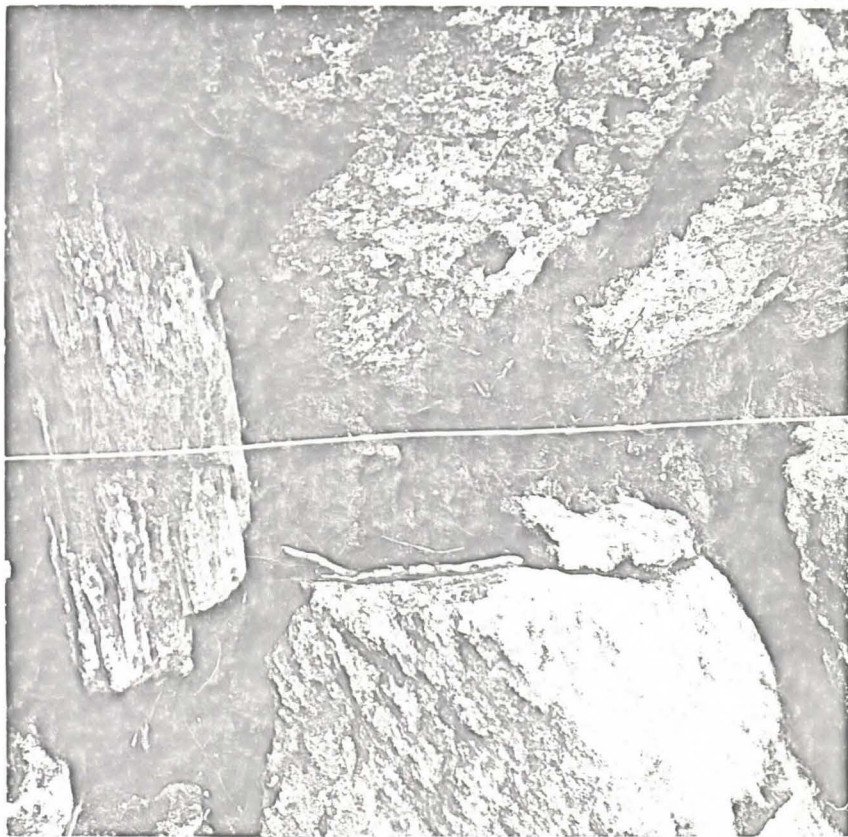


47. Raunio 5, sektorista E2 02 03 E3 paljas-
tunut kuppikivi. Valok. Unto Salo 1969.



48. Raunio 5, poltettuja luita linjalla 02-W2 (hautaus 1). Valok. Unto Salo 1969.

49. Raunio 5, poltettuja luita ja pronssisoljen kappaleita hautauksessa 1. Valok. Unto Salo 1969.



Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

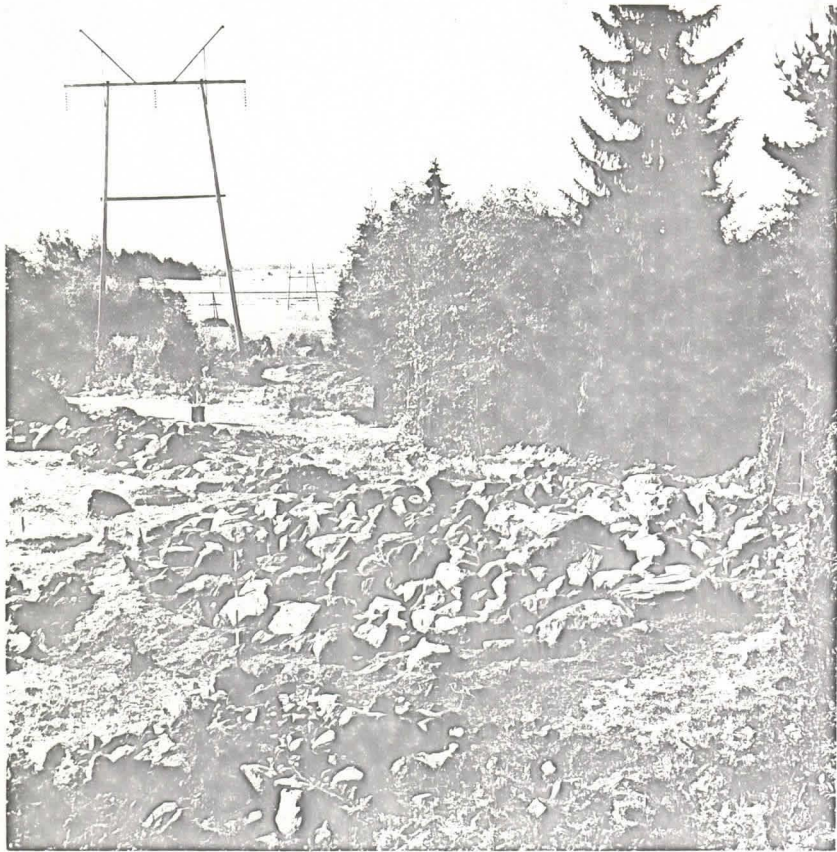
KÄÄNNÄ →

KOKEMÄKI

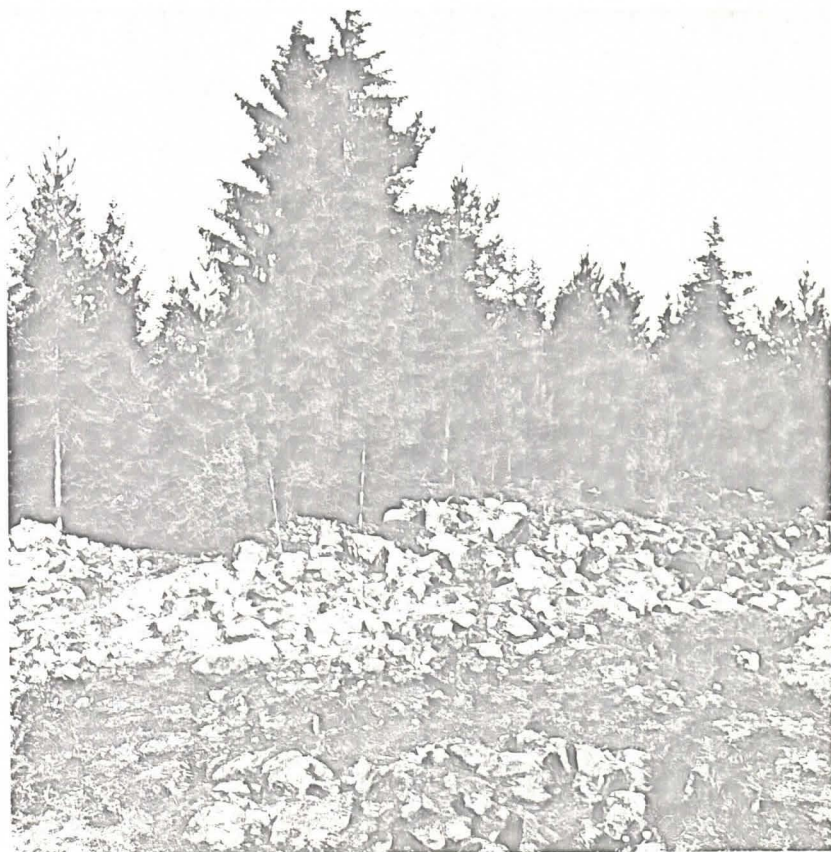
ARISTILA

PERÄVAIKUONMAKI

RAUNIO 5



50. Raunio 5, pohjakiveys puhdistettuna,
pohjoisluoteesta. Valok. Unto Salo 1969.



51. Raunio 5, pohjakiveys puhdistettuna,
lounaasta. Valok. Unto Salo 1969.



52. Raunio 5, pohjakiveys puhdistettuna,
pohjoiskaarteesta. Valok. Unto Salo, 1969.

1969/10/12

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969 _____ KORHONEN

_____ PAIKALA _____

_____ PERLVAINGO-MÄKI _____



53. Raunio 6 raivattuna, mutta suureksi osaksi turpeen peittämänä, eteläkaakosta. Valok. Unto Salo 1969.



54. Raunio 6, sama kaivausvaihe kuin edellä pohjoisesta. Valok. Unto Salo, 1969.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

_____ KOKKILA

_____ PAISTIA

_____ FERAVAINONMÄE

_____ RAUNIO 6



55. Raunio 6, sama vaihe kuin edellä, yläviistosta itäkoillisesta, rauniota hallitsee suuri silmäkisi. Valok. Unto Salo 1969.



56. Raunio 6, sama tilanne kuin edellisissä, pohjoiskoillisesta. Valok. Unto Salo 1969.



7. Raunio 6, puhdistettuna, etelästä. Taustalla näkyvät kuvaustikkaat.
Valok. Unto Salo 1969.



58. Raunio 6 kuten edellä, mutta kaivajat poissa paikalta.
Valok. Unto Salo 1969.

KAIVANNA →

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969 _____ ISOREMAKI

_____ FRISTLA

_____ PERÄVAINONLAINEN

_____ RAUNIO 6



59. Raunio 6 puhdistettuna, pohjoisesta kuvaustikkailta. Valok. Unto Salo 1969.



60. Raunio 6 puhdistettuna, koillisesta. Taustalla oikealla raunion 9 kiveä. Valok. Unto Salo 1969.



putkiluu

putkiluu

61. Raunio 6, sekundaarihaudan putkiluu kasvinroskien joukossa kivellä, kaareksi taipuneena. Hautaa ei ollut kaivettu raunion pohjaan. Valok. Unto Salo 1969.



62. Raunio 6, silmäkiven vierestä paljastunut kividiscus näkyvissä. Valok. Unto Salo 1969

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969 KOKEMÄKI

_____ FAISTILA

_____ PERÄVAIMOONEN

_____ RAUNIO 6.



5. Sekundaarihaudan putkiluu silmäkiven vieressä. Kiven viereen pannut liidunpalat osoittavat keltaisten lasihelmien löytöpaikkoja. Valok. Unto Salo 1969.

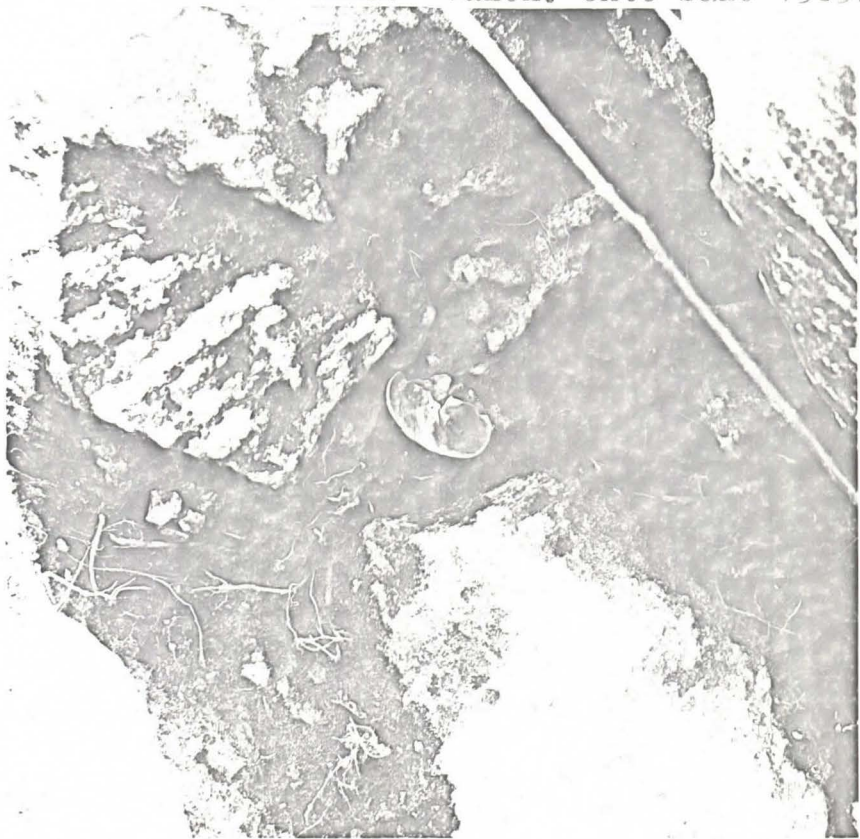


64. Raunio 6 pohjatasolle paljastettuna, etelästä. Kuvassa erottuvat selvästi pohjan suuret kivenjärkäleet. Valok. Unto Salo 1969.



5. Raunio 6 pohjatasolle paljastettuna, pohjoisesta, kuvaustikkailta. Taustalla sähköpylvään alle raunion 8 kiveä ja oikealla raunio 9. Valok. Unto Salo 1969.

66. Raunio 6, sekundaarihaudan kupurasolki ylösalaisin in situ, sen alla tasavarsisolki. Valok. Unto Salo 1969.



Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969. KOKEMÄKI
 _____ PAISTILA
 _____ PERÄAINOAKKILA
 _____ RAUNIO 6.



7. Raunio 6, sekundaarihaudan soljet in situ kivien välissä. Hauta sijaitsi raunioissa, ei sen pohjalla. Valok. Unto Salo 1969.

68. Raunio 6, jäljellä pohjimmaisiet järkäleet, kuvattu kuvaustikkailta pohjoisesta. Valok. Unto Salo 1969.





69. Raunio 6, pohjan tarkastus ja punnitus käynnissä. Valok. Unto Salo 1969.



70. Raunio 6 entistettynä kaivausten jälkeen, etelästä. Valok. Unto Salo 1969.

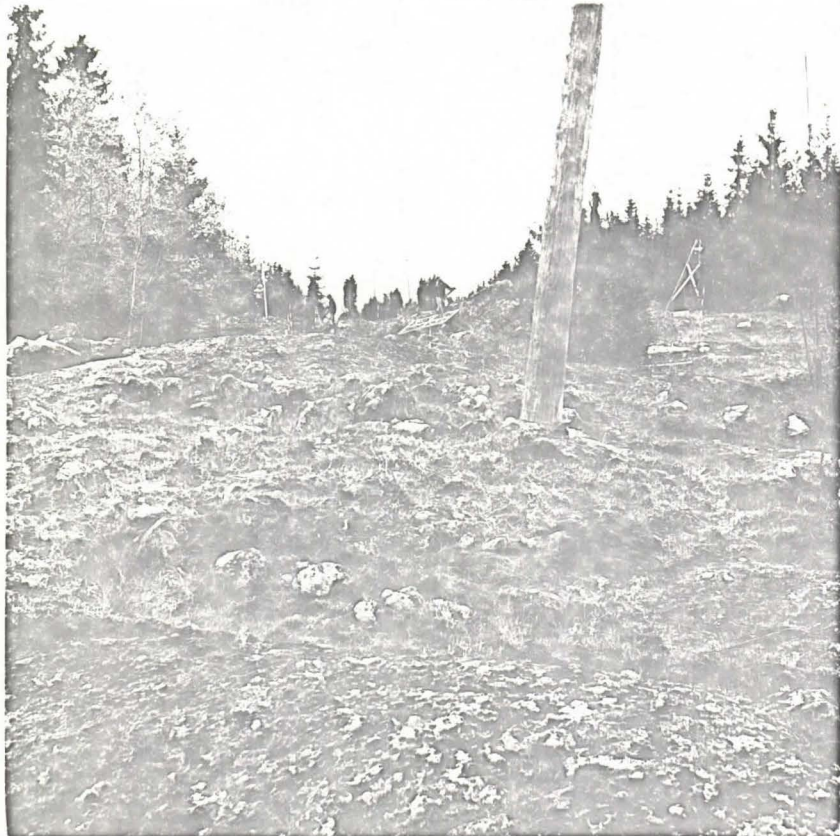
Satakunnan Museo: _____ Foto: _____

_____ KOKKEMÄKI _____

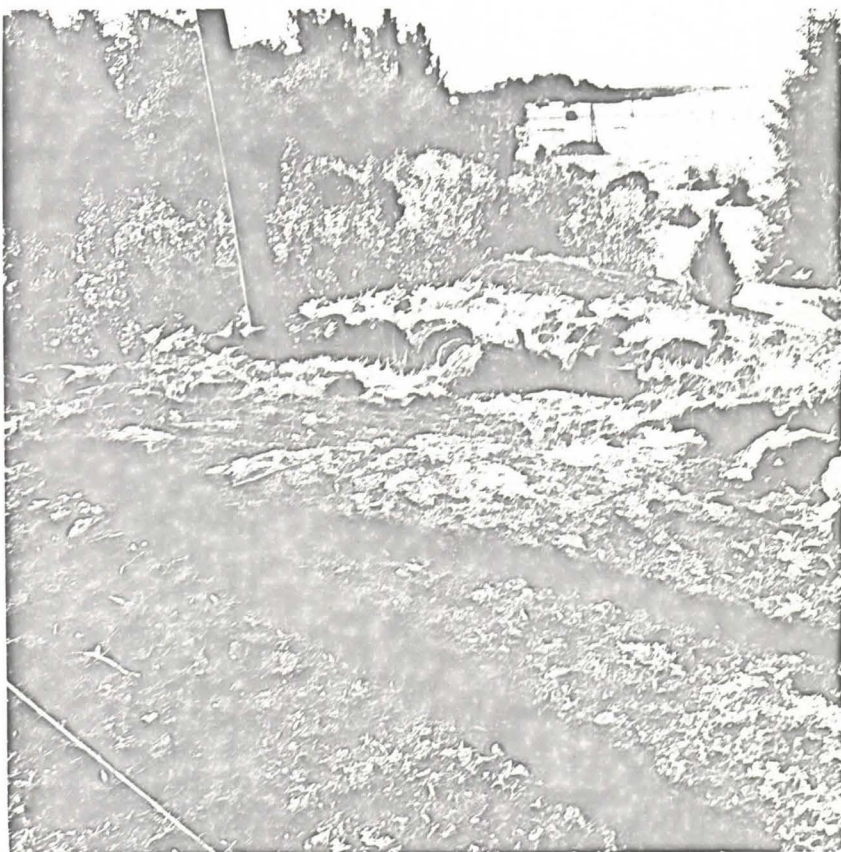
_____ PAISTILA _____

_____ PERÄVAINGONKALLA _____

_____ RAUNIO 6. _____



71. Raunio 8 raivauksen jälkeen; raunio-
nion kivet näkyvät paikoitellen niitä
peittävä turpeesta. Eteläkaakosta.
Valok. Unto Salo.



72. Raunio 8 raivattuna, pohjoisesta. Raunio
oli rakennettu loivasti viettävälle kal-
liolle; sen reunaan on myöhemmin raken-
nettu sähköpylväs. Valok. Unto Salo 1969.

KÄÄNNÄ »»»

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

KOIKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINTONMÄKI

RAUNIO 8.



3. Raunio 8:n turvettunutta kiveystä raivauksen jälkeen, etelästä. Valok. Unto Salo 1969.



74. Raunio 8 puhdistettuna, eteläkaakosta kuvaustikkailta. Taustalla entistetty raunio 6. Valok. Unto Salo 1969.



75. Raunio 8 puhdistettuna, eteläkaakosta.
Valok. Unto Salo 1969.



76. Raunio 8, ylin kivikerros poistettu,
eteläkaakosta kuvaustikkailta.
Valok. Unto Salo 1969.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

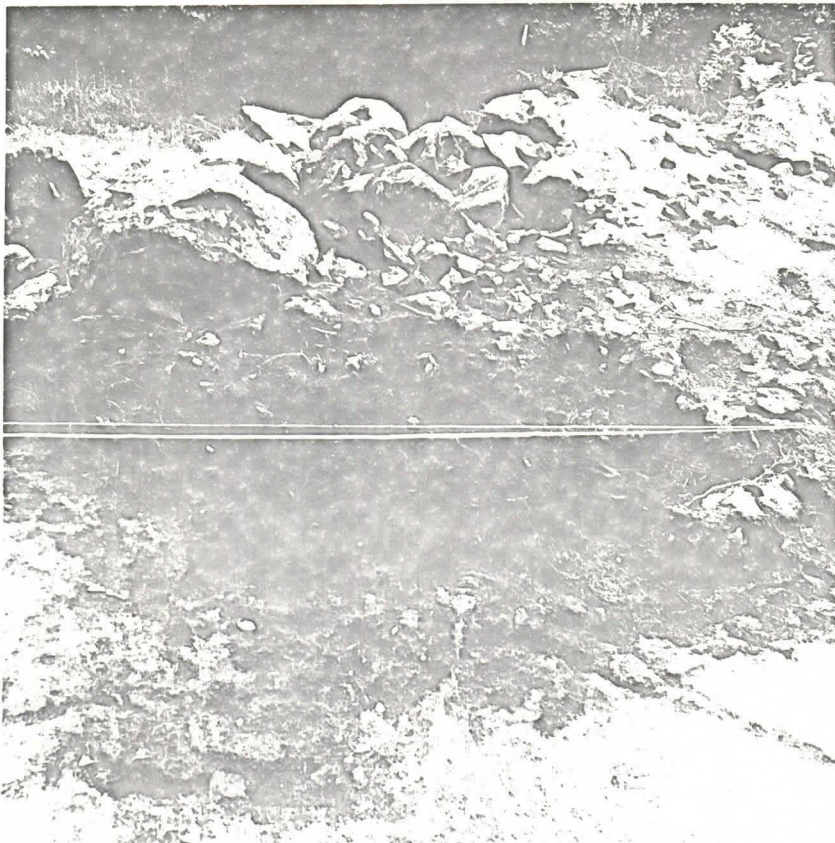
KARINKA →

KOJERINEN

FRISTILA

RECHLINGINEN

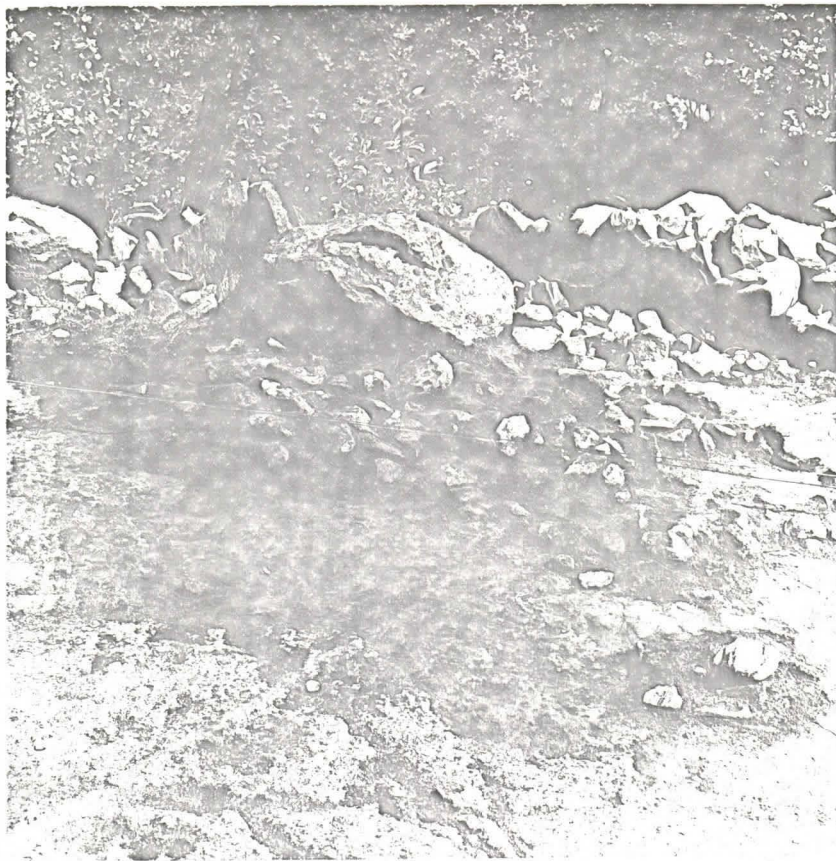
RAUNIO 8



77. Nokialue raunio 8:n pohjoisosassa: sekundaari (?) hauta, jossa oli antimena puukko. Luoteesta. Valok. Unto Salo 1969.



78. Raunio 8, nokinen sekundaari (?) hauta raunion pohjoisosassa. Valok. Unto Salo 1969.



79. Raunio 8 osa nokimaa-alueesta ja sen kiveyksestä, ts. sekundaari (?) haudasta pohjoisesta. Taustalla rauniosta purettuja kiviä. Valok. Unto Salo 1970.



80 - 81 Kaksoiskuva. Raunio 8 lounaasta, puhdistuksen jälkeen. Valok. Unto Salo 1970.

KARONNA →

KOIKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINKOUMAKI

RAUNIO 8

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1970



82. Raunio 8 raunionn liittyyvä kiveys B paljastettuna, lännestä. Valok. Unto Salo 1970.



83. Raunio 8:n pohjakiveystä paljastettuna, lounaasta. Taustalla ja etualalla rauniosta purettuja kiviä. Valok. Unto Salo 1970.



84. Raunio 8 kivien alaisessa maassa, sektorrissa EOS näkyy pystyssä kivikirves. Valok. Unto Salo 1970.



85. Raunio 8 pohjakiviin asti tutkittuna. Kiviin piirretty liituvilva osoittaa raunioon täyteen alkuperäistä korkeutta. Kivien alla hämöttää humuksenkainen kulttuurikerros, jonka alla on vaaleampi vihreänharmaa savi. Lännessä. Valok. Unto Salo 1970.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1970

RAUNIO 8
7
PEKKA VAINIOKANGAS
RAUNIO 8



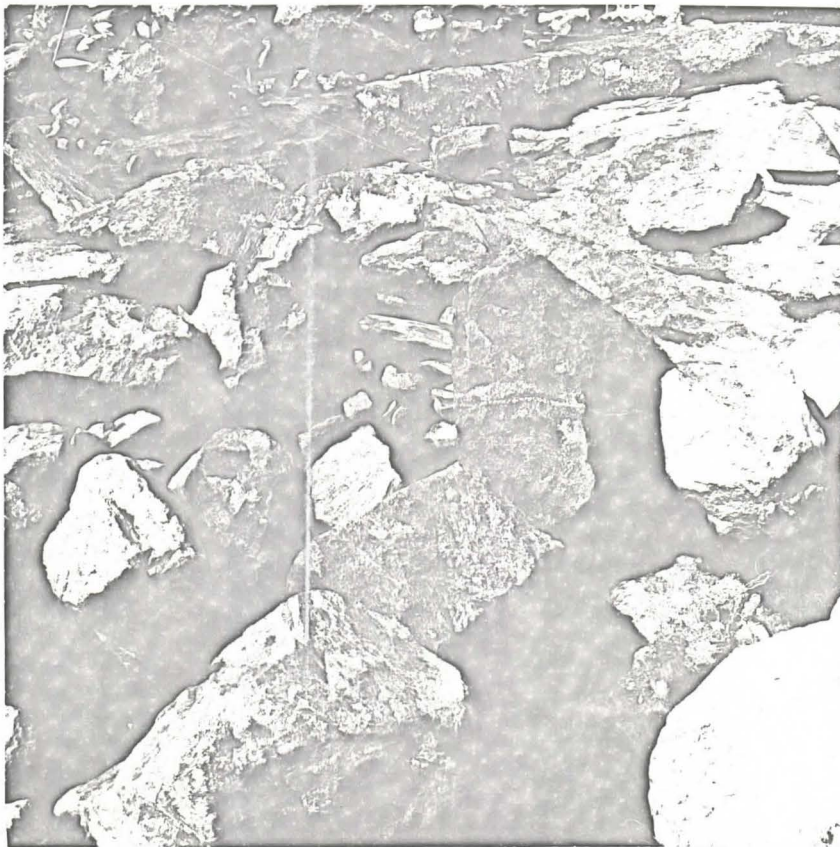
86. Raunio 8, sama kaivausvaihe kuin edellä. Apulaisvalvoja Jukka Luoto osoittaa kivien alaisen kulttuurikerroksen alarajaa. Valok. Unto Salo 1970.



87. Raunio 8 rauniosta paljastunut, suureksi osaksi tyhjennetty arkku, länsilounaasta. Valok. Unto Salo 1970.



88. Raunio 8 arkku luoteesta, pohja hiukan
ryvemäälle tutkittuna. Valok. Unto Salo 1970.



89. Raunio 8 arkku kaakosta kuvattuna.
Valok. Unto Salo 1970.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1970

_____ KOKEMÄKI

_____ PÄIVÄLÄ

_____ PEERAINOUMARI

_____ RAUNIO 8



90. Rauniot 8 ja 9 pensaiden raivauksen jälkeen, pohjoisesta, raunio 6:n silmäkiveltä kuvattuna. Vasemmalla näkyy raunio 8:n kiviä sekä raunioista otettuja, sähkölinjan maadoituslängän peitoksä kasattuja kiviä, oikealla näkyy turpeen peittämä raunio 9:n kiveys. Valok. Unto Salo 1969.



91. Raunio 9 raivattuna, itäkaakosta. Pihlajan takana sijaitsee raunio 1. Valok. Unto Salo 1969.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

_____ =

 _____ =
 _____ =



92. Raunio 9 pintaturpeesta puhdistettuna, koillisesta. Vasemmalla näkyy sileää kalliota, jonka loivaan, osaksi jyrkähköönkin rinteeseen raunio oli ladottu. Valok. Jukka Luoto 1969.



93. Raunio 9 pintaturpeesta puhdistettuna, kuvattu koillisesta kuvaustikkailta. Valok. Jukka Luoto 1969.



94. Raunio 9 puhdistettuna, etualalla rikottua lounaisreunaa; Korkeajännitelinja maadoitusjohdon päälle oli rauniosta vie- ritetty kiviä, ja johto kulki raunion reunaosan kautta, joka siten oli mullistettu. Valok. Unto Salo 1969.



95. Raunio 9, miekka in situ. Valok. Unto Salo 1969.

KAANNA →

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969.

KOKEMÄKI _____

PAISTILA _____

PERÄVAINOONMAKI _____

RAUNIO 9. _____



96. Raunio 9 pintakiveyksen poistamisen jälkeen, koillisesta. Etualalla näkyy suuria kehäkiviä, Valok. Unto Salo 1969.



97. Raunio 9, veitsi in situ. Valok. Unto Salo 1969.



98. Raunio 9, poltettujen luiden pesäke maan seassa kiven päällä, leikkaajan O-S alla. Valok. Unto Salo 1969.



99. Raunio 9, edellisessä kuvassa näkyvän luupesäkkeen pohja. Pesäkkeessä oli pronssikierukan osa. Valok. Unto Salo 1969.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1969

RAUNIO 9 →

KOIKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINGOKMÄKI

RAUNIO 9.



100. Raunio 9, paljastunut pronssiirengas ja T:n muotoinen vyönhela.



101. Raunio 9, pohjakiveys maasta puhdistettuna, etualalla kaakkoissektorin kehäkiviä. Pohjakivet olivat varsin kookkaita, kuten kuvasta näkyy. Valok. Unto Salo 1969.



102. Raunio 9, merovinkiajan kilvenniittejä, kilven käsiraudan katkelma, solki paljastuneina.



103. Raunio 9, raunionalaista tummaa kulttuu-["]KAANNA["] rikerrosta, ja sen kiveystä (liesi?).
Valok. Unto Salo 1969.

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1969-70

["]KOKEMÄKI _____

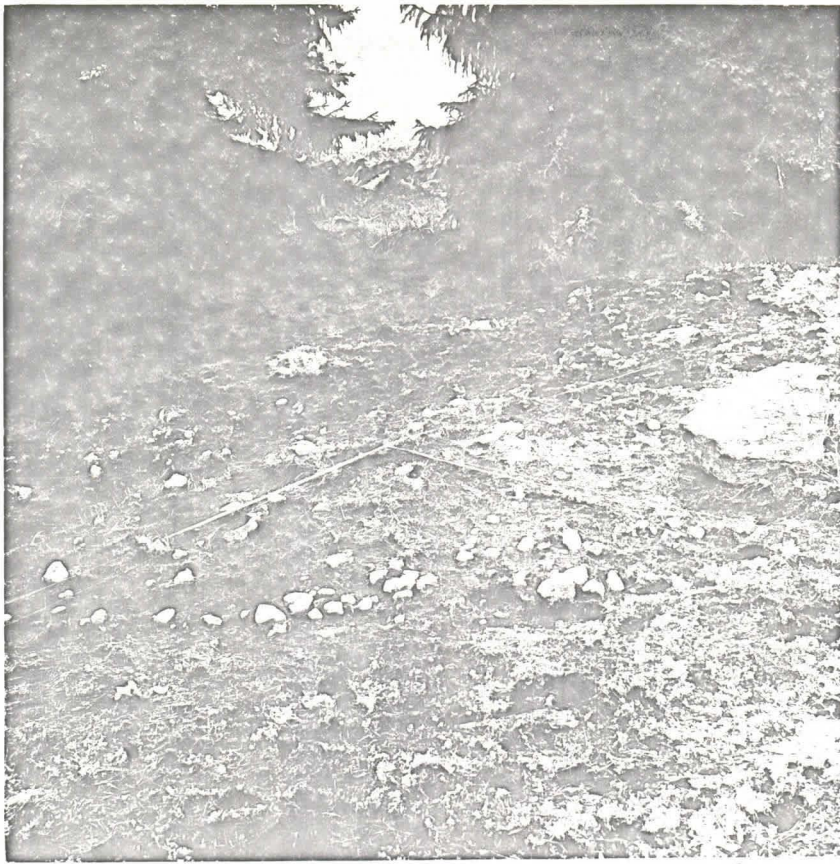
PAISTILA _____

["]PERÄVAIMOONHAICI _____

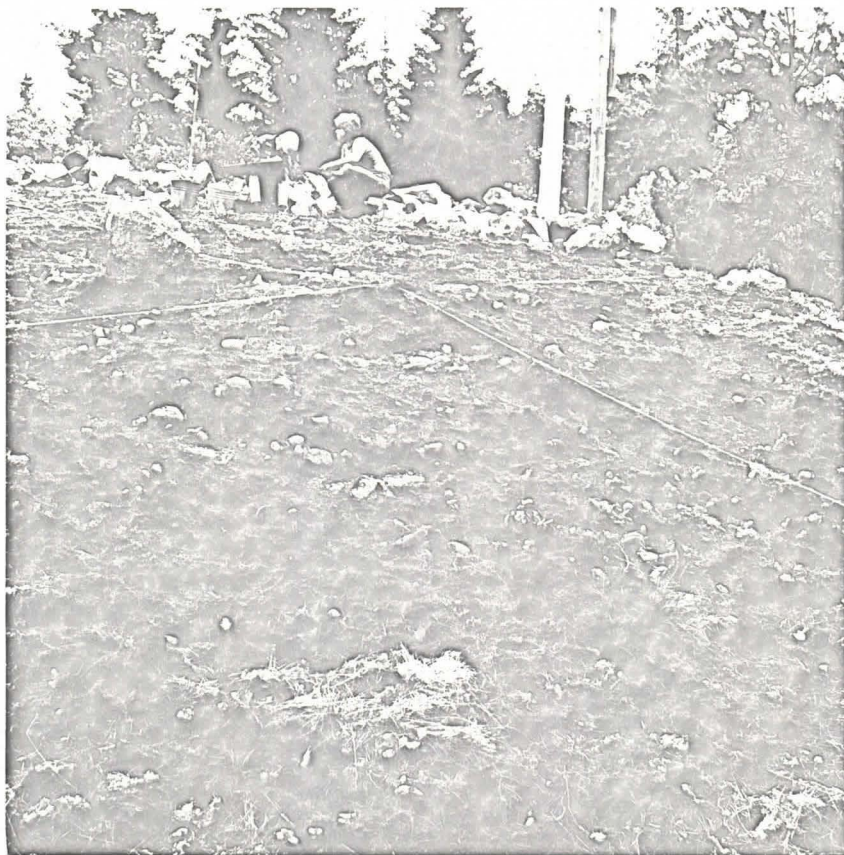
RAUNIO 9. _____



104. Raunio 9:n viereinen hajallinen mukulakiveys 11 ja tummaa kulttuurikerrosta. Raunio 9 näkyy kuvassa osittain, entistettynä. Valok. Unto Salo 1970.



105. Muinaisjäänös 13 kaakosta: matala maakumpare rinteessä, sammalen ja turpeen poistamisen jälkeen. Valok. Unto Salo 1970.



106. Muinaisjäänös 13 luoteesta, samassa tutkimusvaiheessa kuin edellä. Valok. Unto Salo 1970.

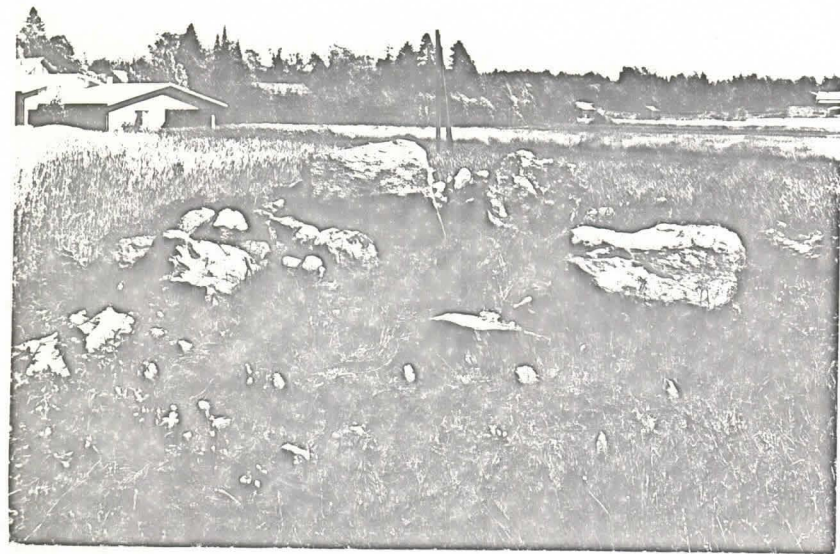
Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1970

KOKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINKAUMAKI

MUINAISJÄÄNNÖS 13



107. Raunio 14 pensaiden raivauksen jälkeen. Rauniota peittävät suuret pellostä työnnetyt järkäleet. Kuvattu lounaasta. Valok. Unto Salo 1971.



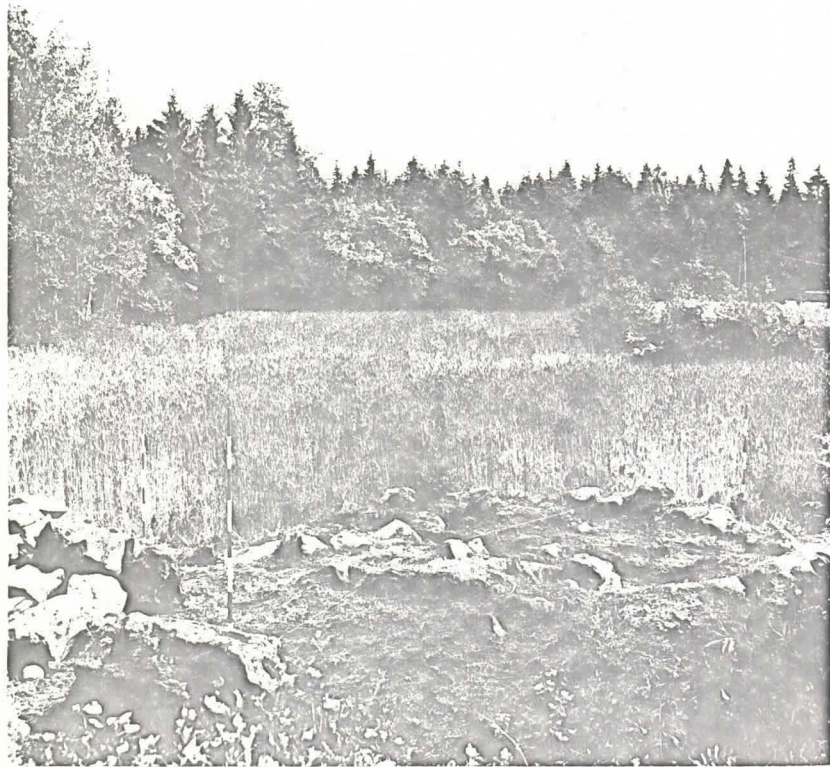
108. Raunio 14 samassa kaivausvaiheessa kuin edellä. Kuvattu etelästä. Valok. Unto Salo 1972.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1971 _____ KOCHINEN

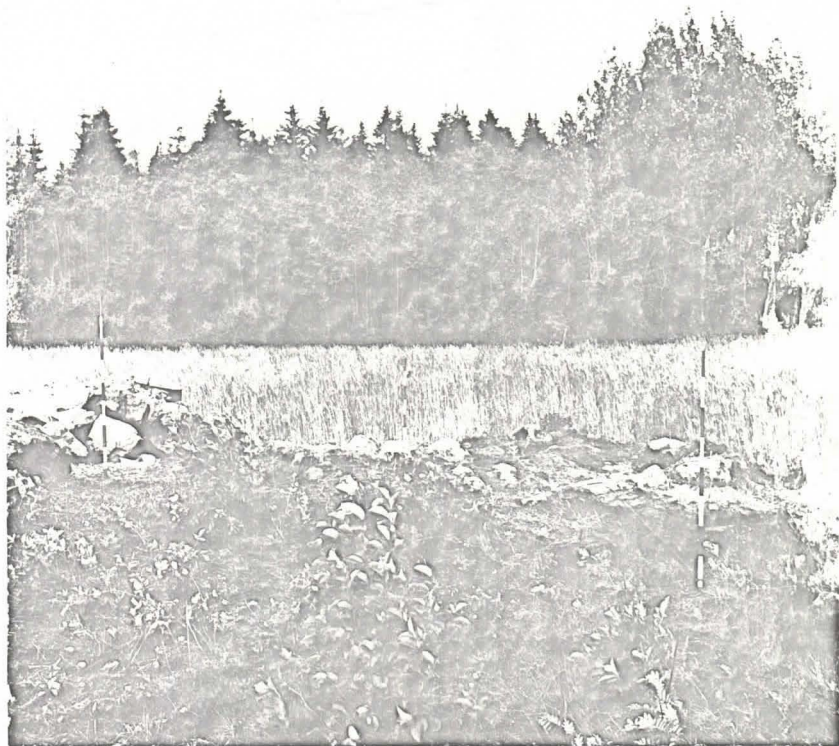
_____ FRISTEN

_____ PERÄVAARANVAIKKO

_____ RAUNIO 14



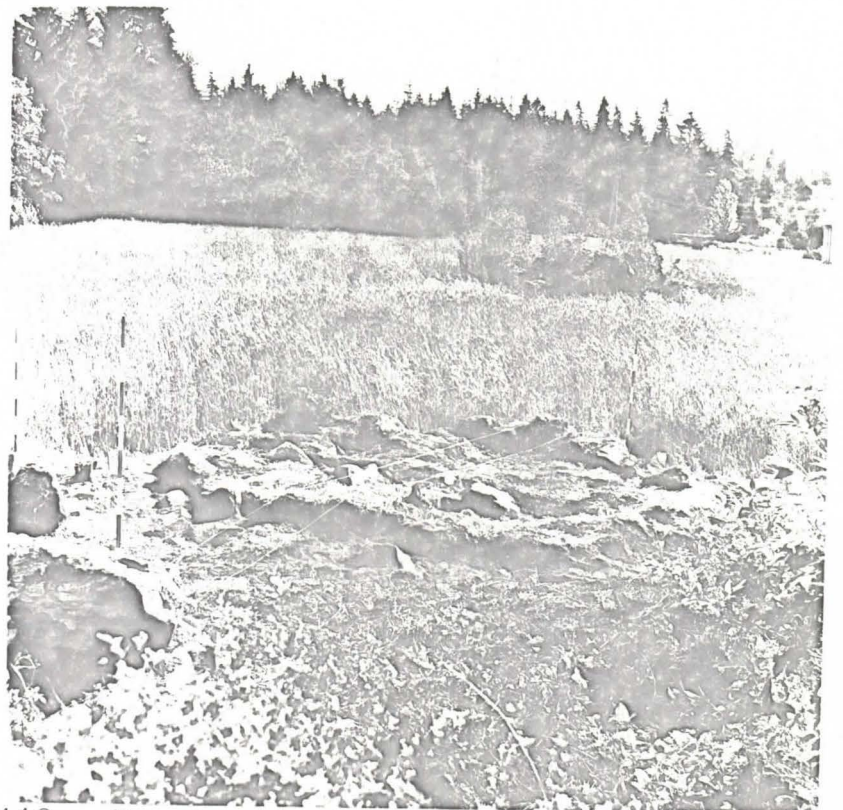
109. Raunio 14 etelästä katsottuna, pelto-
kivien poistamisen jälkeen. Pinta osaksi
kuorittu. Valok. Unto Salo 1971.



110. Raunio 14 samassa kaivausvaiheessa kuin
edellä, etelästä kuvattuna. Valok. Unto Salo 1971.



111. Raunio 14 etelästä pinta kuorittu raunio ympäriältä. Valok. Jukka Luoto 1971.



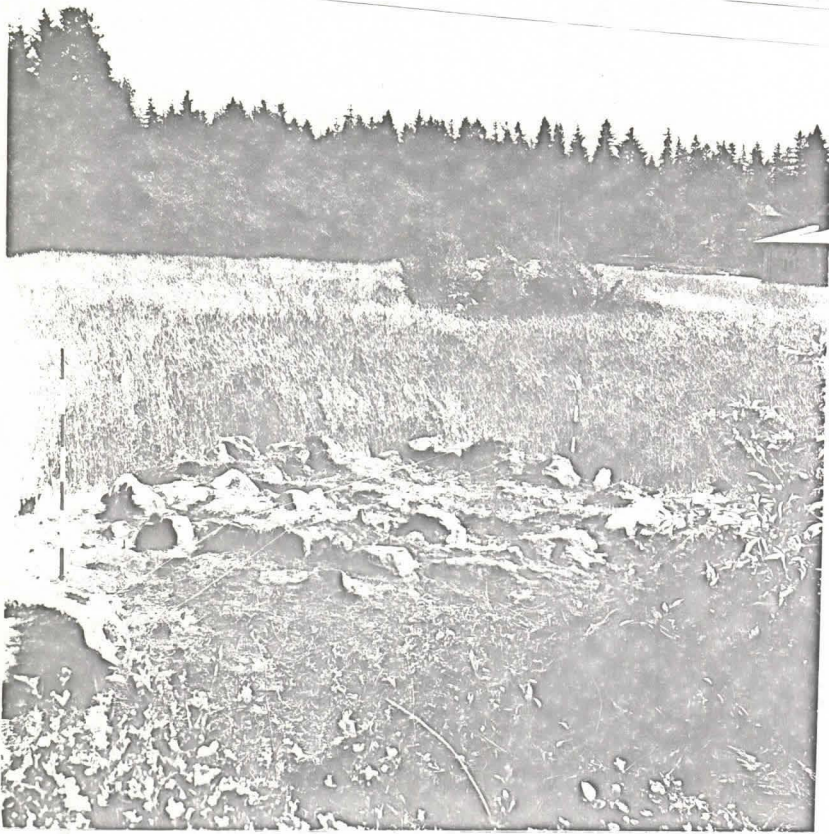
112. Raunio 14 etelälounaasta samassa kausvaiheessa kuin edellä. Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 KOESMAKI

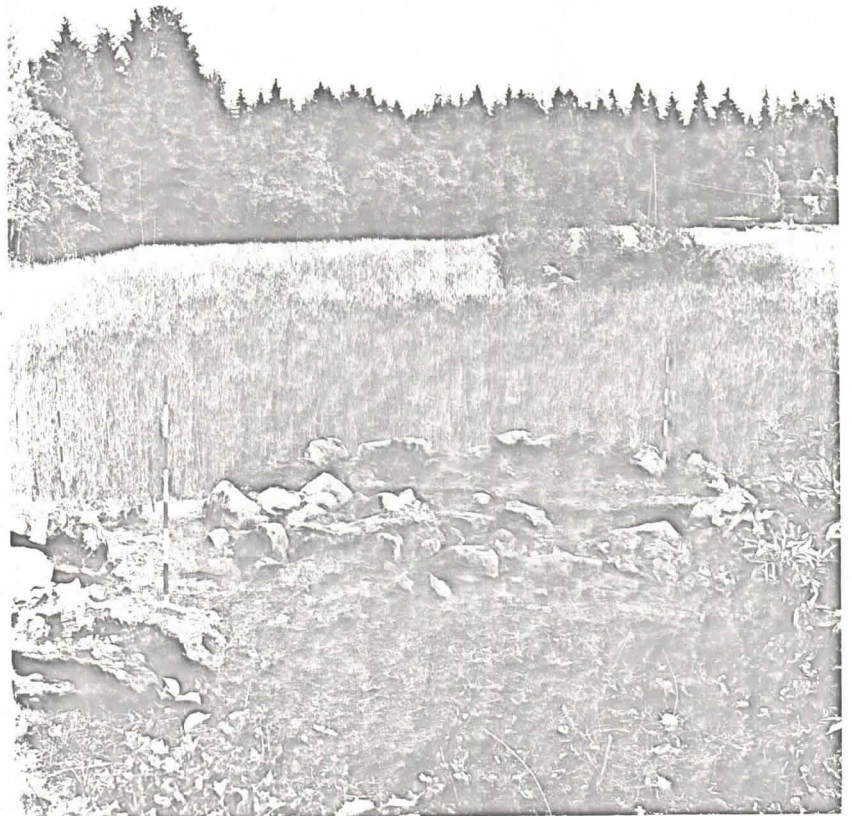
53-113 RAUNIO

PERÄVAHINKO

RAUNIO 14



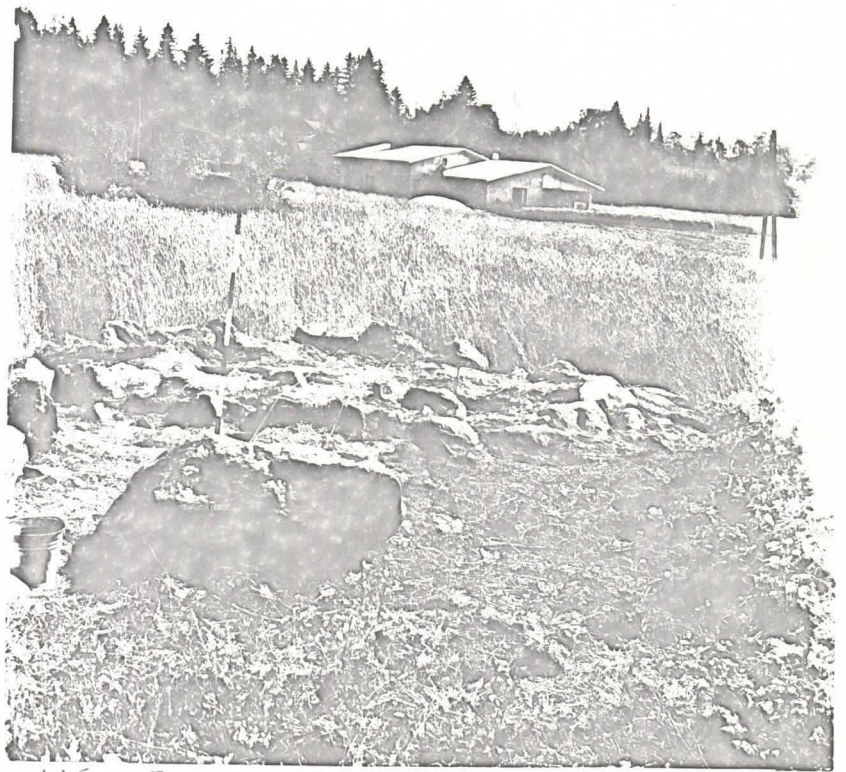
113. Raunio 14 suunnilleen samassa kaivausvaiheessa kuin edellä, etelälounaasta.



114. Raunio 14, länsilounaasta. Pinta kuorittu pohjoispuoliskosta. Valok. Unto Salo 1971.



115. Raunio 14 etelälounaasta, samassa
 kaivausvaiheessa kuin edellä.
 Valok. Unto Salo 1971.



116. Raunio 14 länsilounaasta samassa
 kaivausvaiheessa kuin edellä.

Satakunnan Museo: _____ Foto: UNTO SALO 1971. _____



117. Raunio 14 länsilounaasta; turve poistettu rauniosta. Valok. Unto Salo 1971.



118. Raunio 14, sama kaivausvaihe kuin edellä. Valok. Unto Salo 1971.

Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1971.

"KAANNA" →

"KOKEMÄKI

PAIETILA

"PEKAVAINCOLMÄKI

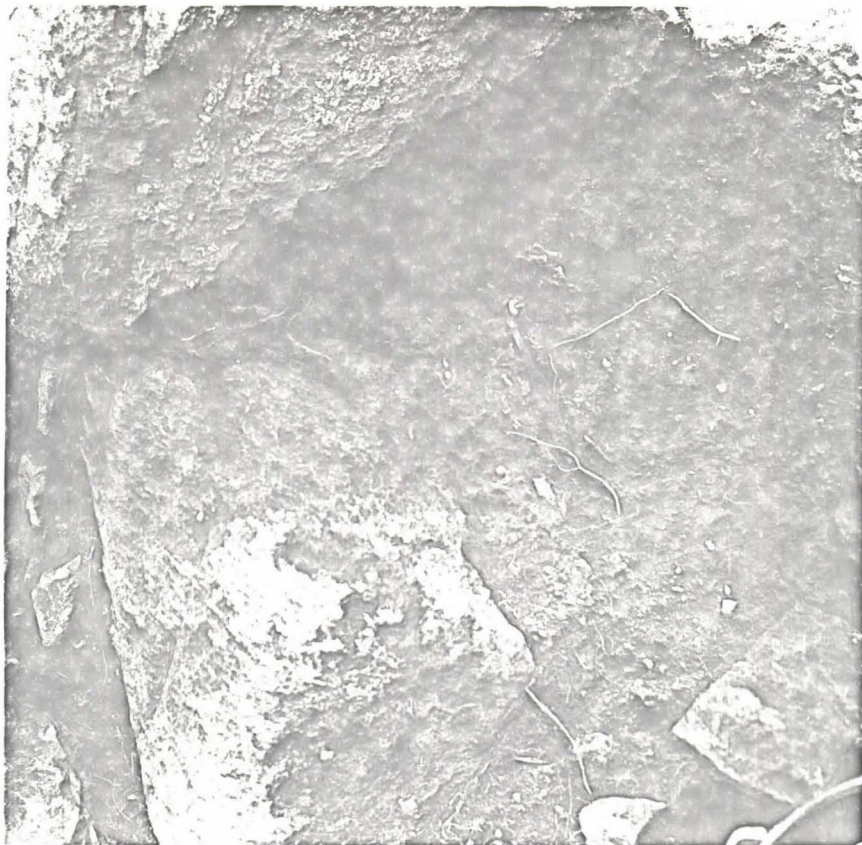
RAUNIO 14.



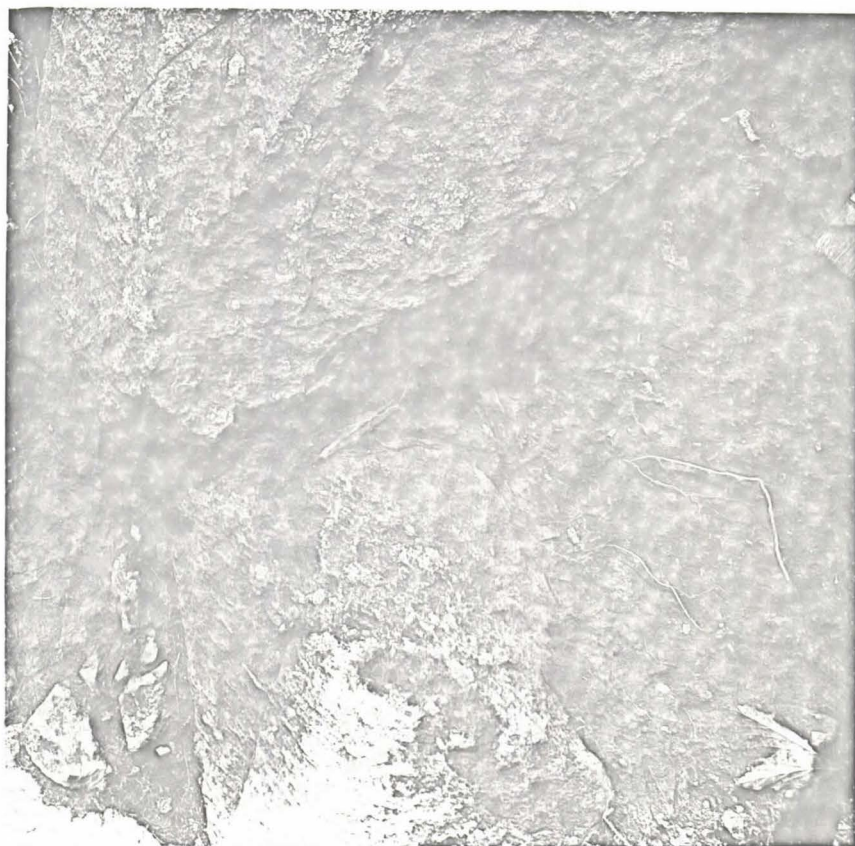
119. Raunio 14, sama kaivausvaihe kuin edellä, lännestä kuvaustikkailta. Valok. Unto Salo 1971.



120. Sama kuin edellä.



121. Raunio 14, löytö 11 (=)
etelästä. Valok. Jukka Luoto 1971.



122. Raunio 14, löytö 12 (=)
etelästä. Valok. Jukka Luoto 1971.

""
KAUNNA
→

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUUKKA LUOTO - 71

""
KOKEMÄKI _____

PAISTILA _____

""
PERÄVAIMOUMAJA _____

RAUNIO 14. _____



123. Raunio 14, pohjakiveys länneestä.
Profiilikaistat osoittavat raunion
alkuperäistä korkeutta.
Valok. Jukka Iuoto 1971.



124. Sama kuin edellä.

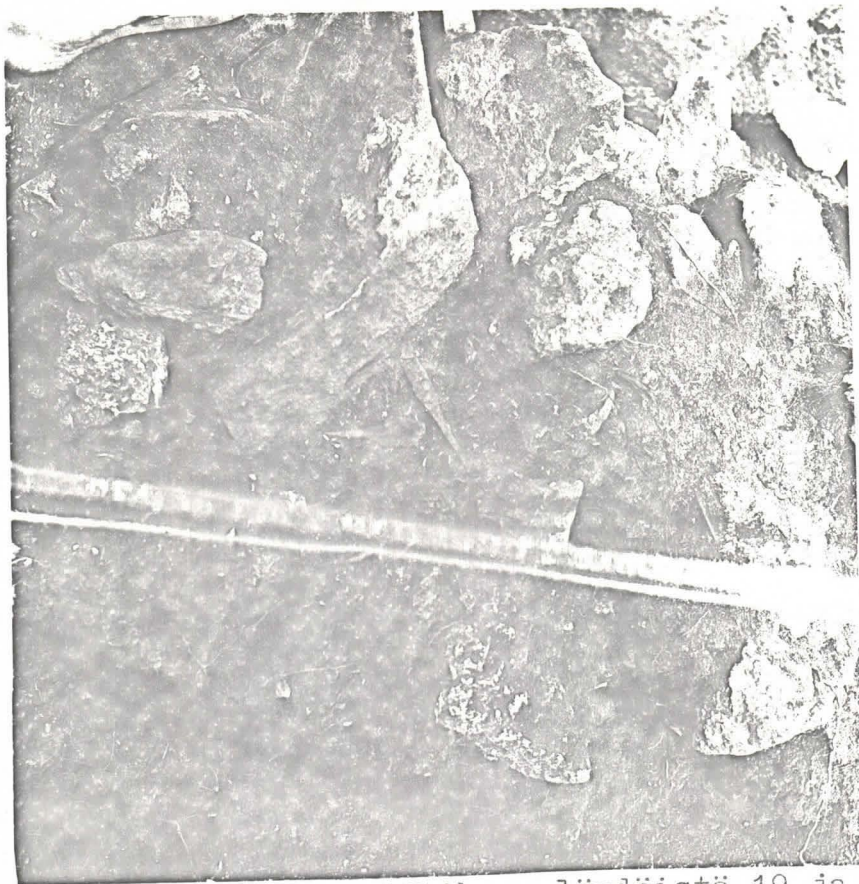


125. Raunio 14, pohjakiveys poistettu-
na, suurimpia kiviä lukuun ottamatta,
lännestä. Valok. Jukka Luoto 1971.

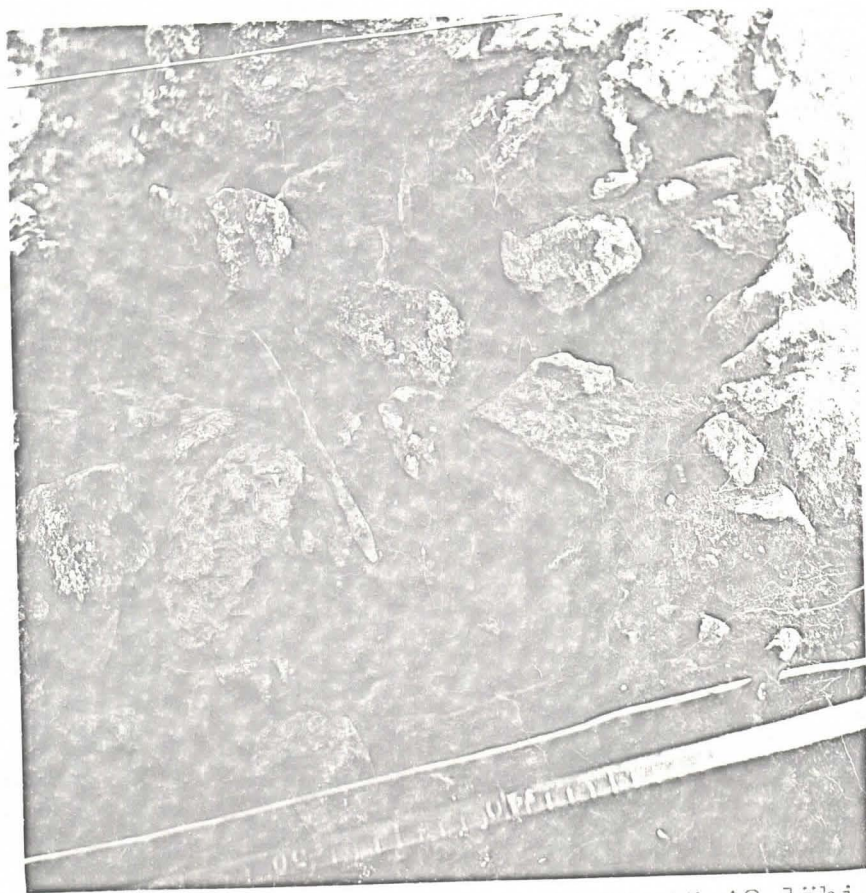


126. Raunio 14, sama kaivausvaihe kuin
edellä, lännestä kuvaustikkailta.
Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 IKKEMÄKI
 _____ FRISTILA
 _____ PERÄVAINOJUNMÄKI
 _____ RAUNIO 14.

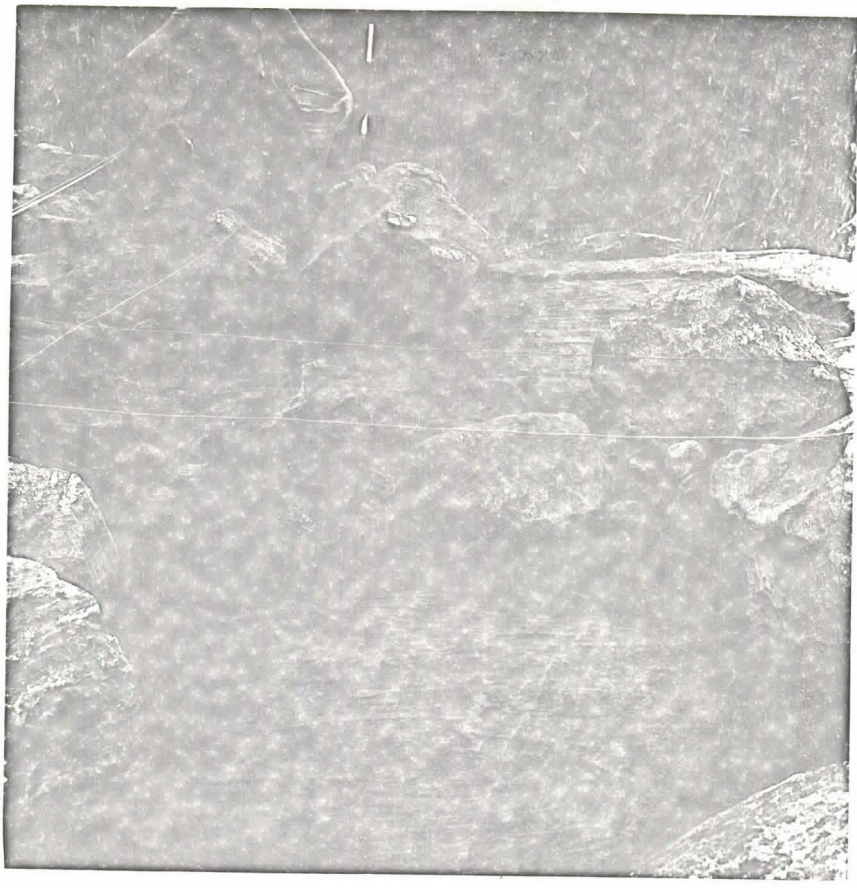


127. Raunio 14, lähikuva löydöistä 19 ja 20 (puukko ja), lounaasta. Valok. Jukka Luoto 1971.



128. Raunio 14, keihäänkärki löytö 18 lähikuvassa, lounaasta. Valok. Jukka Luoto 1971.

129. Raunio 14, itäinen ja eteläinen, profiilikaista lännestä, raunio alta näkyy puhdas kallio, jolle raunio oli rakennettu. Valok. Jukka Luoto 1971.



130. Raunio 14, sama kuin edellä, mutta kauempaa kuvattuna, niin että paikoilleen jätetyt kehäkiivet näkyvät etualalla. Valok. Jukka Luoto 1971.



↑ = = =
↑ RAUNIO 14 ↓

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 _____
 _____ RAUNIO 14
 _____ RAUNIO 14
 _____ RAUNIO 14



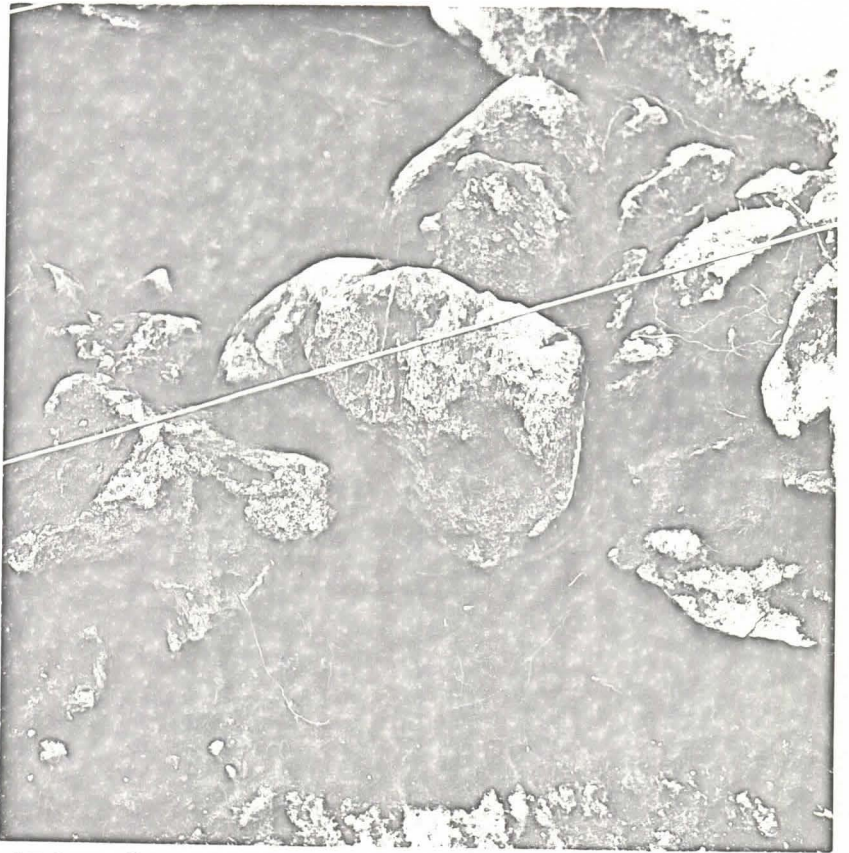
131. Raunio 14, löydöt 30 ja 31. Valok. Jukka Luoto 1971.



132. Raunio 14, kalliopohjaan asti tutkituna. Ulko- ja sisäkehän kivet jätetty paikoilleen, samoin keskustan suurimmat kivet. Lännestä. Valok. Jukka Luoto 1971.



133. Raunio 14, josta kaularengas löytö paljastumassa. Valok. Jukka Luoto 1971.

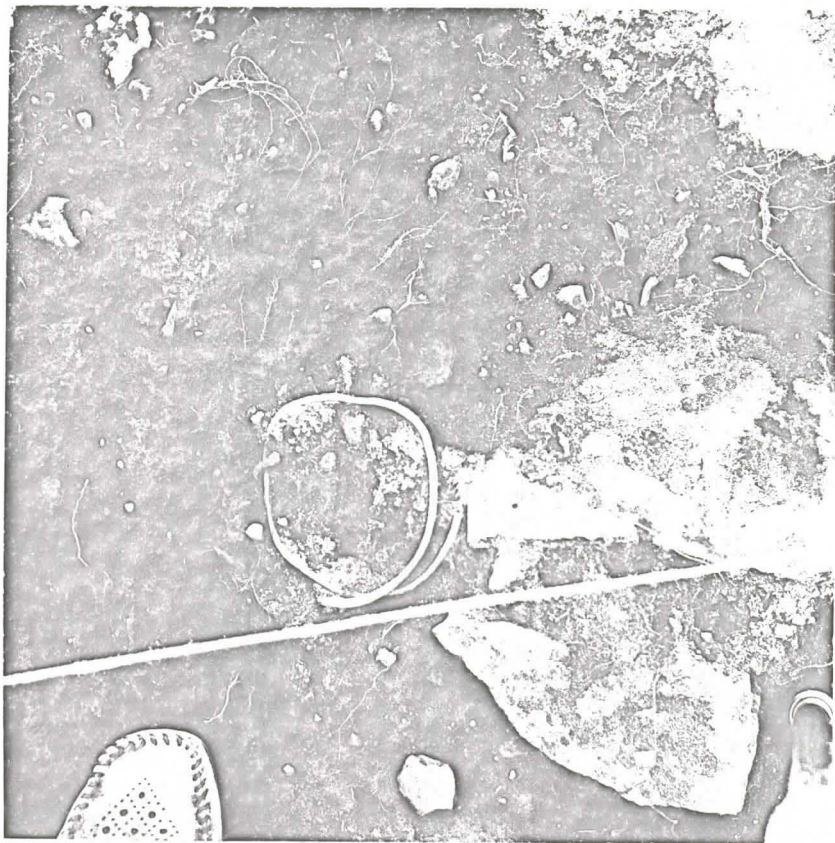


134. Raunio 14. Kaularengas löytö paljastettuna. Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 KOKEMÄKI
 _____ PAIKKILA
 _____ PERÄVAHONKARI
 _____ RAUNIO 14.



134:a. Raunio 14. Sama kuin edellä. Valok.
Jukka Luoto 1971.



134:b. Raunio 14. Sama kuin edellä. Valok.
Jukka Luoto 1971.



135. Raunio 14 pohjaan kaivettuna, lännestä. Suuret kivet ja kehä jätetty paikoilleen. Valok. Jukka Luoto 1971.



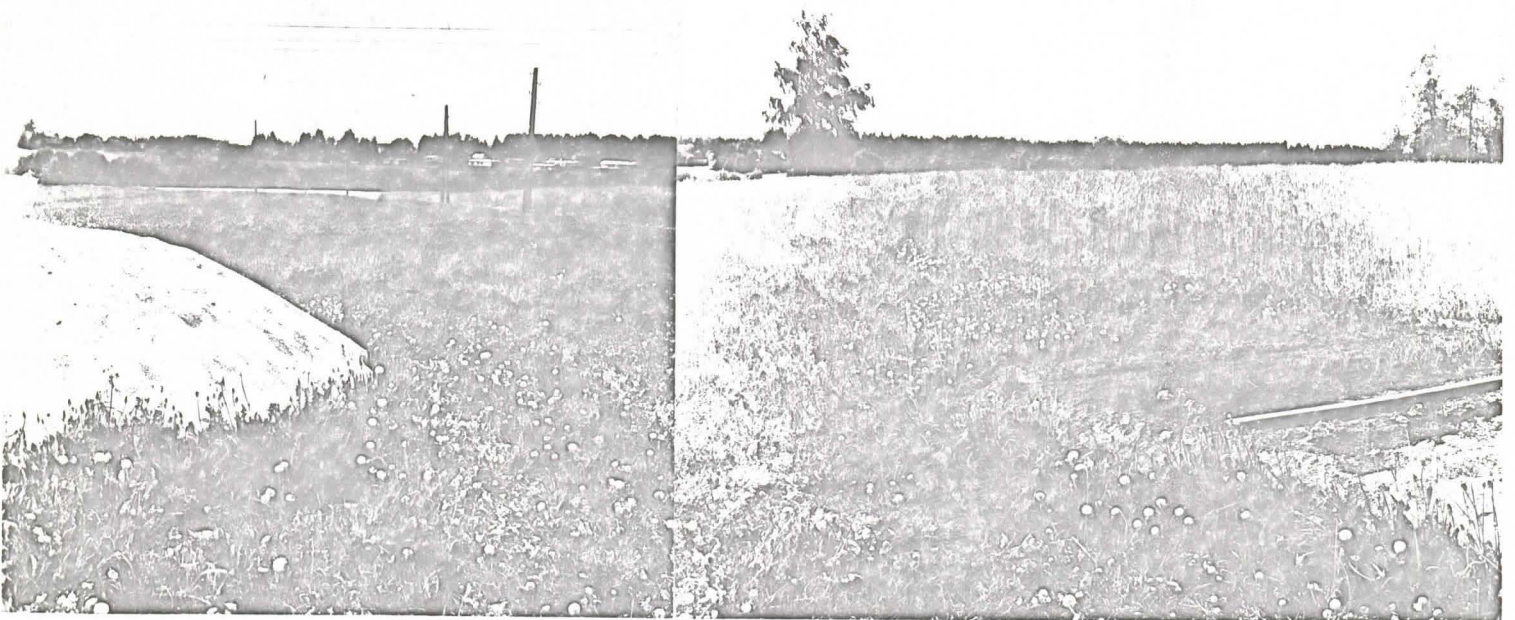
136. Raunio 14. Lähikuva samasta kaivausvaiheesta kuin edellä. Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 KOJEMÄKI
 _____ PAJELA
 _____ "
SEPPÄKINNONMÄKI
 _____ RAUNIO 14

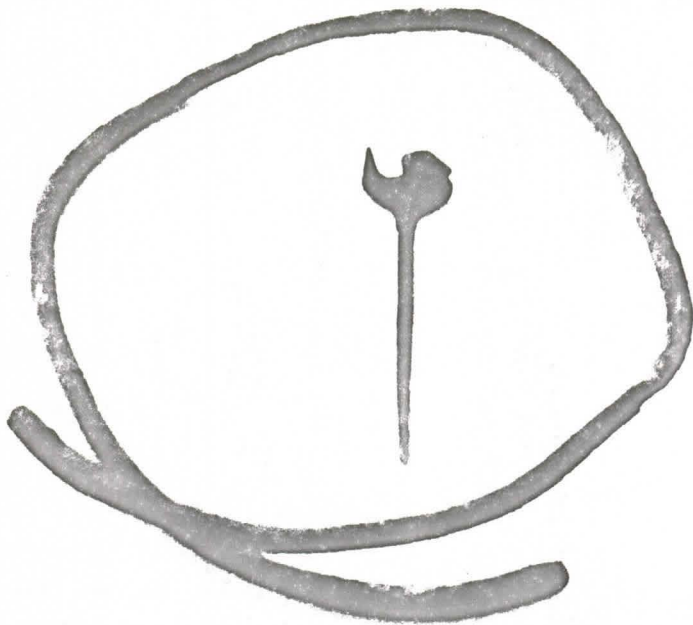


137-38. Panoraama Kielokalliolta etelään ja lounaaseen. Taustalla vasemmalla näkyy mäntyjä kasvava Kõõnikänmäen kalmisto; Leikkimäki sijaitsee kauempana Kõõnikänmäestä oikealle päin Korkeajännitelinjan alla, mutta ei juuri erotu kuvassa. Oikealla Kokemäenjoki, jonka mutkan takaisessa puistossa Pyhän Henrikin saarnahuone. Valok. Unto Salo 1971.

Foto: Unto Salo 1971.



138-40. Panoraama naapuriasunnon pihasta Kielokallion ja Perävainoönmäen suuntaan. Vasemmalla Kokemäenjoki, Kielokallio siitä oikealle yksinäisen koivun kohdalla, Perävainoönmäen reunaa kuvan vasemmassa laidassa. Valok. Unto Salo 1971.



141. Lintuneula ja paksupäinen kaularengas rauniosta 14.



142. Raunio 14:n pohjaosan tutkimista. Lattanojasta vasemmalle Erik Jukka Taoto.

Satakunnan Museo: _____ Foto: _____

IKKEMÄKI

PAISTILA

PERÄKALLONMÄKI

RAUNIO 14.



143. Uhrikivi pellon reunassa, kalmiston alapuolella. Valok. Unto Salo 1970.

Satakunnan Museo: _____ Foto: LINTO SALO 1970

KALDENHART

FAISTILA

PERAKAINEN

UHRUKIVI



144-45. Kaksoiskuva. Raunioiden 6 ja 8 välinen pelto etelästä. Peltoon on kaivettu koekaista. Valok. Unto Salo 1970.



146. Koekaista liesikiveys I, pintakiveys paljastettuna, pohjoisesta. Valok. Jukka Luoto 1971.

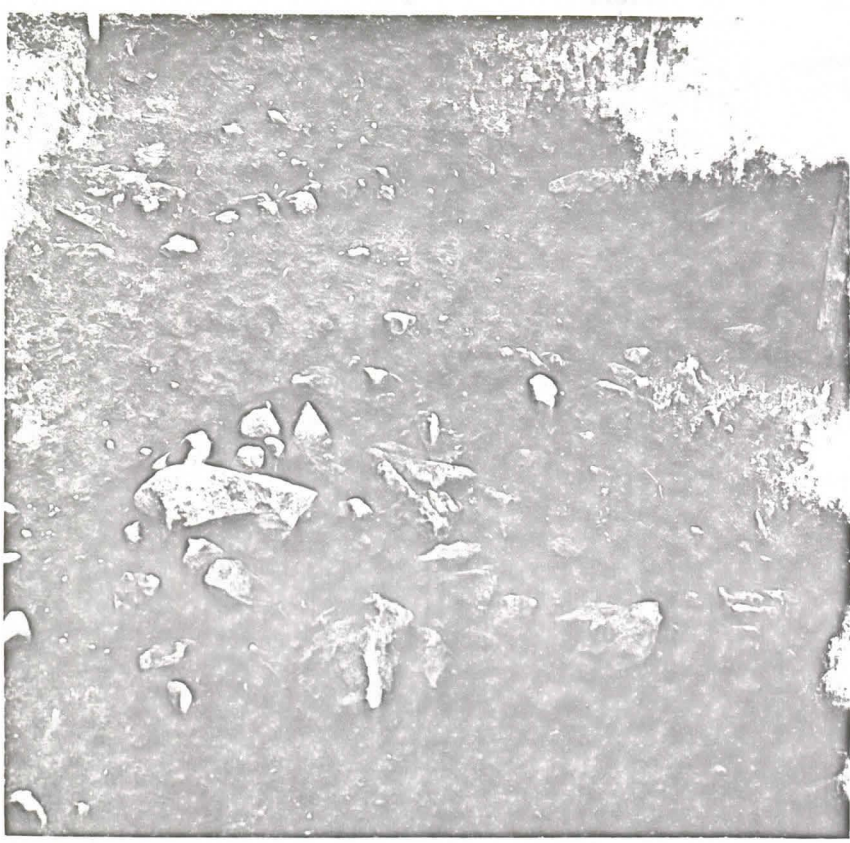
Satakunnan Museo: _____

Foto: UNTO SALO 1970

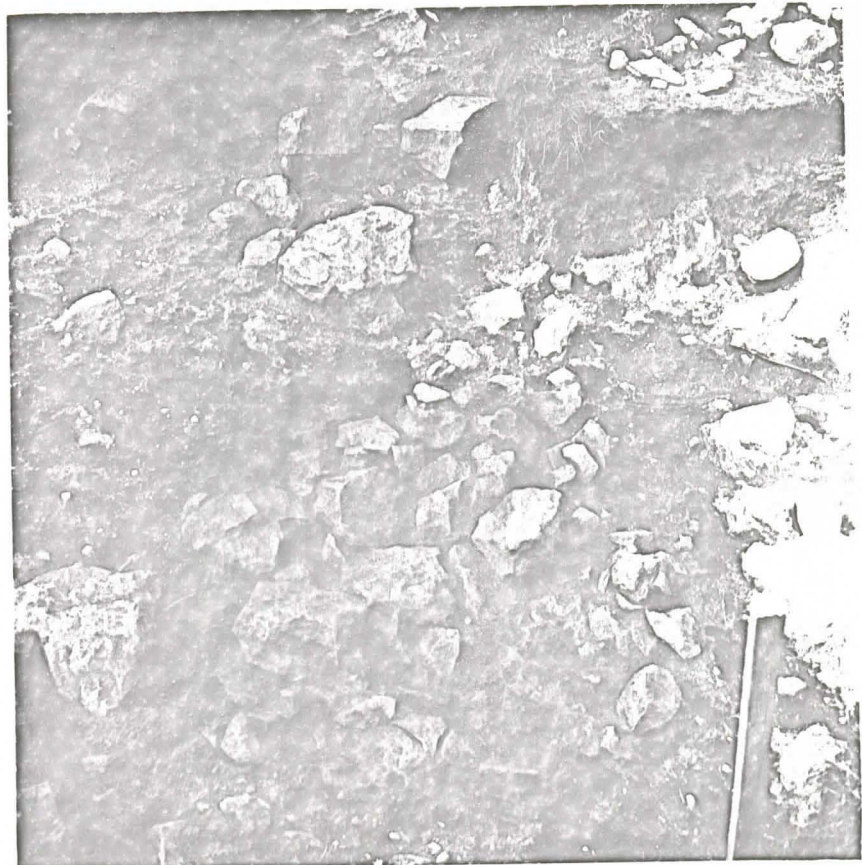
ROKEMÄKI

PAISTILA

PERÄVAINGONMÄKI



147. Sama etelästä kuvattuna.
Valok. Jukka Luoto 1971.



148. Koekaistan liesi II? päältä purettu 3 kivi-
kerrosta, idästä. Valok. Jukka Luoto 1971.



149. Sama kohde etelästä kuvattuna. Valok. Jukka Luoto 1971.



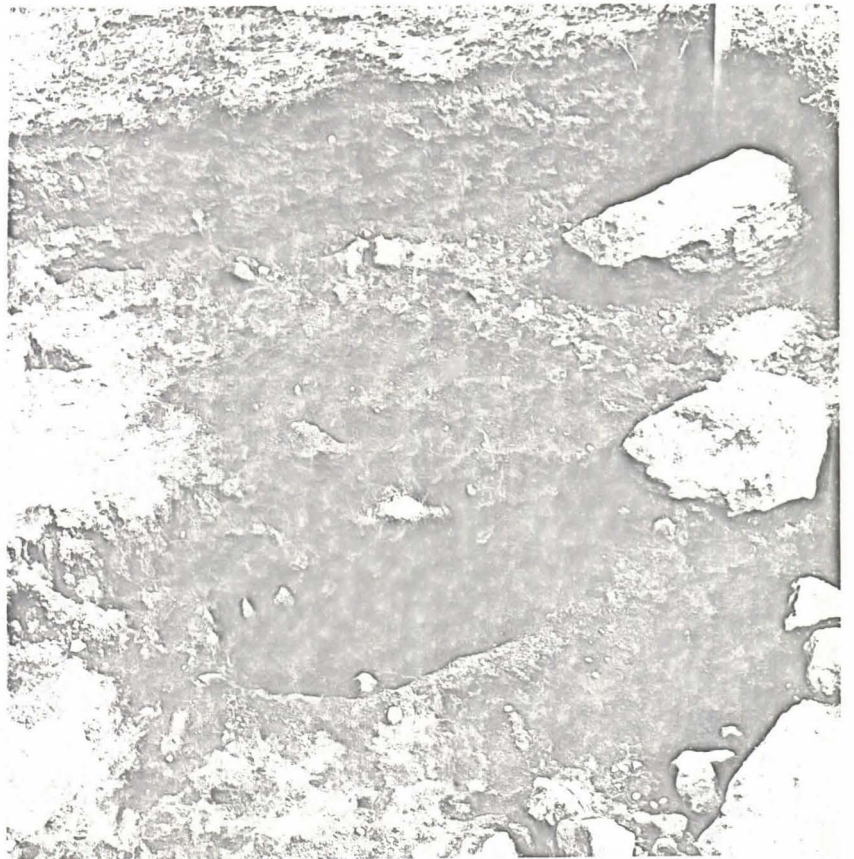
150. Koekaistan liesi II etelästä, Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971 KOEHÄIZI
 _____ PAISTILA
 _____ PERÄVAHONMARI
 _____ KOHOJA



151. Koekaistan profiilileikkausta, taustalla entistetty raunio 6. Valok. Jukka Luoto 1971.

152. Koekaistan liesi, toinen puolisko pohjaan kaivettuna; myös toisesta puoliskosta kiveys poistettu; pohjoisesta. Valok. Jukka Luoto 1971.





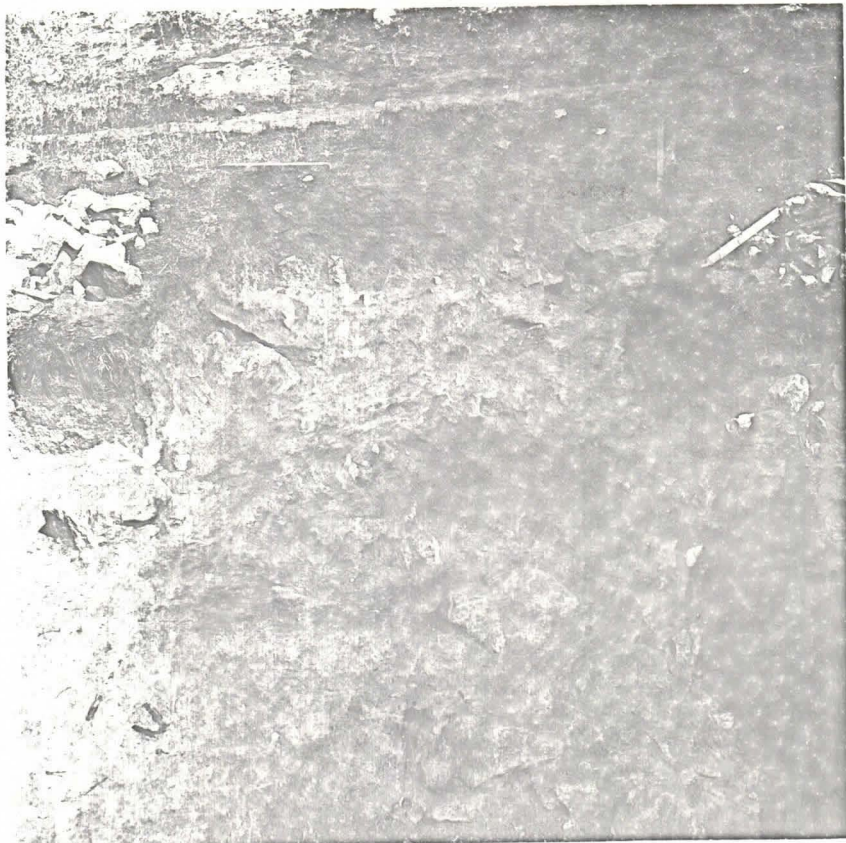
153. Liesi ruudussa II, etelästä.
Valok. Jukka Luoto 1971.



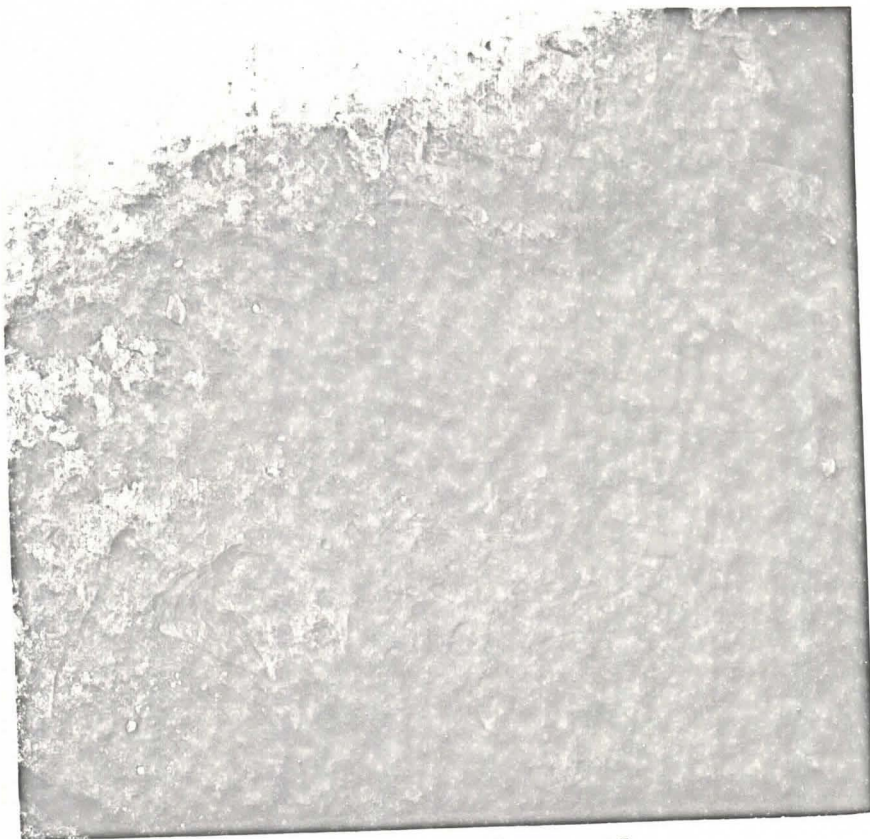
154. Koekaista pohjoisesta, pohjaan kaivettuna.
Valok. Jukka Luoto 1971.

Satakunnan Museo: _____ Foto: JUKKA LUOTO 1971

KOENHÄJÄ
PAISTILA
PERÄVAHINKO/MAK



155. Lieden kuoppa etelästä.
Valok. Jukka Luoto 1971.



156. Lieden pohja lähikuvassa.
Valok. Jukka Luoto 1971.



157. Asuinpaikka idästä ylhäältä kuvattuna. Kaivausvaihe suunnilleen sama kuin kuvassa 146; Kulttuurikerroksesta on paljastunut vasta pintaosa.



158. Asuinpaikan tutkiminen käynnissä. Kuva suunnilleen samasta kaivausvaiheesta kuin 157.

Satakunnan Museo: _____

Foto: _____

1000000000

FAISTILA

1000000000

1000000000



159. Asuinpaikka, liesikuopan nokinen pohja.





Satakunnan Museo: _____ Foto: _____

KOIKEMÄKI

PAISTILA

PERA RINNONMÄKI

ROIKALTA